

Елеонор Портер

Поліанна

Переклад Богдани Гори

© E.Porter, Polianna, 1913

© Б.Гора (переклад з англійської), 2004

Джерело: Е.Портер. Поліанна. К.: Школа, 2004. 224 с.

Сканування: , коректура: SK (ae-lib.org.ua), 2004

Зміст

[Міс Полі](#)

[Старий Том і Ненсі](#)

[Приїзд Поліанни](#)

[Кімнатчина на горищі](#)

[Гра](#)

[До питання про обов'язок](#)

[Поліанна і покарання](#)

[Поліанна йде в гості](#)

[Все про чоловіка](#)

[Сюрприз для місіс Сноу](#)

[Знайомство з Джиммі](#)

[Перед жіночою допомогою](#)

[У Пендлтонському лісі](#)

[До питання про холодець](#)

[Лікар Чилтон](#)

[Червона троянда і мереживна шаль](#)

[Просто як у книжці](#)

[Призми](#)

[Диво та й годі](#)

[Ще більше диво](#)

[Відповідь на запитання](#)

[Проповіді та ящик на дрова](#)

[Нешасний випадок](#)

[Джон Пендлтон](#)

[Гра в чекання](#)

[Прочинені двері](#)

[Два візити](#)

[Гра і гравці](#)

[Крізь відчинене вікно](#)

[Джиммі бере справу у свої руки](#)

[Новий дядечко](#)

[Лист від Поліанни](#)

[Н. Лозняк. Пограймося у радість! \(Післямова\)](#)

МІС ПОЛІ

Того червневого ранку міс Полі Гаррінгтон квапливо увійшла до кухні. Зазвичай вона робила все поволі й пишалася своєю стриманістю. Але сьогодні вона поспішала. Справді поспішала.

Ненсі, миючи посуд у мийниці, здивовано підвела на неї очі. Ненсі працювала у міс Полі кухаркою лише два місяці, але вже звикла до того, що її господиня ніколи нікуди не поспішає. А тут?

- Ненсі!

- Так, мем, - весело відповіла Ненсі, продовжуючи витирати глечик.

- Ненсі, - голос міс Полі став дуже суворим, - коли я звертаюся до тебе, я хочу, щоб ти припинила роботу і уважно мене вислухала.

Ненсі ніяково зашарілася. І як тримала глечик обгорнутим у рушник, так мерщій і поставила, ледве його не перекинувши, на стіл. Через це вона знітилася ще більше.

- Так, мем. Авжеж, мем, - пробелькотала дівчина, поправила глечик і хутко повернулась до пані. - Я лише хотіла швидше впоратися з посудом, бо ви самі казали уранці не баритися з цим.

Господиня спохмурніла.

- Годі, Ненсі. Мені не потрібні твої пояснення. Мені потрібна твоя увага.

- Так, мем, - Ненсі стримала зітхання. Мабуть, їй ніколи не вдасться догодити цій жінці. Ще й особливого досвіду роботи поза домівкою в неї не [5] було. Але коли мама раптом овдовіла, лишившись з трьома маленькими дітьми на руках (не рахуючи Ненсі) та занедужала, довелося дівчині шукати роботи, щоб утримувати родину. Тож вона дуже зраділа, коли знайшла місце на кухні у великому будинку на пагорбі. Ненсі з родиною жила у місцині, яку називали Корнер, за шість миль звідси. Досі вона знала про міс Полі Гаррінгтон лише те, що вона хазяйка старої садиби Гаррінгтонів і належить до найзаможніших людей у містечку. Але лишень за два місяці роботи Ненсі побачила, що господиня - строга жінка з суворим обличчям, котра похмурніла щоразу, коли ніж падав на підлогу чи грюкали двері. Але навіть якщо усі ножі лежали на місці і з дверима нічого не відбувалося, вона однаково не усміхалась.

- Коли впораєшся тут, Ненсі, - вела далі міс Полі, - підеш на горище і поприбираєш усе зайве з кімнатчини біля сходів та поставиш там дитяче ліжечко, а тоді підметеш і витреш пілюку, але тільки після того, як повиносиш валізи та ящики.

- Гарзд, мем. А куди усе те подіти?

- Притулиш десь на горищі. - Вона завагалася, а тоді продовжила: - Я вважаю, що можу сказати тобі це зараз, Ненсі. До мене приїжджає моя небога, міс Поліанна Вітьєр. Їй одинадцять років, і вона спатиме в тій кімнаті.

- Маленька дівчинка - і приїде сюди, міс Гаррінгтон? О, так це ж чудово! - вигукнула Ненсі, з ніжністю згадавши своїх маленьких сестричок, що лишилися у Корнері.

- Чудово? Я б так не сказала, - сухо урвала її міс Полі. - Однак я докладу всіх зусиль, звичайно. Я порядна жінка, сподіваюсь, і робитиму все, що належить. [6]

Ненсі почервоніла.

- Звичайно, мем, - пробеленділа вона, - просто хотіла сказати, що я подумала, що маленька дівчинка може... якось усе тут пожвавити для вас.

- Дякую, - сухо відказала леді, - але я не бачу в цьому нагальної потреби.

- Але ви... ось побачите... це ж дитина вашої сестри, - наважилася заперечити Ненсі. Вона відчувала, що мусить якось підготувати цей дім до приїзду самотньої маленької незнайомки.

Міс Полі гордовито звела підборіддя.

- Так, звичайно, Ненсі, оскільки мені випало мати сестру, котра через свою глупоту одружилася і привела дітей у світ, де й без них вистачає клопоту. І тепер я повинна хотіти опікуватися ними? Проте, як я вже сказала, робитиму все, що належить. І не забудь поприбирати по закутках, - докинула вона різко, ідучи з кухні.

- Так, мем, - зітхнула Ненсі, знову беручись до глечика.

Вже у своїй кімнаті міс Полі знову вийняла листа, який прийшов два дні тому з далекого містечка на Заході і став такою прикрою несподіванкою. Лист було адресовано міс Полі Гаррінгтон, Белдінг-свіл, штат Вермонт. У ньому писалося:

«Шановна Пані!

З боєм повідомляю Вам, що преподобний Джон Вітьєр помер два тижні тому, лишивши сиротою дівчинку одинадцяти років. Усе його майно - лише кілька книжок, бо, наскільки Вам відомо, він був пастирем маленької місіонерської церкви і отримував дуже скромну платню. [7]

Містер Джон Вітьєр розповідав мені, що його покійна дружина доводилася Вам сестрою, але також дав зрозуміти, що стосунки між Вашими родинами були не найкращими. І все ж він дуже сподівався, що, хоч як би там було, в ім'я сестри Ви не відмовитеся взяти сироту до себе, аби вона виховувалася серед родичів на Сході. Саме тому я і пишу до Вас.

Коли Ви читатимете цього листа, дівчинка вже буде готова рушити в дорогу. Якщо ви згодні, ласкаво просимо відразу про це нас сповістити, бо в нас тут одне подружжя незабаром вирушає на Схід; вони зможуть узяти дівчинку з собою до Бостона, а там посадовлять на белдінгсвілський потяг. Звичайно, про потяг і дату прибуття Вам повідомлять додатково.

Сподіваюся на Вашу прихильну відповідь.

З повагою Джерема О. Байт». [8]

Нахмурившись, міс Полі згорнула аркуш і поклала його до конверта. Учора вона відправила відповідь, де написала, що, звичайно, прийме дитину. Хоч це їй і не до серця, людина з таким почуттям обов'язку, як у неї, просто не могла б учинити інакше.

Сидячи з конвертом у руках, міс Полі полинула думками до своєї сестри Дженні, яка була матір'ю дівчинки, і до часу, коли двадцятирічна Дженні, наперекір родині, наполягла на шлюбі з молодим священиком. До неї сватався один багатій, і родина віддавала йому перевагу перед пастирем, але Дженні затялася. Багатир був і старший і грошовитіший, а священик мав лише молоду голову, повну юнацьких ідеалів та ентузіазму, і серце, сповнене кохання. Зрозуміло, Дженні віддала перевагу останньому. Вона побралася зі священиком і подалася з ним на південь як дружина місіонера.

Довелося порвати з родиною. Міс Полі добре це пригадує, хоча їй було лише п'ятнадцять років і вона була тоді наймолодша в сім'ї. Батьки не схотіли знатися з дружиною місіонера. Деякий час Дженні ще сама писала; вони знали, що останню дитину (решта дітей її помирали) Дженні назвала Поліанна - на честь двох своїх сестер Полі та Анни. То був останній лист від Дженні, а за кілька років Гаррінгтони отримали коротке і зворушливе сповіщення від самого священика, де він із містечка на Заході повідомляв про смерть дружини.

Час не стояв на місці й для мешканців великої садиби на пагорбі. Міс Полі, вдивляючись у долину, що бігла вдалечинь, згадувала про все, що сталося з нею за ці двадцять п'ять років. [9]

Тепер їй сорок, і вона сама як перст на цілому світі. Тато, мама, сестри - всі померли. Протягом багатьох років вона сама давала лад садибі й чималим грошам, що їх батько залишив у спадок. Люди співчували її самотності, а дехто радив запросити подругу чи компаньйонку, щоб жити разом. Але вона не потребувала ні їхнього співчуття, ні порад. Казала, що не вважає себе самотньою. Що любить самотність і тишу. І ось тепер!

Міс Полі підвелася з крісла - похмура, зі стиснутими губами. Звичайно, вона тішилася своїми чеснотами, почуттям обов'язку і сильною вдачею, які допомагали їй залишатися собою. Але - Полі-анна... Це ж треба було вигадати таке ім'я!

СТАРИЙ ТОМ І НЕНСІ

У кімнатчині на горищі Ненсі заходилась підмітати й мити щіткою підлогу, особливу увагу звертаючи на закутки. Власне, інколи натужна праця була радше виходом для почуттів, ніж щирим прагненням: попри покірливий страх перед господинею, Ненсі була далеко не свята.

- Якби - я - могла - докопатися - до закуточків - її - душі, - бурмотіла вона під ніс, супроводжуючи кожне слово енергійним поштовхом держака з ганчіркою на кінці, - я б уже все звідти повичищала. Це ж треба додуматися - запхати бідну дитину в цю комірчину. Влітку тут дихнути не можна від спеки, а взимку не опалюється, і це в будинку, де безліч порожніх кімнат. Ото ж оті непотрібні діти. Тьху, - Ненсі з такою силою викрутила ганчірку, що пальці заболіли. - Як на мене, то [10] це не дитина, а хтось інший тут зайвий на цьому світі.

Деякий час вона працювала мовчки. А коли впоралась, ще раз із огидою окинула оком голу кімнат-чину.

- Ну, своє я зробила, - зітхнула вона. - Бруду немає... Та й іншого нічого теж немає. Бідолашна крихітка! Не знайти кращого місця, щоб поселити самотню дитину, яка скутила за

домом! - додала вона наостанок і вийшла, грюкнувши дверима. «Ой!» - скрикнула вона, прикушуючи губу. А тоді затято подумала: «Ну й нехай. Нехай чує... Мені байдуже».

Тоді ж післяобід Ненсі знайшла вільну хвилину, аби розпитати старого Тома, що багато років на присадибі висапував будяки та підрівнював лопатою доріжки.

- Містере Том, - почала вона, хутко озирнувшись, чи ніхто за нею не стежить. - А ви знаєте, до нас приїздить маленька дівчинка, яка житиме з міс Полі?

- Що? - перепитав старий, насилу випростуючи спину.

- Маленька дівчинка. Вона житиме у міс Полі.

- На жарти потягло? - посміхнувся з недовірою Том. - Ти ще скажи, що завтра сонце сяде на сході.

- Це щира правда. Вона сама сказала мені про це, - не вгавала Ненсі. - Це її небога, і їй одинадцять років.

Чоловік аж рота роззявив.

- Овва! Стривай-стривай... - бурмотів собі під ніс. І раптом у його побляклих очах засвітилася ніжність. - Це либонь... Ні, це, напевно, донечка міс Дженні. Ніхто ж з них більше не одружився. [11]

Авжеж, Ненсі, це донечка міс Дженні. Слава Богу. Невже мої старі очі справді побачать її?

- А хто така міс Дженні?

- О, то був янгол небесний, - із запалом промовив Том. - У старих господаря та господині вона була старшою дочкою. Їй було двадцять, коли вона одружилася і виїхала звідси. Я чув, що всі її діти повмирали, крім останньої донечки. Напевне, оце ж бо вона й приїде.

- Їй одинадцять років.

- Так, цілком можливо - кивнув садівник.

- А житиме вона на горищі. Нема в хазяйки сорому, - обурювалася Ненсі, озираючись водночас на будинок.

Старий Том спохмурнів. Але наступної миті він іронічно посміхнувся.

- Цікаво, як міс Полі уживатиметься тут з дитиною, - сказав він.

- Атож! А я не уявляю, як дитина уживатиметься тут із міс Полі, - підхопила Ненсі.

Старий засміявся.

- Здається, міс Полі тобі не до душі.

- Ніби вона хоч комусь до душі? - осудливо зауважила дівчина.

- Схоже, ти нічого не знаєш про любовні пригоди міс Полі, - поволі мовив старий.

- Любовні пригоди? Міс Полі? Ви нічого не плутаєте?

- А проте, це було, - кивнув Том. - І той хлопець ще й досі живе у нашому містечку.

- Як його звуть?

- Не скажу. Мені не годиться про це розводитись.

Старий випростався на повен зріст. Його блакитні очі затуманеним зором подивилися на будинок, і в погляді відбилася щира гордість відданого слуги за родину, якій він слугував і яку любив протягом багатьох років.

- Вона і раптом кохання. Аж не віриться, - не вгавала Ненсі.

Старий Том похитав головою.

- Аби ж ти знала міс Полі так, як я, - заперечив він. - Колись вона була справжня краля. Та й зараз була б, якби схотіла.

- Краля? Міс Полі?

- Так. Варто їй розпустити коси, як колись, одягти капор з китичкою квітів та мереживну сукню з білими стрічками... справжня краля. Вона ж іще зовсім не стара, Ненсі.

- Не стара? В такому разі вона чудово удає з себе бабусю... самі подивіться, - пхикнула Ненсі.

- Знаю. Це почалося, відколи вона посварилася зі своїм коханим, - кивнув старий Том. - Вона після того наче полину й будяччя наїлася: усіх довкола шпиняє.

- Це точно, - з обуренням підхопила Ненсі. - Ніколи їй не догодиш, хоч як старайся! Я давно пішла б, якби не треба було допомагати родині. Але колись мені терпець урветься і я скажу їй усе, що про неї думаю, хоча мені після цього доведеться попрощатися зі своїм місцем. Ось побачите.

Старий Том похитав головою. [14]

- Знаю. І в мене було таке відчуття. Зрозуміти це можна, але, повір мені, дитино, це не найкращий вихід. Не найкращий.

І він знову узявся до роботи.

- Ненсі! - почувся різкий оклик.

- Т-так, мем, - запнулася Ненсі й поквапилася до будинку.

ПРИЇЗД ПОЛІАННИ

У належний час прийшла телеграма, у якій повідомлялося, що Поліанна приїде в Белдінгсвіл наступного дня, двадцять п'ятого червня, о четвертій годині. Прочитавши телеграму, міс Полі насупилася й піднялася сходами на горище і похмуро обдивилася кімнату.

Тут стояло дбайливо застелене ліжечко, два стільці зі спинками, вмивальниця, комод без дзеркала і невеличкий столик. Ні штор на мансардних вікнах, ні картин на голих стінах. Сонце цілий день розжарювало крівлю, і в кімнатці через це було, як у грубці. Захисних сіток від комах на вікнах не було, тому вони не відчинялися. І все ж одна муха уперто бриніла та билася об скло, намагаючись вирватися геть.

Міс Полі вбила муху і викинула у вікно (піднявши для цього раму на дюйм), поправила стілець, знову насупилася, вийшла з кімнати і спустилася в кухню.

- Ненсі, - почала вона з порога, - я щойно знайшла муху в кімнаті міс Поліанни. Певне, хтось відчиняв вікно. Я замовила сітки від комах, але тим часом хочу, щоб вікна лишалися зачинені. Моя небога приїздить завтра о четвертій. Обов'язково [15] зустрінь її на станції. Тімоті відвезе тебе екіпажем. У телеграмі написано: «Світле волосся, бавовняна сукенка в червону клітинку і брилик». Це все, що мені відомо, але тобі цього має вистачити.

- Так, мем. А... А ви?

Міс Полі зауважила, як Ненсі запнулася, бо спохмурніла і різко відповіла:

- Ні, я не пошу. У цьому немає потреби. Це все.

Вона повернулася і вийшла: на цьому її місія з облаштування своєї небоги Поліанни завершилася.

У кухні Ненсі сердито натиснула на праску, якою прасувала рушник для посуду.

- «Світле волосся, сукня в червону клітинку, брилик» - це все, що вона знає! Та я крізь землю провалилася б від сорому таке говорити... якби я так зустрічала свою єдину небогу, що їхала б до

мене через увесь континент.

Наступного дня, рівно за двадцять четверта, Тімоті та Ненсі виїхали в маленькому екіпажі зустрічати очікувану гостю. Тімоті був сином старого Тома. У містечку приказували, що коли старий Том - права рука міс Полі, то Тімоті - її ліва рука.

Тімоті був юнаком доброї вдачі, ще й симпатичний. Ненсі працювала тут віднедавна, а вони вже здружилися. Але сьогодні вона не схильна була балакати з хлопцем, бо повністю зосередилася на своєму дорученні; вона не зронила майже ні слова дорогою до станції, а там одразу побігла чекати на потяг.

Подумки Ненсі раз по раз повторювала: «Світле волосся, сукенка в червону клітинку, брилик». Знову й знову намагалась уявити, яка ж вона, ця Поліанна. [16]

- Краще б вона виявилась спокійною і розважливою дівчинкою, не впускала б ножі на підлогу й не грюкала б дверима, - зітхаючи, мовила Ненсі до Тімоті, коли той приєднався до неї.

- А як ні, то не відомо, як це на всіх нас око-шиться, - розсміявся Тімоті. - Уявити собі: міс Полі - і галасливе дівчисько? О Боже! Чуєш свисток?

- Ой, Тімоті, я все ж таки думаю, що це підло з боку міс Полі послати мене саму, - торохтіла Ненсі, поборюючи раптове хвилювання. Вона повернулася й поспішила знайти місце, звідки б їй краще було видно пасажирів, що висідали на маленькій станції.

Невдовзі Ненсі побачила її: худорлява дівчинка в сукенці у червону клітинку, брилику і з двома грубенькими світло-жовтими косами, що звисали на спині. Миле веснянкувате личко поверталось то ліворуч, то праворуч, видивляючись когось. Ненсі одразу її впізнала, але деякий час не могла опанувати тремтіння в ногах і зрушити з місця. Дівчинка залишилася на пероні вже зовсім сама, коли Ненсі нарешті підійшла.

- Ви - міс Поліанна? - пробелькотала вона. І вже наступної миті ледь не задихнулась у тісних обіймах двох ручок у картатих рукавах.

- О, я така рада, рада, рада бачити вас! - прокричала дівчинка їй біля вуха. - Звичайно ж, я - Поліанна, і я така рада, що ви зустріли мене! Я так на це сподівалася!

- Ви... сподівалися на це? - ошелешено перепитала Ненсі, гублячись у здогадах, як Поліанна могла довідатися про її існування та ще й хотіти, щоб саме вона зустрічала дівчинку. - Ви [17] сподівалися, що я вас зустріну? - перепитала вона, поправляючи капелюшка.

- Звичайно, я всю дорогу намагалася уявити, яка ви з себе, - вигукнула дівчинка, пританцьовуючи навшпинець і обдивляючись розгублену Ненсі з ніг до голови. - І ось тепер я знаю, яка ви є, і це прекрасно, що ви - саме така.

Ненсі полегшено зітхнула, коли до них підійшов Тімоті. Слова Поліанни зовсім збили її з пантелику.

- Це - Тімоті, - бовкнула вона. - У вас є валіза?

- Так, звичайно, - поважно кивнула Поліанна. - До того ж нова. Її мені купила Жіноча допомога. Звичайно, їм більше хотілося придбати червоний килимок для церкви, але все-таки купили мені валізку. А ви не знаєте, скільки коштує червоний килимок для церкви? Я гадаю, що за гроші на валізку можна було б купити килимок на половину проходу між рядами в церкві. До речі, тут у мене в сумці важливий папірець, - містер Ґрей казав, що це чек, котрий я маю віддати вам, а ви отримаєте по ньому мою валізу. Містер Ґрей - це чоловік місіс Ґрей. Вони - родичі дружини пастора Кара. Вони такі милі; я їхала разом з ними сюди на Схід. А ось і він, - дівчинка нарешті розшукала папірець у сумочці, яку тримала в руках.

Ненсі перевела подих. Вона інстинктивно відчула, що хтось повинен це зробити після такої довгої промови. Зиркнула на Тімоті, але той ховав очі.

Нарешті рушили: валізу примостили позаду, а Поліанна зручно втиснулася поміж Тімоті та Ненсі. Доки лаштувалися їхати додому, дівчинка не вгавала й сипала запитаннями та коментарями, аж Ненсі, відповідаючи, вибилася з сил. [19]

- Ой, як гарно! Це далеко? Добре, якби далеко! Я так люблю їздити! - не вгавала Поліанна, шойно екіпаж рушив. - Хоча, якщо це не дуже далеко, я теж не буду засмучуватися, бо так хочу швидше побачити, куди ми приїдемо. Яка чудова вулиця! Я знала, що тут буде гарно. Татко мені розповідав...

Вона урвала на цьому, бо не вистачило дихання. Ненсі нерішуче глянула на неї й помітила, як підборіддячко їй затремтіло, а на очі набігли сльози. Однак за мить Поліанна опанувала себе, гордо підняла голову і продовжила:

- Татко мені все переповів. Він нічого не забув. А ще... я мала пояснити відразу... місіс Ґрей так говорила... чому я приїхала не в чорній сукні, а в червону клітинку. Вона сказала, що ви можете не повірити, але серед останніх пожертвованих у місію речей просто не виявилось чорної сукні. Була лише оксамитова чорна баска⁽¹⁾ однієї пані, котра, на думку дружини пастора Кара, мені не пасувала. Крім того, баска мала такі білі плями... попротиралася на ліктях і деінде. Частина Жіночої допомоги була готова купити мені чорну сукню з капелюшком, однак інша частина наполягала на тому, що червоний килимок для церкви необхідніший. Зрештою, місіс Байт сказала, що це, можливо, й краще, бо їй дуже не подобаються діти в чорному... Тобто, вона, звичайно, дітей любить, але не в чорному.

(1) Баска - жіноча сукня з приталеним ліфом.

Поліанна перевела подих, і Ненсі, затинаючись, встигла вставити:

- Не хвилюйся все буде гаразд...

- Справді? Я така рада, що ви теж так думаєте, - кивнула Поліанна, знову втамувавши клубок [20] у горлі. - Адже коли ти в чорному, набагато важче радіти.

- Радіти?! - сторопіло перепитала Ненсі.

- Так, адже татко пішов на небо, і зараз він там разом з мамою та рештою родини. Він казав, що я повинна радіти. Але іноді це так важко, навіть у сукенці в червону клітинку, тому що... Тому що він мені дуже потрібен тут. У мамі та всіх інших там є Бог і янголи, а в мене тут нікого не лишилося, крім Жіночої допомоги. Але тепер, безперечно, все буде простіше, бо у мене є ви, тітонько Полі. Якби ви знали, яка я рада, що ви у мене є!

У Ненсі болюче співчуття до цієї горопашної дитини раптом перемінилося на справжнісінький жаж.

- Поліанно любенька, ви глибоко помиляєтеся, - пробеленділа вона. - Я - всього-на-всього Ненсі. Я не ваша тітонька Полі.

- Ви ви - не тітонька Полі? - прошепотіла, затинаючись, розгублена дівчинка.

- Ні, я лише Ненсі. Я й гадки не мала, що ви переплутаєте мене з нею. Ми - зовсім не схожі, анітрішечки.

Тімоті тихцем хихикав, але Ненсі була надто схвильована, аби помітити веселі іскорки в його очах.

- Але - хто ж тоді ви? - запитала Поліанна. - Ви зовсім не схожі на Жіночу допомогу.

Цього разу Тімоті розреготався.

- Я - Ненсі, служниця. Я виконую всю домашню роботу, за винятком прання та прасування великих речей. Цим у нас займається місіс Дерджин.

- А сама тітонька Полі - вона існує? - стурбовано допитувалася Поліанна.

- От у цьому ти можеш не сумніватися, - запевнив її Тімоті. [21]

Поліанні зразу відлягло.

- Ну, то й добре, - весело проговорила вона після хвилинного мовчання. - Знаєте, я рада, що тітонька Полі не приїхала мене зустрічати. Адже це означає, що зустріч із нею ще попереду. А крім того, у мене тепер є ви.

Ненсі почервоніла. Тімоті весело підморгнув їй.

- Як на мене, то це досить вишуканий комплімент, - промовив він. - Ненсі, ти маєш подякувати юній леді.

- Я... Я думаю... Думаю про міс Полі, - виговорила вона.

Поліанна задоволено зітхнула.

- Я теж. Мені так цікаво, яка вона? Ви ж знаєте, вона - моя єдина тітонька, я довгий час навіть не підозрювала про її існування. Потім якось тато мені розповів про неї. Він казав, що живе вона у чудовому величезному будинку на самісінькому вершечку пагорба.

- Авжеж. Його вже видно, - сказала Ненсі. - Отой великий білий із зеленими віконницями.

- Ой, який гарний! А скільки дерев і трави навколо! Я ще в житті не бачила одразу стільки зелені. Ненсі, а моя тітонька Полі - багата?

- Так, міс.

- Як це чудово! Це, мабуть, так приємно мати багато грошей. А я ніколи не зустрічала дуже багатих людей. Хіба що Байти - вони в нас були най-багатші. У них килими в кожній кімнаті, а ще щонеділі вони їдять морозиво. А тітонька Полі теж щонеділі ласує морозивом?

Ненсі заперечно похитала головою. Губи їй затремтіли. Вона лукаво зиркнула на Тімоті.

- Ні, міс. Мені здається, тітонька Полі зовсім не любить морозива. Принаймні в неї на столі я його не бачила. [22]

Обличчя Поліанни витяглося від здивування:

- Не любить? Шкода! Не розумію, як можна не любити морозива. Хоча, зрештою, може, це й на краще, бо мені тепер нічого боятися, що болітиме живіт, як одного разу в місіс Вайт я стільки з'їла морозива - цілу гору. А килими в тітоньки Полі є?

- Так, у неї є килими.

- У кожній кімнаті?

- Так, майже в кожній кімнаті, - відповіла Ненсі й раптом запнулася. Вона пригадала кімнат-чину з голими стінами на горищі, де не було жодного килима.

- О, я така рада, - захоплено вигукнула Поліанна. - Мені так подобаються килими! У нас не було килимів - тільки двоє ряденець, які ми знайшли серед місіонерських пожертв, ще й один з них був заляпаний чорнилом. А ще у місіс Вайт на стінах висіло багато чудових картин. На них були зображені троянди, маленькі дівчатка навколішки, киця, вівці та лев. Ну, вівці та лев не разом, звичайно. Це в Біблії сказано, що колись вони житимуть разом, але на картинах місіс Вайт вони поки що окремо. А ви любите картини?

- Я... Я не знаю, - відповіла Ненсі глухим голосом.

- А я люблю. У нас вдома їх ніколи не було. Вони не часто трапляються у місіонерських пожертвах. Одного разу тато знайшов дві картини. Кращу з них він одразу продав, щоб купити мені взуття. А друга була така порохнява, що розвалилася, щойно ми її повісили на стінку. Скло тріснуло - і все. Я тоді так плакала. Але тепер я навіть рада, що у мене не було цих чудових речей, бо тепер зможу тішитися ними у тітоньки Полі - я не встигла до них звикнути. Це так, начебто знаходиш серед місіонерських пожертв [23] гарненькі кісники, тоді як доти там траплялися лише геть вицвілі брунатні. Господи, дивіться, який прекрасний будинок, - вихопилося в неї, коли екіпаж завернув на широку під'їзну дорогу.

Коли Тімоті вивантажував валізу Поліанни, Ненсі скористалася з нагоди й тишком прошепотіла йому на вухо:

- Не здумай мені навіть натякнути коли-небудь, що ти звільняєшся звідси, містере Тімоті Дерджин. Ти просто не смієш кинути мене саму.

- Звільнитися? Ні в якому разі, - осміхнувся юнак. - Тепер мене звідси й силоміць не витягнеш. Тепер тут з цим дівчам буде веселіше, ніж у кіно.

- Веселіше!? - обурилася Ненсі. - Здається, цій благословенній дитині буде не до веселощів тепер, коли доведеться жити під одним дахом зі своєю тітонькою. Я відчуваю, що їй у цьому

домі потрібна буде надійна опора. І я стану їй такою опорою, Тімоті, бачить Бог, я стану, - поклялася Ненсі, а тоді повернулася до Поліанни й повела її широкими східцями до будинку.

КІМНАТЧИНА НА ГОРИЩІ

Міс Полі Гаррінгтон не підвелася назустріч своїй небозі. Щоправда, коли Ненсі й дівчинка з'явилися на порозі вітальні, вона відірвала очі від книжки і простягла дівчинці руку з таким виглядом, начебто кожен її довгий холодний палець був уособленням почуття обов'язку.

- Здрастуй, Поліанно. Я... - більше вона нічого не встигла сказати. Поліанна достоту перелетіла через кімнату і опинилася на твердих колінах шокованої міс Полі. [24]

- О, тітонько Полі, тітонько Полі! Якби ви знали, як я вдячна вам за те, що ви дозволили мені жити у вас, - схлипувала вона. - Якби ви знали, як це чудово, що у мене тепер є ви, і Ненсі, і всі-всі! Адже ще зовсім недавно у мене була тільки Жіноча допомога!

- Можливо... хоча й не маю честі бути знайомою з цією Жіночою допомогою, - холодно відповіла міс Полі, намагаючись звільнитися від чіпких маленьких пальчиків і перевівши похмурий погляд на Ненсі на порозі.

- Ненсі, спасибі. Можеш іти. Поліанно, зроби ласку, підведись і стань як слід. Я ще не встигла роздивитися тебе до пуття.

Поліанна схопилася на рівні ноги і нервово розсміялася.

- Ой, звичайно, ви ж мене ніколи не бачили але, по правді, нема на що дивитися через ці веснянки. Ой, і я ще маю пояснити, чому я приїхала в сукенці в червону клітинку, і розповісти про чорну оксамитову баску з білими плямами на ліктях. Я вже розповідала Ненсі, що татко мені казав...

- Мене зовсім не цікавить, що говорив тобі твій батько, - різко урвала її міс Полі. - У тебе ж є валіза?

- Так, звичайно, тітонько Полі. Жіноча допомога купила мені чудову валізу. Правда, моїх речей там не так багато. Серед останніх місіонерських пожертв майже не було вбрання для таких маленьких дівчаток, як я. Але я привезла з собою усі татові книжки. Місіс Байт вважала, що я повинна їх зберегти. Розумієте, татко...

- Поліанно, - знов урвала їй міс Полі, - я хочу, щоб ти відразу засвоїла одну річ. Мені не цікаво слухати про твого батька. [25]

Поліанна затремтіла, і їй заперло віддих.

- Чому, тітонько Полі? Ви ж не маєте на увазі... - вона запнулася, і міс Полі скористалася паузою.

- Зараз ми підемо нагору до твоєї кімнати. Сподіваюся, валіза вже там. Я наказала Тімоті віднести її туди... якщо вона буде. Іди за мною, Поліанно.

Поліанна мовчки повернулася і покірно вийшла з кімнати слідом за тіткою. Їй на очі набігли сльози, однак підборіддя було гордо підняте.

«Зрештою, це навіть на краще, що вона не хоче говорити про тата, - думала Поліанна. - Мені буде легше, якщо я не говоритиму про нього. Може, саме тому вона так і сказала». Переконавшись таким чином у «ласці» своєї тітоньки, Поліанна змахнула сльози і почала охоче розглядатися довкола. Наразі вона підіймалася сходами. Перед очима Поліанни шурхотіла розкішна чорна шовкова спідниця міс Полі. Крізь відчинені двері позаду вона встигла помітити килими у м'яких тонах та меблі, обшиті атласом. Ноги Поліанни потопали в чудовому килимі, схожому на зелений мох. Обабіч сходів на стінах золочені рами картин або зблиски сонячних променів, що пробивалися крізь прозористе мереживо фіранок, засліплювали очі. - Ой, тітонько Полі, тітонько Полі, - захоплено видихнула вона. - Який у вас прекрасний будинок! [26]

Ви, напевне, дуже щасливі, що такі багаті!

- Поліанно! - репет-нула міс Полі, стоячи нагорі біля сходів. - Твої слова мене вкрай дивують!

- Але чому, тітонько Полі? Хіба це не так? - щиро здивувалася Поліанна.

- Звичайно ні, Поліанно! Сподіваюся, я ще не настільки втратила голову, щоб гріховно пишатися Господніми дарами, - виголосила леді, - тим більше багатством!

Міс Полі повернулася і попрямувала коридором до дверей, що вели на горище. Тепер вона була ще більше впевнена у правильності свого наміру поселити дівчинку на горищі. Спочатку вона просто хотіла тримати небогу подалі від себе, а також вберегти розкішні меблі від необережного поводження дитини. А тепер, коли міс Полі виявила в Поліанни таку схильність

до марноти, вона бачила, що рішення про маленьку і вбогу кімнатку на горищі напрочуд правильне.

Ніжки Поліанни весело дріботіли позаду тітки, її великі блакитні очі теж захоплено роздивлялися усе довкола, аби жодної гарної або цікавої речі у [27] цьому чудовому будинку не оминати увагою. Але найбільше вона прагнула вгадати, за якими з цих чарівних дверей чекає на неї її власна кімната - мила, прекрасна кімната, повна фіранок, килимків та картин... Тут тітка рвучко відкрила двері й ступила на інші сходи.

Тут не було нічого цікавого. Голі стіни обабіч. У кінці сходів - сутінки до найдальших закутків, де дах спускався майже до підлоги і де громадилося безліч ящиків та скринь. До того ж тут було спекот-но й душно. Поліанна мимохіть підняла голову вгору, бо стало важко дихати. Вона побачила, як тітонька відчинила двері праворуч.

- Це - твоя кімната, Поліанно. Я бачу, твоя валіза уже тут. Ключ у тебе?

Поліанна мовчки кивнула. В очах їй майнув переляк.

Міс Полі спохмурніла.

- Коли я тебе про щось запитую, Поліанно, то я хочу, щоб ти мені відповідала голосно, а не просто хитала головою.

- Так, тітонько Полі.

- Дякую. Так краще. Сподіваюся, тут у тебе є все, що тобі потрібно, - додала вона, задоволено оглянувши чисті рушники та глечик з водою. - Я пришлю Ненсі допомогти тобі розпакувати речі. Вечеря о шостій, - закінчила вона і хутко почала спускатися сходами.

Поліанна ще постояла, дивлячись тітці услід. Тоді обвела широко відкритими очима голі стіни, голу підлогу, голі вікна. Погляд спинився на валізці, яка ще зовсім недавно стояла перед нею в її кім-натчині в будинку на далекому Заході. Наступної миті вона подалася до валізки, впала поруч з нею на коліна і затулила обличчя руками. [28]

Такою її за кілька хвилин застала Ненсі.

- Ну, годі, годі, моє бідолашне ягнятко, - заспокоювала вона, опускаючись на підлогу і пригортаючи дівчинку. - Я так і знала, що вона вас доведе.

Поліанна похитала головою.

- Ні, Ненсі, це я сама дуже погана і зла, страшенно зла, - хлипала вона. - Я все ніяк не можу змиритися з тим, що мій татко Богу та янголам потрібен більше, ніж мені.

- Та їм він зовсім непотрібен, - рішуче заявила Ненсі.

- О, Ненсі! - непідробний жах висушив сльози в очах Поліанни.

Ненсі знічено всміхнулася й енергійно потерла очі.

- Ну, я зовсім не це мала на увазі, - квапливо вигукнула вона. - Гаразд, давайте мерщій ключ, відкриємо валізку й дістанемо сукенки.

Поліанна, все ще схлипуючи, дістала ключа.

- Тут не так уже й багато речей, - нерішуче сказала вона.

- Тим швидше ми їх повиймаємо, - заспокоїла її Ненсі.

Обличчя Поліанни раптом осяяла усмішка.

- Ай справді! Я повинна радіти, що у мене так мало речей! - вигукнула вона.

Ненсі витріщила очі.

- Чом би й... ні, - невпевнено відповіла вона. Моторна Ненсі хутенько розпакували книжки, латану білизну і кілька вбогих сукенок. Поліанна, вже сяючи усмішкою, літала по кімнаті, розвішуючи сукенки в шафі, складаючи книжки на столі та ховаючи білизну в шухляди. [29]

- Ну ось, тепер це... це просто чудова кімната. Ге ж, Ненсі? - пробелькотала вона незабаром.

Ненсі не відповіла. Вона удавала, що зосереджено щось шукає на дні валізки. А Поліанна зупинилася біля комода і пильно подивилася на голу стіну, де мало б висіти дзеркало.

- Ні, я маю радіти, що тут немає дзеркала, бо якщо тут немає дзеркала, я не бачитиму своїх веснянок.

У Ненсі з вуст зірвався незрозумілий вигук. Поліанна здивовано повернулася, але служниця ще з більшим завзяттям почала порпатися у валізі. За хвилину Поліанна підійшла до вікна і раптом радісно скрикнула й заплескала в долоні від захоплення.

- Ой, Ненсі, я такого ще не бачила, - видихнула вона. - Подивіться оно туди... дерева, будиночки, гарний шпиль церкви, сріблиться річечка. О, Ненсі, тут і картини не потрібні. Я рада, що вона мене тут оселила!

Але Ненсі зайшлася плачем, здивувавши і засмутивши Поліанну. Дівчинка кинулася до неї.

- Що сталося, Ненсі? Чому ви плачете? - допитувалася вона, а тоді з осторогою: Може... Може, це була ваша кімната?

- Моя кімната? - палко схопилася Ненсі, тамуючи сльози. - Ні, ви справді таки маленьке янголятко з неба. І скільки ж ще впокорюватися... Ой лишенько! Це вона дзвонить. - Після цих зворушливих слів Ненсі схопилася на рівні ноги, побігла комітьголов з кімнати і подріботіла сходами вниз.

Зоставшися сама, Поліанна повернулася до своєї «картини», як вона подумки назвала чудовий краєвид за вікном. Тоді спробувала торкнутися віконниці: [30] задуха ставала просто нестерпною. Віконниця напрочуд легко піддалася. Наступної миті вікно широко відчинилося, і Поліанна вихилилася з нього, спиваючи свіже духмяне повітря.

Відтак вона підбігла до другого вікна. І воно невдовзі теж відчинилося. Величезна муха пролетіла біля носа Поліанни і голосно загула по кімнаті. За нею залетіла іще одна, потім - ще, але Поліанна не звертала на це жодної уваги. Вона зробила дивовижне відкриття: просто під вікном росло величезне крислате дерево. Воно ніби вабило Поліанну.

Раптом дівчинка голосно засміялася:

- А чом би й ні, - пирснула вона і за мить уже стояла на підвіконні. Звідти легко ступила на найближчу гілку дерева, а тоді, наче мавпочка, по вітті швиденько спустилася на найнижчу гілку. Поліанна добре лазила по деревах, але зістрибувати на землю було трохи лячно. Та вона затамувала віддих, розгойдалася, тримаючись сильними ручками, і м'яко приземлилася навкарачки на траву. Тоді підвелася й роззирнулася довкола.

Вона була позаду великого будинку. Перед нею лежав садок, у якому, зігнувшись, працював дідусь. Поза садком стежинка бігла через широке поле до кручі, на якій самотня сосна стояла на сторожі величезної скелі. Поліанні наразі здалося, що їй понад усе хочеться бути саме там - на вершечку великої скелі.

Перебіжками Поліанна проскочила повз дідуся, котрий схилився над роботою, промкнулася поміж рядками зелених рослин, і, засапавшись, досягла стежини, що бігла полем. Потім, не відступаючи, Поліанна почала свою мандрівку. Поволі вона починала розуміти, що до скелі не близький світ, хоча з вікна здавалося, буцім до неї рукою подати! [31]

За п'ятнадцять хвилин дзиґар у передпокої садиби Гаррінгтонів пробив шосту годину. Разом з останнім ударом годинника Ненсі задзвонила у дзвіночок, сповіщаючи про вечерю.

Минула хвилинка, дві, три... Міс Полі насупилася й тупнула ногою, взутою в пантофлю. Тоді рвучко підвелася, пішла у коридор і нетерпляче подивилася вгору на сходи. Хвилину поприслухалася. Відтак повернулася і стрімко зайшла до щальні.

- Ненсі, - почала вона рішуче, щойно з'явилася маленька служниця, - моя небога запізнюється. Ні, кликати її не треба, - додала суворо, коли Ненсі хотіла піти до дверей. - Я її попередила, коли у нас вечеря. А тепер нехай нарікає на себе. Нехай вчиться пунктуальності. Коли вона спуститься, нагодуєш її на кухні хлібом і молоком.

- Так, мем.

На щастя, міс Полі не звернула уваги на вираз обличчя Ненсі.

Після вечері Ненсі при першій нагоді прокралася на горище до кімнатчини кухонними сходами.

- Хлібом і молоком, аякже, і це лише через те, що бщне маленьке ягнятко сплакалося і заснуло, - люто бурмотіла вона сама до себе, тихенько прочи^ няючи двері до кімнати. І відразу зарепетувала: - Де ви? Де ви заховалися?! Та де ж ви поділися?

Ненсі зазирнула в шафу, під ліжко, навіть у валізку та глек з водою. Тоді притьмом збігла сходами вниз і - в садок до старого Тома.

- Містере Том, містере Том, нашої благословенної дитини немає, - кричала вона. - Вона повернулася на небо, звідки і прийшла до нас, бідолашне ягнятко... а мені треба нагодувати її хлібом з молоком на кухні... ту, котра зараз, певне, споживає янгольську їжу, їй-їй. [32]

Дідусь випростався.

- Янгольську їжу? - недовіжливо перепитав він, озираючи при тому чудовий призахідній краєвид. Раптом зупинив погляд, придивився й сказав до Ненсі, лукаво усміхаючись: - Що ж, якщо вона вирішила видряпатися поближче до янголів, то їй це ще може вдатися, - погодився він, показуючи коцюрбим пальцем на тоненьку звійну фігурку на вершечку височенної скелі, що виднілася на тлі багрянистого неба.

- Ну, як на мене, так вона на небо сьогодні не потрапить, - рішуче заявила Ненсі і кинулася до стежинки, що вела через відкрите поле. - Якщо господиня питатиметься, скажіть, що я не забула про посуд, але просто пішла прогулятися, - гукнула вона через плече й помчала щодуху.

ГРА

- Овва, міс Поліанно, як же ви мене налякали, - Ненсі аж захекалася, прямуючи до скелі, з якої щойно знехотя спустилася Поліанна.

- Налякала? О, перепрошую. Але ви не повинні турбуватися про мене. Татко і Жіноча допомога теж раніше хвилювалися, доки не побачили, що я неодмінно поверталася.

- Але я навіть не знала, що ви пішли! - вигукнула Ненсі, беручи малу підруч і поспішаючи в долину. - Ніхто не бачив, як ви виходили з будинку, ніхто. Я гадаю, ви просто спурхнули з даху, ге?

Поліанна пустотливо підстрибнула:

- Атож, тільки не вгору, а по дереву вниз. Ненсі остовпіла:

- Що ви зробили? [33]

- Я зізла по дереву, що під вікном.

- Хай мені всячина! - видихнула Ненсі, наддавши ходи. - Цікаво, що сказала б ваша тітка на це.

- Справді цікаво? Тоді я усе розповім їй, і ви побачите, - весело пообіцяла Поліанна.

- Дякую красно, - мовила дівчина, - але не треба.

- Чому? Ви гадаєте, вона хвилюватиметься? - занепокоїлася Поліанна.

- Ні. Тобто - так. Пусте... Насправді мені зовсім не цікаво знати, що вона скаже, - Ненсі почувалася ніяково, бо й сама ледве стримувалася, щоб не нагримати на дівчинку. - Та нам треба поспішати - на мене ще чекає гора посуду.

- Я допоможу, - охоче пообіцяла Поліанна.

- О, міс Поліанно! - розчулилася Ненсі.

З хвилину вони йшли мовчки. Небо швидко темніло. Поліанна міцно трималася за руку своєї подруги.

- Здається, я маю радіти з того, що трошки перелякала вас, бо інакше ви нізащо не пішли б мене шукати, - сказала дівчинка, тремтячи.

- Бідне ягнятко! Ви ж, певне, зголодніли. Але, боюся, що зможу запропонувати вам лише хліб з молоком, та й то разом зі мною на кухні. Ваша тітонька дуже розгнівалася, коли ви не спустилися до вечері.

- Але я ж не могла спуститися. Я була тут!

- Так, але вона ж про це не знала, - сухо пояснила Ненсі, стримуючи усмішку. - То вже вибачайте мене за хліб з молоком.

- Навпаки! Я маю радіти!

- Радіти? Чому? [35]

- Ну, я люблю хліб із молоком, і мені подобається вечеряти з вами. Тому я й радію.

- Ото вам аби тільки порадіти, - відповіла Ненсі, пригадавши, як Поліанна відважно намагалася полюбити свою вбогу кімнатчину на горищі.

Поліанна м'яко розсміялася.

- Ну, це така гра.

- Гра?

- Так, гра, що називається просто радіти.

- Що ви таке кажете?

- Ні, це гра така. Мене навчив гратися у неї тато, і мені подобається, - вела Поліанна. - Ми завжди гралися в неї, ще звідтоді, як я була малям. Я розповіла про неї Жіночій допомозі, й вони теж почали гратися в неї. Хоч і не всі...

- І що ж це за гра така? Щоправда, я не надто знаюся на іграх.

Поліанна знову засміялася, а потім ще й зітхнула, і в сутінках на її засмучене обличчя лягла задума.

- Все почалося з того, що якимось разом із місіонерськими пожертвами надіслали милиці.

- Милиці?!

- Авжеж. Розумієте, я дуже хотіла ляльку, і тато їм так і написав. Але, коли надійшли чергові місіонерські пожертви, леді відписала, що ляльки там не виявилось. Тільки дитячі

милиці. І ці милиці переслали до нас, бо вони колись можуть знагоди-тися якійсь дитині. З цього, власне, все і почалося.

- Щось я поки не бачу тут ніякої гри, - ледь не роздратувалася Ненсі.

- Суть гри в тому, щоб знайти щось таке, з чого можна радіти, не має значення, що саме, - широко пояснювала Поліанна. - Ми почали гратися в цю гру саме з милиць. [36]

- Боже милий! Чому ж тут можна радіти, коли хочеш ляльку, а тобі дають милиці!

Поліанна заплескала в долоні.

- Отож-бо й воно! - вигукнула вона. - Спочатку я думала так, як ви. Але тато мені усе пояснив.

- Тоді, будьте ласкаві, поясніть і мені, - кинула Ненсі.

- Простісінько! Радійте з того, що ці милиці... вам не потрібні, - тріумфувала Поліанна. - Усе дуже просто, коли вмієш грати в цю гру.

- Отаке вигадали, - пробурмотіла Ненсі, майже з острахом подивившись на дівчинку.

- Це не вигадки. Насправді це - чудова гра, - із запалом наполягала Поліанна. - Відтоді ми завжди гралися в неї. І що складніше завдання, то цікавіша гра. Щоправда, іноді в неї буває дуже важко гратися... як-от коли тато відходить на небо і не лишається в житті нікого, крім Жіночої допомоги.

- Або коли тебе поселяють у затхлій маленькій та голій кімнатчині на горищі, - роздратовано докинула Ненсі.

Поліанна зітхнула.

- Це було складно лише на початку, - погодилася вона, - коли я почувалася дуже самотньою. Тоді мені не хотілося гратися, а хотілося чогось гарного. Але я подумала про те, як мені бридко дивитися на свої веснянки у дзеркалі, а ще я побачила чарівний краєвид з вікна! Отож я знайшла, чому радіти. Бо коли жадаєш приємних речей, на решту, як-от із лялькою, про яку я так мріяла, не зважаєш.

- Гм! - гмукнула Ненсі, а до горла їй підкотився клубок.

- Зазвичай це не відбирає багато часу, - зітхнула Поліанна. - А іноді взагалі виходить якось саме [37] по собі. Я вже давно у неї граюся. Ні, справді, це чудова гра. Нам із татом, - її голосок затремтів, - вона так подобалась. Хоча зараз буде важче, тому що немає з ким гратися. Хіба що, може, тітка Полі захоче, - докинула вона.

- Хоч стій - хоч падай... вона? - пробурмотіла Ненсі крізь зуби, а вголос мовила своє: - Послухайте, міс Поліанно, я не великий мастак гратися у всілякі ігри, і я не надто добре зрозуміла, що й до чого. Але я буду гратися з вами в цю гру.

- Ой, Ненсі! - зраділа Поліанна й кинулася їй на шию. - Це буде просто чудово. У нас усе вийде.

- Побачимо, - невпевнено погодилася Ненсі. - Але на багато від мене не сподівайтесь. Я ще ніколи не гралася в такі ігри, однак докладу всіх зусиль. У кожному разі вам буде з ким гратися, - завершила Ненсі, коли вони переступили поріг кухні.

Поліанна з величезним апетитом впоралася із хлібом та молоком. Тоді на пропозицію Ненсі пішла до вітальні, де її тітка сиділа й читала.

Міс Полі холодно підвела на неї очі.

- Ти повечеряла, Поліанно?

- Так, тітонько Полі.

- Мені дуже прикро, Поліанно, що довелося у перший же день змушувати тебе вечеряти на кухні хлібом із молоком.

- Що ви, тітонько Полі, я дуже зраділа. Я люблю хліб із молоком. І Ненсі мені дуже подобається. Тож не робіть собі з цього клопоту.

Раптом міс Полі випростала спину:

- Час лягати спати, Поліанно. У тебе сьогодні був важкий день, а завтра складемо твій розклад і передивимося твій гардероб, аби вирішити, що тобі ще необхідно придбати. Ненсі дасть тобі свічку. [38]

Обережно з нею. Сніданок - о пів на восьму. Сподіваюся, цього разу Ти спустишся вчасно. Добраніч.

Наче так і годиться, Поліанна підійшла до міс Полі й ніжно обняла її.

- Мені так гарно у вас! - радісно зітхнула вона. - Я знаю, що ми житимемо у злагоді. Я знала про це ще тоді, коли їхала сюди. На добраніч, тітонько Полі, - вигукнула Поліанна весело і вибігла з кімнати.

- Помилуй, Господи, мою душу, - упівголоса мовила міс Полі, коли дівчинка вийшла. - Що за незвичайна дитина? - І спохмурніла: «Вона рада, що я її покарала, і просить «щоб я не робила собі з цього клопоту».

- Вона сподівається жити зі мною «в злагоді», помилуй, Господи, мою душу, - знову вигукнула вона, повертаючись до книжки.

А чверть години по тому в кімнатчині на горищі самотня дівчинка ридала, притуливши до себе подушку:

- Я знаю, татку, ти зараз серед янголів, але, якби ти знав, як мені важко зараз грати в нашу гру. Дуже важко, - шепотіла вона крізь сльози. - Мені здається, навіть ти не зміг би знайти, чому радіти, коли лишаєшся зовсім сама в темряві. Якби поряд була Ненсі, тітонька Полі чи хоч хтось із Жіночої допомоги, мені було б набагато легше.

А внизу на кухні Ненсі квапливо домивала посуд. Вона заштовхала ганчірку в глечик з-під молока й уривчасто бурмотіла:

- Якщо я в ту дурню... гратимусь... радіючи милицям, коли хочеш ляльку... ось я пограюся... опора бідній дитині... ось я вам тут пограюсь... постривайте... [39]

ДО ПИТАННЯ ПРО ОБОВ'ЯЗОК

Наступного дня Поліанна прокинулася біля сьомої години. Вікна кімнати виходили на південь і на захід, тому сонця вона ще не бачила. Але вона бачила тьмяну блакить ранкового неба і знала, що день обіцяє бути пречудовим.

У кімнатчині тепер було прохолодніше, ніж напередодні, і з вікна віяло м'якою свіжістю. За вікном весело щебетали птахи, й Поліанна кинулася до вікна поговорити з ними. І тут вона побачила свою тітоньку, що схилилася біля трояндових кущів. Поліанна мерщій вбралася, аби приєднатися до неї.

Вона стрімголов побігла сходами з горища, залишивши широко відчиненими обоє дверей. Далі коридор, ще один проліт сходів і, голосно грюкнувши дверима з сіткою від комарів, довкола будинку - до садка.

Тітонька Полі з дідусем саме схилились над трояндовим кущем, коли Поліанна, не тямлячи себе від щастя, кинулася їй на шию.

- Ой, тітонько Полі, тітонько Полі, якби ви знали, яка я рада, що живу на цьому світі такого ранку!

- Поліанно! - рішуче запротестувала леді, випроставшись настільки, наскільки дозволяли дев'яносто фунтів, що повисли в неї на шиї. - Ти завжди так вітаєшся зранку?

Поліанна відпустила руки й почала навшпиньки пританцьовувати.

- Звичайно, ні, тітонько Полі, однак, коли я дуже люблю когось, я не можу стриматися! Я побачила вас у вікно і подумала, що ви ж не хтось там із Жіночої допомоги, а моя справжня рідна тітонька. [40]

І ви виглядали так гарно, що я кинулася вниз, щоб обійняти вас.

Похилений дідусь раптом відвернувся. Міс Полі спробувала нахмурити брови, але цього разу їй це вдалося гірше.

- Поліанно, ти... Я... Томасе, на сьогодні досить, ти все зрозумів, що я сказала тобі про троянди? - промовила вона стримано. Тоді повернулася і швидко пішла геть.

- А ви завжди працювали у цьому садку, містере...? - поцікавилася Поліанна.

Дід повернувся. Губи йому тремтіли, а очі туманилися, наче від сліз.

- Так, міс. Я старий Том, садівник, - підказав він. Старий ніжно подивився на дівчинку, і його тремтяча рука несміливо простяглася до маленької русавої голівки. - Ви дуже схожі на свою маму, маленька міс. Я знав її ще з тих пір, коли вона була менша від вас. Я вже тоді працював тут садівником.

Поліанні від хвилювання перехопило подих.

- Ви тут працювали? І ви знали маму звідтоді, коли вона була маленьким янголятком і ще не була на небесах? Ой, розкажіть мені, будь ласка, про неї, - і Поліанна всілася перед старим на землю просто посеред стежинки.

Але з будинку почувся дзвінок. За мить з кухонних дверей вилетіла Ненсі і кинулася до Поліанни.

- Міс Поліанно, дзвінок означає час сніданку. Вона підняла дівчинку й потягла до будинку, за-

сапано пояснюючи на ходу:

- В інший час дзвінок сповіщає про обід і вечерю. Але завжди він означає одне: де б ви не були, повинні облишити все й мерщій бігти до столу. Якщо ви цього не усвідомите, нам щоразу доведеться шукати якогось приводу, з якого можна порадіти, - [41] мовивши це, Ненсі проштовхнула Поліанну в двері, як неслухняне курча в курник.

Перші п'ять хвилин сніданку минули в цілковитій тиші. Раптом міс Полі з відразою помітила дві мухи, що спокійнісінько кружляли над столом.

- Ненсі, звідкіля тут з'явилися мухи? - суворо запитала вона.

- Не знаю, мем. У мене на кухні немає жодної. Ненсі була настільки схвильована пригодою, яка

сталася напередодні, що зовсім не звернула уваги на підняті віконниці в кімнаті Поліанни.

- Напевне, це мої мухи, тітонько Полі, - люб'язно пояснила Поліанна. - Сьогодні вранці в мене в кімнаті їх було напрочуд багато.

Ненсі прожогом вискочила з кімнати, прихопивши з собою тацю з гарячими млинцями, які вона саме збиралася подавати до столу.

- Твої мухи? - витріщилася на небогу міс Полі. - Що ти маєш на увазі? Звідкіля вони з'явилися?

- Звичайно, знадвору, тітонько, залетіли через вікна. Я сама бачила.

- Ти сама це бачила? Ти хочеш сказати, що підняла вікна, хоча на них іще немає захисних сіток від комах?

- Ай справді, тітонько Полі, сіток не було.

Ненсі знову зайшла до кімнати, тримаючи в руках тацю з млинцями. Її обличчя було напруженим і дуже червоним.

- Ненсі, - різко наказала їй господиня, - постав млинці на стіл, піднімися в кімнату міс Поліанни й позачиняй усі вікна. І двері також. Коли впораєшся на кухні, візьми мухобійку і пройди по всіх кімнатах. Щоб не лишилося жодної мухи. - А тоді звернулася до небоги: [42]

- Поліанно, я замовила захисні сітки від комах на твої вікна. Я пам'ятала, що мусила це зробити. А ось ти геть забула про свій обов'язок.

- Мій обов'язок? - Поліанна від здивування широко відкрила очі.

- Звичайно, я знаю, що зараз тепло, але я вважаю, що твій обов'язок - тримати вікна зачиненими, доки не привезуть ті сітки. Мухи, Поліанно, не лише брудні й набридливі, вони надзвичайно небезпечні для здоров'я. Після сніданку я дам тобі брошурку про це, аби ти прочитала.

- Прочитала? Ой, дякую, тітонько Полі. Я так люблю читати.

Міс Полі голосно вдихнула і міцно стисла губи. Поглянувши на її суворе обличчя, Поліанна й собі насупилася.

- Мені справді прикро, що я забула про свій обов'язок, тітонько Полі, - несміливо вибачилася вона. - Я більше не буду відчиняти вікна.

Тітка не відповіла. До кінця сніданку вона більше не зронила ні слова. Відтак підвелася, підійшла до книжкової шафи у вітальні, дістала звідти тоненьку брошурку і повернулася до небоги.

- Ось тут прочитаєш, Поліанно. Я попрошу тебе піти до кімнати й прочитати її. Я піднімуся за півгодини, і ми передивимось твої речі.

Поліанна, дивлячись на зображення збільшеної в багато разів голови мухи, весело вигукнула:

- Дякую, тітонько Полі! - і вискочила з кімнати, грюкнувши за собою дверима.

Міс Полі спохмурніла, завагалась, а тоді велично перетнула кімнату і відчинила двері. Але Поліанна вже зникла з поля зору - подріботіла по сходах на горище. [43]

За півгодини міс Полі з виразом загостреного почуття обов'язку, що відбивався в кожній рисочці її обличчя, піднялася на горище. Коли вона відчинила двері, Поліанна зустріла її вибухом непередбаченого захоплення.

- Ой, тітонько Полі, я ніколи в житті не читала нічого більш цікавого і захоплюючого. Я така рада, що ви дали мені почитати цю книжечку. І в думці не покладала, що мухи на лапках переносять стільки всього, і...

- Досить, - велично зупинила її міс Полі. - Поліанно, принеси мені весь свій одяг, я хочу його передивитися. Все, що тобі не підходить, я віддам Салліванам.

Не дуже охоче Поліанна відклала брошурку й підійшла до шафи.

- Я боюся, ви можете подумати, ніби це найгірше, що було в Жіночої допомоги, бо навіть вони сказали, що то лахміття, - сумно зітхнула дівчинка. - Але у двох-трьох останніх місіонерських по [44]жертвах був одяг лише для хлопчиків та людей похилого віку, тому... А ви коли-небудь отримували місіонерські пожертви, тітонько Полі?

Шокована міс Полі глянула на дівчинку з таким гнівом, що та поспішила виправитися:

- Ой, звичайно ні, тітонько Полі! - квапливо вигукнула вона й зашарілась. - Я й забула, багатіям таке не потрібне. Розумієте, я іноді забуваю, що ви багаті... ну тут, у моєї кімнатчині.

Міс Полі невдоволено викривила губи, але промовчала. Поліанна не помітила, яке враження справили її слова на тітоньку, і спокійно вела далі:

- Я хочу сказати, що ніколи на можна передбачити, що отримаєш із місіонерської пожертви. Там можна знайти що завгодно, тільки не те, що тобі потрібно. Навіть, коли наперед знаєш, що шкода праці. Через ці пожертви мені

іноді так важко бувало грати в нашу гру з моїм татком, і..., - Поліанна запнулася, згадавши, що тітка заборонила говорити про батька. Вона кинулася до шафи й обіруч витягла звідти все своє вбоге вбрання.

- Ці речі зовсім негарні, - затиалася Поліанна. - Взагалі-то, вони мали б бути чорними, аби не той червоний килимок для церкви. Але це все, що у мене є.

Міс Полі кінчиками пальців перегорнула купу [45] одягу і дійшла висновку, що все це анітрохи не пасує її небозі. Потім її увага перенеслася на полатану білизну в шухлядах комода.

- Усе найкраще - на мені, - занепокоєно зізналася Поліанна. - Жіноча допомога купила мені один повний комплект в уцінених товарах. Місіс Джонс - президент товариства - сказала, що вони зобов'язані придбати це для мене, навіть якщо до кінця своїх днів їм доведеться ходити голими проходами, без килима. Але то таке. Містера Байта дратує шум. Дружина каже, що він нервовий... але ж він і грошовитий. Гадають, що він трусне калиткою на килим... з огляду на свої нерви. На мою думку, йому слід радіти з того, що, крім хворих нервів, він має достатньо грошей. Ви згодні?

Міс Полі не слухала її. Вона завершила огляд білизни й несподівано повернулася до дівчинки.

- Ти ходила до школи, Поліанно?

- Так, тітонько Полі. А окрім того, тат... я хотіла сказати, що крім того, я трошки навчалася вдома.

Міс Полі спохмурніла.

- Чудово. Восени ти ходитимеш у місцеву школу. Містер Гол, директор, визначить, до якого класу тебе записати. А поки що ти щодня читатимеш мені уголос по півгодини.

- Я люблю читати. Але якщо вам набридне слухати мене, я із задоволенням почитаю про себе... щиро, тітонько Полі. І мені не треба буде радіти, бо я набагато більше люблю читати про себе, особливо якщо є довгі слова.

- Я у цьому не сумніваюсь, - похмуро зупинила її міс Полі. - Ти навчалася музиці?

- Небагато. Я люблю слухати інших, а моє виконання мені не до вподоби. Я трішки вчилася грати на піаніно. Мене вчила міс Грей, що грає в церкві. Але, може, краще не треба, тітонько Полі? їй-їй. [46]

- Це я розумію, - підсумувала міс Полі, трохи звівши брови. - І все ж я вважаю своїм обов'язком, щоб тебе як слід навчили хоча б основам музики. Ти шила?

- Так, мем, - зітхнула Поліанна. - Жіноча дот. допомога навчала мене. Але це було жакливо. Справа в тому, що місіс Джонс зовсім інакше тримала голку, коли робила петлі; місіс Вайт вважала, що перед підрублюванням треба навчитися робити строчку (чи навпаки, я уже не пам'ятаю); місіс Гарріман казала, що за латки взагалі братися не треба.

- Ну, тепер таких складнощів у тебе більше не буде. Я, звичайно, сама вчитиму тебе шити. Гадаю, готувати ти теж не вмієш?

Поліанна раптом розсміялася:

- Вони саме розпочали вчити мене цього літа, але далеко воно не пішло. Вони більше сперечалися про це, ніж навіть про шиття. Вони збиралися спочатку навчити мене пекти хліб, але кожна пропонувала свій рецепт, і тому під час одних посиденьок за шиттям вони вирішили вчити мене по черзі - щодня до обіду і кожна на своїй кухні. Я встигла навчитися лише готувати шоколадну помадку та фіговий кекс. А потім усе скінчилося... - голос Поліанні урвався.

- Шоколадна помадка і фіговий кекс, отак! - осудливо сказала міс Полі. - Сподіваюся, ми це швидко виправимо. - Вона на мить замислилася, а тоді поволи повела далі: - Щоранку о дев'ятій ти мені читатимеш уголос протягом півгодини. До цього часу ти маєш прибрати у цій кімнаті. У середу та суботу до обіду - від пів на десяту - ти вчитимеш-о я в Ненсі готувати на кухні. В інші

дні вранці я вчитиму тебе шити. Після обіду в тебе залишиться [47] час на уроки музики. Я сьогодні ж домовлюся про це із викладачем, - рішуче завершила вона і підвелася зі стільця.

- Але ж, тітонько Полі. - злякано вигукнула Поліанна. - Коли ж я житиму?

- Житимеш? Що ти маєш на увазі? Хіба це не життя?

- Звичайно, під час усіх занять, тітонько Полі, я зможу дихати, але це ще не означає, що я житиму. Людина спить і дихає, але ж не живе. Для мене «жити» означає робити те, що хочеш: гратися надворі, читати книжки (звичайно ж, про себе), видиратися на гори, розмовляти з містером Томом у садку, з Ненсі, роздивлятися людей, і будинки, і ще тисячі інших дивовижних речей на цих прекрасних вулицях, якими я проїжджала вчора. Ось що я називаю жити, тітонько Полі. А просто дихати -ще не означає жити.

Міс Полі роздратовано підняла голову.

- Поліанно, ти просто неймовірна дитина! Звичайно ж, ти матимеш відповідний час для ігор. Але, на мою думку, якщо я готова виконати свій обов'язок і дати тобі відповідну освіту та виховання, ти теж повинна докласти зусиль, щоб мої старання не були марними.

Поліанна була збентежена:

- Тітонько Полі, як ви могли подумати, що я можу бути такою невдячною до вас. Я ж вас люблю. Ви ж не хтось там із Жіночої допомоги. Ви - моя тітонька!

- Дуже добре. Тож не змушуй мене сумніватися в цьому, - промовила міс Полі і повернулася до дверей.

Вона вже спустилася на половину сходів, коли за спиною пролунав неспівливий голос Поліанни: [48]

- Тітонько Полі. Але ви не сказали, які з моїх речей ви хочете... комусь віддати.

Міс Полі стомлено зітхнула, але це зітхання долетіло до Поліанни.

- Так, я забула тобі про це сказати. Тімоті сьогодні пів на другу відвезе нас до міста. Усі ті речі не пасують моїй небозі. І я вважаю своїм обов'язком купити тобі все необхідне, щоб тобі не соромно було з'являтися на людях.

Цього разу не стримала зітхання Поліанна. Вона відчула, що майже ненавидить слово «обов'язок».

- Але, тітонько Полі, заради Бога, - благально промовила вона, - хіба немає іншої можливості бути щасливим, як тільки виконувати свої обов'язки?

- Що? - Міс Полі ошелешено глянула вгору. - Як ти смієш бути такою нахабою, - почервоніла вона від обурення й поквапилася сходами вниз.

У розпеченій кімнатчині на горищі Поліанна опустилася на стілець. Подальше існування уявлялося їй безперервним виконанням обов'язку.

- Ну що я таке нахабне сказала? - зітхнула вона. - Я просто запитала, чи можна жити так, щоб просто радіти, а не лише виконувати свій обов'язок.

Кілька хвилин Поліанна сиділа мовчки, сумно споглядаючи залишену на ліжку купу одягу. Тоді поволі підвелася і почала складати речі назад.

- Як нема з чого порадіти, - міркувала вона вголос. - Хіба що... можна буде порадіти, коли цей обов'язок буде виконано.

І дівчинка вибухнула сміхом.

ПОЛІАННА І ПОКАРАННЯ

Пів на другу Тімоті відвіз міс Полі та її небогу до чотирьох-п'ятьох найбільших крамниць за пів-милі від садиби.

Купівля нового одягу для дівчинки викликала у всіх неймовірне збудження. Міс Полі відлягло; вона розпружилася, як людина, що ступила на тверду землю після ходіння по щойно застиглій вулканічній лаві. Розпашілі продавці, що обслуговували Поліанну і її тітоньку, мали цілу торбу жартів про дівчинку, аби до кінця тижня розважати друзів. Поліанна випромінювала навколо себе усмішки та сердечну любов, бо як пояснила вона одному продавцеві: «Це так чудово - купувати новенький одяг, тоді як раніше ви не мали нічого, крім місіонерських пожертв та Жіночої допомоги, одяг, який не треба ні підшивати, ні відпускати».

На ходіння по крамницях пішла решта дня. Потім на Поліанну чекала вечерея, приємна розмова в садку зі старим Томом та з Ненсі, яка встигла перемити посуд на приступцях, що вели у двір, - на цей час тітонька Полі пішла до сусідки.

Старий Том розповів Поліанні багато цікавого про її маму, і дівчинка була достоту щаслива від цього. А Ненсі переповіла про маленьку ферму Корнер за шість миль звідси, де жила її матінка та любі братик і сестрички. Вона пообіцяла Поліанні, якщо міс Полі дозволить, колись повезти її в гостину.

- У них чудові імена, вам вони сподобаються, - зітхнула Ненсі. - Їх звуть Алджернон, Флора-бел і Естел. А я... Я ненавиджу ім'я Ненсі, - зітхнула вона.

- Як ви можете таке казати, це ж ваше ім'я? - здивувалася Поліанна. [50]

- Але воно не таке гарне, як інші. Розумієте, я була першою дитиною в родині, і мама тоді ще не читала романів, де вона знаходила гарні імена.

- А мені подобається «Ненсі», бо це ви, - проголосила Поліанна.

- Гм. Але мені здається, ви любили б мене не менше, якби я звалася Кларісою Мейбл, - відказала Ненсі. - А мені було б набагато приємніше, оскільки я страшенно люблю це ім'я.

Поліанна зайшлася сміхом:

- Принаймні ви повинні радіти, що не Гіфзіпа.

- Гіфзіпа?

- Так, це ім'я місис Вайт. Чоловік звертається до неї Гіп, і це її дратує. Каже, що коли вона чує Гіп-Гіп, їй здається, що наступної миті пролунає: «Ура!» А вона не хоче, аби їй *уракали*.

Похмуре обличчя Ненсі розпливлося в широкій усмішці.

- Хай тобі всячина! Тепер, коли чутиму «Ненсі», згадуватиму про «Гіп-Гіп» і сміятимуся: Що ж, я рада... - вона урвала і вражено втупилася в Поліанну. - А скажіть-но, міс Поліанно, ви навмисно граєтеся зі мною у вашу гру, аби я раділа, що не мене звуть Гіфзіпа?

Поліанна насупилася, а тоді засміялася:

- Атож, Ненсі. Але я не навмисне. Я гралася, але це вийшло несамохіть. Розумієте, граючись, призиваюєшся знаходити щось, з чого можна порадіти. І справді, здебільшого є чого радіти, якщо наполегливо шукаєш причіпку.

- М-можливо, - з недовірою припустила Ненсі.

Пів на дев'яту Поліанна поклатася до ліжка. Сітки ще не привезли, і її задушна кімнатчина нагадувала грубку. Поліанна з жадобою дивилася на щільно зачинені вікна, але відчинити їх не наважилася. Вона [51] роздяглася, охайно склала одяг, помолилася, задула свічку і вляглася в ліжечко.

Бозна-скільки вона пролежала без сну в гарячій постелі з заплученими очима, перекидаючися з боку на бік. їй 'здалося, що минуло кілька годин, перш ніж вона підвелася з ліжка, підійшла до дверей і прочинила їх.

На горищі стояла оксамитова чорнота, і тільки місяць проклав срібну стежку на підлозі - від східного слухового вікна. Рішуче зневажаючи страхоту темряви ліворуч і праворуч, Поліанна зробила швидкий вдих і почала по срібній стежці до вікна.

Вона чомусь сподівалася, що хоч на цьому вікні будуть сітки, та ба! Натомість там був казково гарний широкий світ і, як вона знала, м'яке свіже повітря, якого так прагли розпашілі щічки та руки.

Поліанна підійшла ближче і почала вдивлятися в широчінь. І тут вона побачила неподалік під вікном бляшаний широкий дах солярію тітоньки Полі понад входом до будинку. Це видовище виповнило її бажанням: ото б зараз туди потрапити!

Вона боязко озирнулася. Десь там лишилася 1 розпечена кімнатчина зі ще розпеченішим ліжком. Але її вже відокремлювала від того страшна чорна пуста, крізь яку можна пройти лише напوماцки, витягнувши руки... натомість попереду - дах солярію з місячним світлом і прохолодним, м'яким нічним повітрям.

Якби ж то її ліжечко стояло тут! Люди ж іноді сплять на вулиці. Ось, наприклад, Джоуль Гартлі з її рідного містечка хворів на сухоти й змушений був спати надворі,

Поліанна раптом пригадала, що недалеко від цього вікна вона бачила низку довгих білих мішків, Що висіли на цвяхах. Ненсі казала, що в них улітку [53] провітрювали зимовий одяг. Наївшись дрижаків, Поліанна допнулася туди, вибрала один гарний натовчений м'який мішок (у ньому була котикова шуба міс Полі), що мав правити за матрац, другий - тонший - вона склала як подушку, а третій - ніби напівпорожній - видався їй схожим на ковдру. Спорядившись таким чином, втішена Поліанна повернулася до осяяного місяцем вікна, підняла раму, спустила мішки на дах, потім спустилася сама і обережно зачинила за собою вікно, - Поліанна не забула про мух із неймовірними лапками, на яких вони переносять всіляке страхіття.

Яка приємна тут прохолода! Поліанна аж вистрибом пішла по даху, вдихаючи на повні груди свіже повітря. їй так подобався ляск бляхи під ногами. Аж вона два-три рази пройшлася із кінця в кінець - так любо відчувати просторінь після розжареної кімнатчини; дах широкий, плоский - не впадеш. Нарешті вдоволено зітхнула та згорнулася коточком на матраці з

котикової шуби, підмостила під голову другий мішок, вкрилася третім, наче ковдрою, і налаштувалася спати.

«Я така рада, що сіток від комах іще не привез- * ли, - бурмотіла вона, блимаючи на зорі, - інакше я ніколи не мала б цього».

Тим часом у кімнаті поруч із солярієм бліда і перепуджена міс Полі мерщій одягала халат і пантофлі.

Хвилинку тому вона тремким голосом телефонувала Тімоті:

- Мерщій сюди - і ти, і твій батько. Захопіть ліхтарі. Хтось є на даху солярію. Мабуть, видряпався по трельяжу для троянд, тепер може вдертися в дім через східне вікно на горищі. Я зсередини горище зачинила, але не баріться! [54]

І коли Поліанна вже засинала, її розбуркав блиск ліхтарів і тріо зойків. Вона розплющила очі: осьде поруч Тімоті на драбині, старий Том вилазить крізь вікно, а з-за нього вирячилася на неї тітка.

- Поліанно, що це усе означає?! - вигукнула міс Полі.

Дівчинка закліпала спросоння й сіла.

- О, Містере Том... тітонько Полі? - запнулася вона. - Не лякайтесь! У мене не сухоти, як у Джо-еля Гартлі. Там... страшенна спека. Але, тітонько Полі, я позакривала вікна, і мухи не зможуть принести мікроби.

Тімоті хутенько спустився вниз по драбині. Старий Том теж швиденько віддав ліхтар міс Полі і подався за сином. Міс Полі закусила губу і почекала, доки підуть чоловіки, а тоді суворо проказала:

- Подай сюди негайно всі речі й заліжай сама. Я ще такої дитини на світі не бачила! - репетнула вона вже на горищі, тримаючи однією рукою По-ліанну, а другою - ліхтар.

Після прохолоди надворі Поліанні видалося на горищі ще задушніше, але вона не нарікала, а лише уривчасто зітхнула.

Підійшовши до сходів, міс Полі кинула:

- Решту ночі, Поліанно, спатимеш зі мною. Сітки привезуть завтра, а доти я вважаю своїм обов'язком не пускати тебе з очей.

Поліанна затамувала віддих:

- З вами! У вашому ліжку! - нестямилася вона. - Ой, тітонько Полі, тітонько Полі, які ви чудові! Я так мріяла спати поруч із кимсь рідним... тільки не з Жіночої допомоги. Мені їх досить. Але - ви! Ви знаєте, я така рада, що сітки не привезли! Ви теж? [55] Відповіді не було. Міс Полі простувала попереду. Якщо чесно, вона почувалася напрочуд безпорадною. Уже втретє від часу приїзду Поліанни вона намагалася її покарати... і втретє її покарання сприймалося як найвища нагорода. Не дивно, що міс Полі почувалася на диво безпорадною.

ПОЛІАННА ЙДЕ В ГОСТІ

Невдовзі життя у садибі Гаррінгтонів увійшло в колію, хоча новий порядок трохи відбігав від того, який передбачала спочатку міс Полі. Авжеж, По-ліанна шила, грала на піаніно, читала вголос, а також вчилася готувати на кухні. Але це не відбирало в неї стільки часу, як гадалося спочатку, тож По-ліанна мала час, як вона висловилася, «жити». Майже щодня з другої до шостої дівчинка займалася тим, що їй подобалося. Звичайно, крім того, що їй уже встигла заборонити міс Полі.

Невідомо, чи то все робилось, аби не перевантажувати дитину, чи для того, щоб трохи звільнити міс Полі від Поліанни. Звичайно, протягом перших днів липня міс Полі мала не одну нагоду вигукувати: «Що за неймовірна дитина!», а уроки шиття та читання наприкінці дня виснажували і спустошували її.

Ненсі на кухні велося краще. Вона не була ні виснажена, ні спустошена. А середа та субота стали для неї святковими днями календаря.

В околах садиби Гаррінгтонів не було дітей, з якими Поліанна могла б бавитися. Власне, будинок стояв на околиці містечка, і в поближких домах не було однолітків Поліанни. Але вона, схоже, не журилася. [56]

- Я не звертаю на це уваги, - пояснювала вона Ненсі. - Я охоче гуляю по околиці, роздивляюсь вулиці й будинки, знайомлюся з людьми. Я так люблю людей. А ви, Ненсі?

- Ну, я б не сказала, що дуже люблю... принаймні, не всіх, - не уточнювала Ненсі.

Майже кожної погожої днини Поліанна випрохувала якесь завдання, аби мати змогу кудись піти, і під час таких прохідок вона часто зустрічала одного Чоловіка. Подумки вона вважала його «саме тим», хоча дорогою здибувала чимало чоловіків.

Чоловік був завжди вбраний у довгий чорний сурдут та шовковий циліндр, - цього інші чоловіки не носили. Його бліде обличчя завжди чисто поголене, а волосся, що вибивалося з-під циліндра, було позначене сивиною. Ідучи, він тримав спину, а ходив переважно швидко й завжди сам, через що Поліанна йому співчувала. Може, саме це спонукало дівчинку одного разу звернутися до нього.

- Доброго дня, сер. Який чудовий сьогодні день, чи не так? - бадьоро запитала вона, підійшовши до нього.

Чоловік ковзнув по ній поглядом, а тоді нерішуче зупинився.

- Це ти - до мене? - різко запитав він.

- Так, сер, - розцвіла Поліанна. - Я кажу, який сьогодні прекрасний день, чи не так?

- Гм? О! Гм, - витиснув із себе незнайомец і розгонисто пішов геть.

Поліанна розсміялася. «Який кумедний чоловік», - подумала вона.

Наступного дня вона знов його побачила.

- Сьогодні, звичайно, не так гарно, як учора, але нівроку, - весело повідомила Поліанна.

- Га? О! Гм, - пробурмотів чоловік, як і того разу. І знову Поліанна звеселилася.

Коли ж утретє Поліанна звернулася до нього в такий спосіб, чоловік різко зупинився.

- Хто ти, дитино, і чому ти щодня звертаєшся до мене?

- Я - Поліанна Вітьєр. А ви видаєтеся таким самотнім. Я така рада, що ви зупинилися. Приємно з вами познайомитися. А тепер скажіть, як вас звуть.

- Ну, власне... - чоловік не доказав і подався геть швидше, ніж раніше.

Поліанна розчаровано, без звичайної своєї усмішки дивилася йому вслід.

«Може, він не зрозумів. Але ж не личить знайомитися лише наполовину. Я ж досі не знаю, як його звати», - міркувала вона дорогою.

Поліанна несла холодець із телячої ніжки місіс Сноу. Міс Полі Гаррінгтон щотижня щось передавала цій жінці. Вона казала, що це її обов'язок, бо місіс Сноу бідна, хвора й належить до тієї ж па[58] рафії, що й міс Полі; звичайно, це мали робити всі парафіяни. Міс Полі робила це по четвергах по обіді, - зрозуміло, не сама, а через Ненсі. Сьогодні зробити це зголосилася Поліанна, і Ненсі, з дозволу міс Полі, охоче віддала доручення їй.

- Гарно, що воно на мені не висітиме, - ділилася з Поліанною Ненсі. - Хоча, любеньке ягнятко, мені соромно перекидати роботу на ваші плечі.

- Але, Ненсі, мені приємно це робити.

- Побачимо що ви скажете, коли хоч раз побуваєте там, - кисло зауважила Ненсі.

- Чому? - здивувалася Поліанна

- До неї ніхто не любить ходити. Якби тільки людям не було її шкода, жодна душа й раз на день не навідалася б до неї, така вона уїдлива. От тільки її доньки по-людськи шкода, бо змушена доглядати за нею.

- Але чому, Ненсі? Служниця зрушила плечами.

- Ну, власне, геть усе чисто..., на думку місіс Сноу, в житті відбувається неправильно, навіть дні тижня ідуть не так. Якщо сьогодні понеділок, вона шкодує, що то не неділя, а якщо принесеш їй холодець, їй неодмінно забагнеться курки. Однак, якщо принесеш курку, то почуєш, що їй хочеться бульйону з ягняти.

- Яка кумедна жінка, - розсміялася Поліанна. - Тепер мені тим цікавіше подивитися на неї. Вона має бути такою непередбачуваною і... і несхожою на всіх. Мені подобаються люди, не схожі на інших.

- Гм! Атож, вона таки не схожа на інших... на щастя для нас усіх! - похмуро завершила вона.

Поліанна пригадала цю розмову, коли повернула до воріт пошарпаного маленького котеджу. Її очі сяяли від перспективи зустрічі з несхожою місіс Сноу. [59]

На стукіт Поліанни двері відчинила бліда зморе- | на дівчина. |

- Доброго дня, - ввічливо звернулася Поліан- | на - Я - від міс Полі Гаррінгтон. Мені хотілося б і побачити місіс Сноу.

- Проходьте, будь ласка. Ви - перша, хто хотів би побачити її, - глухо пробурмотіла дівчина. Але Поліанна цього не почула. Дівчина повернулася і коридором провела Поліанну до дверей у самому кінці.

Вона впустила Поліанну до кімнати хворої й зачинила двері. Всередині панувала напівтемрява; дівчинка деякий час кліпала очима, при звичаючись до мороку. Аж тепер вона розгледіла тьмянний обрис жінки, що напівлежала в ліжку під протилежною стінкою. Поліанна пішла до неї.

- Доброго дня, місіс Сноу. Тітонька Полі переказує, що вона сподівається, що ви сьогодні почуваетесь краще, і ось вона передала холодець із телячої ніжки.

- Для мене? Холодець? - пролунав вередливий голос. - Добре, дякую, хоча я сподівалася, що сьогодні буде бульйон з ягнятини.

Поліанна трохи засмутилась.

- Справді? Дивно, а мені сказали, що ви завжди просите курку, коли вам приносять холодець, - промовила вона.

- Що? - хвора різко повернулася.

- Пусте, - поспішила запевнити Поліанна. - Зрештою, хіба не однаково? Просто Ненсі казала, що ви завжди просите курку, коли наші приносять холодець, а бульйон з ягнятини ви просите тоді, коли вам приносять курку. Але, напевне, вона щось забула чи переплутала.

Хвора аж усілася на ліжку, а це вже для неї була виняткова подія, хоча Поліанна цього не знала. [60]

- Хто ти, міс Нахабство? - запитала вона.

- Ой, ви помилилися, місіс Сноу. І я рада, що це так. Бо це ж було б гірше, ніж Гефзіба, правда? Мене звати Поліанна Вітєр, я - небога міс Полі Гаррінгтон. Я нещодавно приїхала до неї. Ось чому оце й принесла холодець.

Протягом першої половини промови хвора з цікавістю сиділа прямо. Але при згадці про холодець вона безвільно відкинулася на подушку.

- Гаразд, дякую. Твоя тітонька дуже люб'язна, але в мене зранку зовсім немає апетиту, до того ж я хотіла бульйону... - раптом міс Сноу запнулася, а тоді почала говорити зовсім про інше. - Я цієї ночі ані хвилиночки не спала.

- От якби мені так, - зітхнула Поліанна, виставляючи миску з холодцем на маленький столик і вмощуючись на стільці. - Ми забагато часу марнуємо на сон. Ви теж так гадаєте?

- Марнуємо час на сон! - вигукнула хвора.

- У цей же час ми можемо просто жити. Шкода, що вночі ми не живем.

Місіс Сноу знову сіла в ліжку.

- Ти дивовижне дівча! - вигукнула вона. - Ану, підійди до вікна і підними штори, - звеліла хвора, - я хочу краще тебе роздивитися!

Поліанна підвелася, але засміялася якось жалісно.

- Боже, але ви ж побачите мої веснянки! - зітхнула вона, ідучи до вікна. - А я так раділа, що тут темно і ви їх не помітите. Ось. Тепер ви можете... - вона урвала, повернувшись до ліжка. - Зрештою, я рада, що ви захотіли мене побачити, адже і я тепер можу розгледіти вас. А мені ніхто не казав, що ви така гарна.

- Я - гарна? - з гіркою іронією перепитала жінка. [61]

- Атож. Хіба ви цього не знали? - вигукнула Поліанна.

- Не знала, - сухо відповіла місіс Сноу. Вона прожила сорок років, і останні п'ятнадцять тільки те й робила, що бажала, аби все було по-іншому. їй просто на думку не спадало тішитися тим, що є.

- О, у вас такі великі темні очі, і темне кучеряве волосся, - лебеділа Поліанна. - Я так люблю чорні кучері. (У мене такі будуть, коли я піду на небо). А ще дві рожеві плямки на щоках. Ви справді гарні, місіс Сноу. Я гадаю, ви й самі б це побачили, якби подивилися на себе у свічадо.

- Свічадо? - урвала хвора, падаючи на подушки. - Мені не так часто випадає чепуритися біля свічада... і тобі таке було б, якби ти правцем лежала на ліжку.

- Я вас розумію, - співчутливо погодилася Поліанна. - І все ж дозвольте, я принесу свічадо, - вигукнула вона, кинулася до трюмо і схопила маленьке люстерко.

Повертаючись до ліжка, дівчинка зупинилася і критичним поглядом оглянула хвору.

- Перш ніж ви подивитесь на себе, дозвольте мені трішки підправити вашу зачіску, - запропонувала вона. - Можна, я просто поправлю волосся?

- Ну, якщо ти так наполягаєш, - неохоче дозволила місіс Сноу. - Але воно однаково не триматиметься.

- Ой, дякую, я так люблю робити зачіски, - зраділа Поліанна, обережно поклавши люстерко і взявши гребінець. - Звичайно, я так зопалу нічого особливого не зроблю, бо дуже поспішаю

показати вам, які ви гарні. Іншим разом я його розпущу і трохи над ним попрацюю, - торохтіла вона, вправно перебираючи ніжними пальцями хвилясті пасем-ця волосся на чолі хворої. [62]

Хвилин з п'ять Поліанна працювала вміло, вправно, начісуючи впертий кучерик, зачісуючи вгору па-семця на шиї або збиваючи подушку, щоб голова мала ефектніший вигляд. Тим часом хвора супилася та іронізувала з приводу цих маніпуляцій, а тоді раптом прокинулося в ній збудження, близьке до хвилювання.

- Отак! - засапалася Поліанна, вихопивши з вази поруч гвоздику і втикаючи її у темне волосся, до якого вона дуже пасувала. - Тепер ви готові дивитися на себе! - І Поліанна тріумфально піднесла люстерко.

- Гм! - буркнула хвора, прискіпливо розглядаючи своє відображення. - Взагалі мені більше подобаються червоні, а не рожеві гвоздики. Але це не має значення: все одно до ночі вони зів'януть.

- Але я гадаю, що ви з цього приводу зрадієте, - засміялася Поліанна, - адже тоді ви щодня зможете їх міняти. Мені дуже подобається ваша зачіска, - завершила вона із задовolenним виглядом. - А вам?

- Можливо, хоча все одно, коли я крутитимусь на ліжку, все розсиплеться.

- І це добре, - весело кивнула Поліанна, - бо тоді я знову зможу прийти й зробити вам зачіску. Між іншим, вам дуже личить чорне волосся. На тлі білої подушки воно виглядає набагато краще, ніж таке русаве, як моє.

- Ну і що, ним довго не натішишся - однаково скоро посивіє, - відповіла місіс Сноу. Вона говорила роздратовано, але люстерко не опускала.

- О, я так люблю чорне волосся! Я була б щаслива, якби у мене було таке, - зітхнула Поліанна.

Місіс Сноу нарешті опустила люстерко і роздратовано повернулася: [63]

- Ти не була б щаслива, якби була на моєму місці. І чорне волосся не тішило б, коли днями довелося б лежати в ліжку.

Поліанна вигнула брівки в задумі.

- Авжеж, це було б складно зробити, - вголос міркувала вона.

- Що зробити?

- Знайти щось таке, з чого можна було б порадіти.

- Знайти щось таке, з чого можна було б порадіти? Коли лежиш прикута до ліжка? Ще б пак, - відказала місіс Сноу. - Якщо ти така розумна, скажи, будь ласка, чому я повинна радіти?

На подив місіс Сноу, Поліанна раптом схопилася зі стільця і заплескала в долоні.

- Овва! Це справді складне завдання! Мені вже час рушати, але дорогою додому я міркуватиму над цим, і, сподіваюся, наступного разу, коли я прийду до вас, я дам вам відповідь. До побачення. Було дуже приємно з вами познайомитися. До побачення! - вигукнула вона ще раз, переступаючи поріг.

- Треба ж таке! Що вона хотіла цим сказати? - видобула з себе місіс Сноу, проводжаючи очима відвідувачку. Відтак вона повернула голову та взяла люстерко, прискіпливо вдивляючись у власне відображення.

- А ця мала вміє давати лад волосся, - бурмотіла вона собі під ніс. - Я й не знала, що може вийти так гарно. Але нащо це все, - зітхнула вона, впустивши люстерко на ліжко й роздратовано крутячи головою на подушці.

Трохи згодом, коли Міллі, дочка місіс Сноу, зайшла до кімнати, дзеркальце усе ще лежало на ліжку... хоча й не на видноті. [64]

- Мамо, що сталося, у вас підняті штори? - вигукнула Міллі, вражено переводячи погляд із вікна на гвоздику в маминому волоссі.

- То й що? - відказала хвора. - Я ж не збираюся усе життя пролежати в темряві лише тому, що я недужа.

- Звичайно, звичайно, - швиденько погодилася Міллі, беручи слоїк з ліками. - Просто... я впродовж років пропонувала світлішу кімнату, але ви ж мене й слухати не хотіли.

Місіс Сноу промовчала. Вона торкала мереживо на сорочці. Нарешті дражливо зауважила:

- Хоч раз замість бульйону з зняти могли б мені дати нову кошулю!

- Але, мамо!

Не дивно, що Міллі не знала, на яку стати. Поза нею у комоді лежало дві новісінькі кошулі, які вона місяцями марно пропонувала матері.

ВСЕ ПРО ЧОЛОВІКА

Наступного разу, коли Поліанна зустріла свого незнайомця, падав дощ. Однак Поліанна привітала чоловіка щирою усмішкою.

- Сьогодні не такий гарний день, правда? - весело запитала вона, - але ми маємо радіти з того, що дощ іде не щодня.

Цього разу чоловік навіть не гмукнув і не повернув голови. Поліанна вирішила, що він просто не почув її. Тому наступного разу (тобто наступного дня) вона говорила голосніше. Тим більше, що він надавав тримаючи руки за спиною та опустивши очі додолу, що видалося Поліанні безглуздом, бо навколо сяяло сонце, а ранкове повітря було щойно промите дощем.

- Як ви ся маєте? - зашебетала вона. - Я рада, що сьогодні не так, як вчора, а ви?

Чоловік різко зупинився. Обличчя йому викривила злість.

- Послухай, дівчинко, давай домовимося раз і назавжди, - роздратовано мовив він. - Мені є про що думати, крім погоди. Я ніколи не звертаю уваги на те, світить сонце чи ні.

Поліанна аж промінилася.

- Я помітила, сер. Тому й вирішила сказати вам про це.

- Так... ну... Га? Що? - промимрив він, коли до нього дійшли її слова.

- Я кажу, що саме тому звернулась до вас... щоб і ви звернули увагу... ну, що сонце сяє та інше. Мені здалося, що ви зрадієте, як тільки зупинитесь, аби подумати про це. Бо не схоже, аби ви замислювалися над цим.

- Власне, про віщо... - кинув чоловік з якимось невиразним жестом. Він пішов було далі, але за два кроки зупинився і похмуро повернувся.

- Слухай-но, чому ти не знайдеш собі однолітків, аби поговорити з ними?

- О, я б із задоволенням, сер, але Ненсі каже, що тут просто немає моїх однолітків. Але я не дуже засмучуюся. Я люблю розмовляти зі старшими людьми, бо я взагалі звикла спілкуватися з Жіночою допомогою.

- Гм! З Жіночою допомогою?! Ти хочеш сказати, що я схожий на Жіночу допомогу? - його губи ладні були усміхнутися, але похмурість накладала на них свій відбиток, і вони залишалися суворо стиснутими.

Поліанна весело розсміялася.

- Звичайно ж ні, сер. Ви зовсім не схожі на членів Жіночої допомоги. Але, як на мене, ви такі [66] ж добрі або ще й кращі за них, - поспішила вона ввічливо додати. Мені здається, ви набагато ліпший, ніж здається на перший погляд.

Незнайомець аж поперхнувся від несподіванки.

- Власне, про віщо... - розгубився він, а тоді, повернувшись, швидко подався геть.

Коли наступного разу Поліанна зустріла чоловіка, він пильно подивився їй в очі, і через це - подумала Поліанна - його обличчя погарнішало.

- Доброго дня, - стримано звернувся він перший. - Хочу попередити: я знаю, що сьогодні світить сонце.

- А вам зовсім не обов'язково було мені сповіщати про це, - сяючи, кивнула Поліанна. - Я здогадалася, що ви знаєте, щойно я глянула на вас.

- Ти здогадалася?

- Так, сер. Я побачила це за усмішкою і вогником в очах.

- Гм, - тільки й мовив Джентльмен, рушаючи далі.

Відтоді чоловік завжди сам заговорював до Поліанни, і частіше за все перший звертався він. Зазвичай він просто вітався. Але для Ненсі, яка одного разу пішла з Поліанною, привітання чоловіка стало великою несподіванкою.

- Заради усіх святих, Поліанно! - вичавила з себе Ненсі. - Чоловік справді привітався з тобою?

- Так, - усміхнулася Поліанна, - він завжди зі мною вітається.

- Він завжди з вами вітається? Боже! Ви хоч знаєте, хто це такий? - допитувалася Ненсі.

Поліанна засмучено похитала головою.

- Я одного разу спробувала з ним познайомитися, але він забув назватися. Я представилася, а він - ні. [67]

У Ненсі очі полізли на лоба.

- Але він ніколи ні з ким не розмовляє, дитино моя, він мовчить роками. Хіба що у справах. Це - Джон Пендлтон. Він живе сам у величезному будинку на Пендлтонському пагорбі. Він відмовляється від послуг кухарки, тому щодня тричі на день ходить їсти до готелю. Я знаю Селлі Міллер, яка прислугує йому, так вона розповідала, що він ледве вичавлює із себе слова, щоб сказати, що він замовляє. Кожне друге слово доводиться вгадувати. Це конче щось дуже дешево. Але вона й без слів усе знає.

Поліанна співчутливо закивала головою.

- Я розумію. Коли ти бідний, мусиш брати найдешевше. Ми з татком часто брали з собою благодійні страви. Здебільшого боби та рибні тюфтелі. Ми казали, що радіємо, бо любимо боби... особливо коли бачили смажену індичку по шістдесят центів. А містер Пендлтон теж любить боби?

- Любить боби? Яке це має значення? Міс По-ліанно, він зовсім не бідний. У нього купа грошей... від батька. Він - найбагатша людина в місті. Цілком міг би, якби схотів, харчуватися доларовими банкнотами.

Поліанна зайшлася сміхом.

- Я ще ніколи не бачила, щоб хтось їв доларові банкноти, Ненсі. Їх же пережувати треба.

- Та ні! Я просто хотіла сказати, що він дуже багата людина, - зрушила плечима Ненсі. - Але він їх не витрачає. Він їх накопичує.

- Ой, це для поган, - здогадалася Поліанна. - Просто чудово. В усьому собі відмовляєш і несеш свій хрест. Я знаю: татко мені казав.

У Ненсі на язиці вже крутилися лихі слова, але вона помітила таку променисту довірливість і ще [70] щось в обличчі Поліанни, що не змогла їх вимовити.

- Гм, - лише й спромоглася вона. Але цікавість не давала спокою, і Ненсі знову звернулася до Поліанни. - Але ж справді дивно, міс Поліанно, що він озвався до вас. Він же ні з ким не розмовляє. Він мешкає сам у великому чудовому домі, сповненому всякої пишноти. Хтось каже, що він несповна розуму, хтось хреститься. А інші натякають, що йдеться про якусь страхітливую таємницю.

- Ненсі! - здригнулася Поліанна. - Як таке може бути? Хіба йому не лячно?

Ненсі захихотіла. Їй стало смішно, що Поліанна боїться страхіть. Але далі говорити про різні жахи вона не схотіла.

- Люди кажуть, що щось таке в цьому є, - вела далі Ненсі. - Кілька разів він подорожував світом по кілька тижнів, і завжди це були країни поган - Єгипет, Азія чи пустеля Сахара.

- О, то він місіонер, - кивнула Поліанна. Ненсі лукаво розсміялася.

- Я про це не казала, міс Поліанно! Так от, коли він повертається звідти, то пише книжки... подекуди, ніби це дивні книжки про якісь чудасії, що він надібав у поганських країнах. А тут він ні на що гроші не витрачає, навіть на себе особисто.

- Звичайно, він же збирає гроші для поган, - запевнила Поліанна. - Але він дивак і теж не схожий на інших, як і місіс Сноу. Але він не схожий по-іншому.

- Ще б пак, - втішалася Ненсі.

- І тому я ще більше рада, що він до мене заговорив, - задоволено зітхнула Поліанна. [71]

СЮРПРИЗ ДЛЯ МІСІС СНОУ

Коли наступного разу Поліанна навідалася до місіс Сноу, та знов була у затемненій кімнаті.

- Мамо, до вас дівчинка від міс Полі, - стомлено оголосила Міллі.

Поліанна залишилася наодинці з хворою.

- А, це ти? - пролунав від ліжка розчарований голос. - Я пам'ятаю тебе. Варто раз тебе побачити, і забути вже неможливо. Шкода, що тебе вчора не було. Ти мені була потрібна вчора.

- Справді? Ой, тоді я рада, що я прийшла сьогодні й вам не довелося мене довго чекати, - весело засміялася Поліанна, зайшовши до кімнати й обережно поставивши кошик на стілець. - Але > вас так темно. Я вас не бачу, - вигукнула вона, рішуче підійшла до вікна й підняла штори. - Я хочу подивитися, яка зачіска у вас цього разу. Ой, та ви ж не зачесані. Хоча - це на краще. Я навіть рада, що у вас немає зачіски, адже це означає, що ви дозволите мені вас зачесати... трошки пізніше. Зараз я хочу, щоб ви поглянули, що я вам принесла.

Хвора завовтузилася на ліжку.

- Можна подумати, буцім вигляд того всього якось впливає на смак, - кпила вона, проте поглянула на кошик. - Ну, то що там?

- Здогадайтесь! Що б ви хотіли?

Поліанна підскочила до кошика і змовницьки подивилася на місіс Сноу. Жінка спохмурніла.

- Що я хочу? Та я нібито не хочу нічого, - зітхнула вона. - Зрештою, усе на один смак.

Поліанна захихотіла.

- А ось це - ні. Здогадайтесь! Якби ви щось схотіли, то що саме? [72]

Жінка завагалася. Сама того не усвідомлюючи, вона так призвичаїлася хотіти того, чого нема... що не могла висловити, чого ж вона хотіла насправді... доки не побачить, що там є. Та наразі щось треба сказати. Бо ця виняткова дитина чекає.

- Ну, звичайно, це бульйон з ягнятини...

- У мене він є, - вигукнула Поліанна.

- Але саме цього я й не хотіла, - зітхнула хвора, зрозумівши тепер, чого хоче її шлунок. - Насправді я хотіла б курку.

- Чудово! Я принесла вам і курча, - хихотіла Поліанна.

Хвора вражено повернулася до неї.

- Ти принесла те й те? - запитала вона.

- Так, і холодець із телячої ніжки також, - триумфувала Поліанна. - Я хотіла, аби ви нарешті мали те, що хочете, і ми з Ненсі це влаштували. Звичайно, тут усього потроху, але є все, що ви любите! Я така рада, що вам сьогодні захотілося саме курки, - не вгавала вона, дістаючи три мисочки з кошика. - Я ще й дорогою думала, а раптом ви забажаєте рубець, цибулю, чи ще щось таке... а в мене нема. Це було б жакливо... Так кортіло догодити! - радо сміялася вона.

Хвора не відповіла. Вона плуталася в своїх думках, намагаючись збагнути, що саме вона втратила...

- Ось! Я залишаю вам усе, - говорила Поліанна, виставляючи три мисочки рядком на столі. - Раптом вам завтра захочеться бульйону з ягнятини. Як ви ся маєте? - чемно поцікавилася вона.

- Дякую, дуже погано, - пробурмотіла місіс Сноу, займаючи звичну незадоволену позицію. - Уранці не вдалося подрімати. Неллі Гігінс, що живе поряд, почала вчитися музики, і її гами доводять мене до сказу. Тарабанила цілісінський ранок. Просто не знаю, що мені робити. [73]

Поліанна співчутливо закивала.

- Я вас розумію. Це жакливо. Місіс Вайт теж колись мала таку неприємність... це одна пані з Жіночої допомоги. У неї ще й ревматизм, і тому їй важко рухатися. Вона казала, буцім було б набагато легше, якби вона могла рухатися. А ви можете?

- Що... можу?

- Ну, повертатися з боку на бік, рухатися, коли музика стає нестерпною.

Місіс Сноу затопила очі в дівчинку.

- Звичайно, я можу рухатися, принаймні - на ліжку, - трохи джакливо підтвердила вона.

- Ну от, ви маєте привід радити, ге? - кивнула Поліанна. - А місіс Вайт не могла. Бо з ревматизмом не поворушишся, як би не хотів. Вона нарікала мені, що з'їхала б з глузду від цієї музики, аби не вуха сестри її чоловіка. Вона була глуха.

- Які вуха... якої сестри? Поліанна розсміялася.

- Вибачте, я зовсім забула, що ви не знайомі з місіс Вайт. Отож міс Вайт була глуха. Абсолютно глуха. Вона приходила до них у гості й допомагала доглядати за місіс Вайт та їхнім будинком. їй так складно було хоч щось пояснити, що коли в будинку навпроти починало грати піаніно, місіс Вайт була щаслива з того, що вона його чує, бо просто не могла собі уявити, як це можна бути абсолютно глухою і не чути нічого, як сестра її [74] чоловіка. Розумієте, вона теж грала в цю гру. Я її навчила.

- Яку гру?

Поліанна заплескала в долоні.

- Ну, я ж зовсім забула. Місіс Сноу, я ж придумала, з чого можна радити вам.

- Радити? Що ти маєш на увазі?

- Як, я ж вам обіцяла. Ви що, забули? Ви попросили сказати вам, з чого ви можете порадити. Порадити... навіть якщо вам цілісінськими днями доводиться лежати в ліжку.

- О, - посміхнулася жінка. - Пам'ятаю. Але я гадала, що це несерйозно.

- Ні, я казала серйозно, - триумфувала Поліанна. - Я придумала. Хоч це й складно. Але що важче, то цікавіше. Зізнаюся, що деякий час я взагалі не могла нічого придумати. І раптом - вдалося. [75]

- Справді? І що ж ти придумала? - голос місіс Сноу був саркастично ввічливим.

Поліанна набрала повні груди повітря.

- Я придумала, що ви можете радіти з того, що інші люди здорові і не змушені цілісні дні лежати в ліжку, як ви, - пристрасно виголосила вона.

Місіс Сноу витріщила очі. Її погляд переповнювала лютя.

- Отакої! - вигукнула вона не вельми приязно.

- А тепер я розповім вам про гру, - життєрадісно запропонувала Поліанна. - Це чудова гра... хоча й складна. Але що складніше, то цікавіше! Отож... - і вона почала розповідати місіс Сноу про місіонерські пожертви, про миліції і про ляльку, яку вона так і не отримала.

Поліанна якраз закінчила розповідати, коли у дверях з'явилася Міллі.

- Ваша тітонька чекає на вас, міс Поліанно, - повідомила вона апатично. - Вона зателефонувала до Гарловзів, що мешкають навпроти. Казала, щоб ви не барилися, бо до вечора на вас іще чекають уроки музики.

Поліанна неохоче підвелася.

- Добре, - зітхнула вона, - я не баритимуся. - І раптом розсміялася: - Зрештою, я повинна радіти, що у мене є ноги і я можу не баритися, адже так, місіс Сноу?

Відповіді не було. Місіс Сноу лежала на ліжку, заплющивши очі. Але вражена Міллі побачила сльози на зів'ялій щоці.

- До побачення, - кинула від порога Поліанна через плече. - Мені страшенно шкода, що я так і не встигла зробити вам зачіску. Але сподіваюся, що наступного разу мені випаде така нагода.

День за днем збіг і липень. Для Поліанни це були по-справжньому щасливі дні. Вона часто радо [76] розповідала тітці, яка вона щаслива, на що міс Полі стомлено відповідала:

- Дуже добре, Поліанно, я задоволена, що ти щаслива. Але я сподіваюся, що ти так само маєш із цього певну користь. Інакше я вважатиму, що я не належним чином виконую свій обов'язок.

Зазвичай Поліанна на такі слова відповідала поцілунком та обіймами... і це завжди змушувало міс Полі знічуватися. Але якось вони стали на мову. Це трапилося під час уроку шиття.

- Ви вважаєте, що не достатньо, аби дні були просто щасливими, тітонько Полі? - замислено запитала Поліанна.

- Авжеж, Поліанно.

- І вони повинні бути ще й ко-рис-ни-ми?

- Звичайно.

- А як зрозуміти цю корисність?

- Ну, як це... просто бути корисними... давати певну користь, Поліанно. Ні, ти справді незвичайна дитина.

- А просто радіти життю - у цьому немає ніякої користі? - збентежено поцікавилася Поліанна.

- Звичайно, ні.

- О, Господи, тоді вам це не сподобається. Боюся, ви не зможете грати у цю гру.

- Гру? Яку гру?

- Мій тат... - Поліанна запнулася, затулила рота руками. - Ні-чо-го, - пробелькотіла вона.

Міс Полі спохмурніла.

- Наразі досить, - сухо виголосила вона. На цьому урок і закінчився.

Удень, коли Поліанна зіходила зі своєї кімнати на горище, вона зіткнулася на сходах із міс Полі.

- Ой, тітонько Полі, як чудово! - вигукнула Дівчинка. - Ви прийшли до мене в гості? Заходьте, [77] будь ласка, я так люблю гостей, - запрошувала вона, вибігаючи по сходах нагору і широко відчиняючи двері кімнати.

Міс Полі зовсім не збиралася заходити до небаги. Вона піднялася на горище, щоб знайти у кедровій скрині біля східного вікна білу вовняну шалю. Але сама незчулася, як уже сиділа на маленькому стільці посеред кімнати Поліанни. Відколи дівчинка оселилася в домі, міс Полі раз по раз робила несподівані й дивовижні речі, чинила щось зовсім інше, ніж намірялася перед тим.

- Я люблю гостей, - щебетала Поліанна, літаючи по кімнаті, ніби вона була власницею палацу. - Особливо з того часу, як у мене з'явилася ця кімната, моя особиста, розумієте? Ні,

звичайно, я мала кімнату і до цього, але це була наймана кімната, а наймана кімната далеко не така гарна, як власна, адже так? Я ж можу вважати цю кімнату власною?

- Т-так, Поліанно! - пробурмотіла міс Полі, подумки дивуючись собі, чому вона не встає і не йде шукати шалю.

- А зараз я достоту люблю цю кімнату, попри те, що тут немає ні фіранок, ні килимів, ні картин, про які я мрію... - Поліанна раптом урвала і зашарілася. Вона хотіла змінити тему, коли тітка різко запитала:

- Що ти хочеш цим сказати?

- Ні-нічого, тітонько Полі, справді нічого, я не хотіла цього говорити.

- Звісно, - холодно відрізала міс Полі, - але ти почала, то вже закінчуй.

- Та я просто сподівалася, що в моїй кімнаті будуть гарні килими, мереживні фіранки та інша всячина, розумієте? Але, звичайно...

- Ти сподівалася? - гостро урвала міс Полі. Поліанна ладна була провалитися крізь землю.
[78]

- Я не повинна була на це сподіватися, тітонько Полі, - перепрошувала вона. - Може, через те, що я завжди хотіла їх мати й не мала. У нас було тільки два ряденця від місіонерських пожертв, але вони були геть маленькі, ще й один був заляпаний чорнилом, а інший - дірявий. І було лише дві картини, але одну із них тат... я хочу сказати, ми одну продали, а друга була така погана, що розвалилася. Звичайно, це ще не означає, що я мала сподіватися на ту гарну всячину. Просто я собі просто в перший день у вітальні наувяляла химерію про власну кімнату і... і... Але, їй-богу, тітонько Полі, це було лише хвилину, а потім я навіть зраділа, що трюмо не має дзеркала, яке показувало б мої веснянки. І важко уявити кращу картину, ніж чудовий краєвид, що відкривається з вікна. І ви такі добрі, що...

Міс Полі раптом схопилась на рівні ноги. Обличчя її палало.

- Досить, Поліанно, - сказала вона суворо. - Ти сказала більш ніж досить.

Наступної хвилини вона стрімко кинулася вниз по сходах... і лише на першому поверсі вона згадала, що піднімалася на горище, щоб знайти білу шалю в кедровій скрині біля східного вікна.

Не минуло й доби, як міс Полі сухо наказала Ненсі:

- Ти можеш перенести речі міс Поліанни з її кімнати в іншу, поверхом нижче. Я вирішила, що моїй небозі там буде зручніше спати.

- Так, мем, - вголос промовила Ненсі, а по-думки: «Слава тобі, Господи!»

За хвилину вона вже радо кричала до Поліанни:

- Ви тільки-но послушайте, міс Поліанно! Тепер ви спатимете в кімнаті поверхом нижче. Атож, атож.

Поліанна аж побіліла.

- Це означає...? Ні, Ненсі? Ви серйозно? [79]

- Серйозніше не буває, - урочисто проголосила Ненсі, киваючи Поліанні, несучи оберемок одягу з шафи. - Мені наказано перенести речі, і я збираюсь це зробити, доки вона не передумала.

Кінця цієї тиради Поліанна вже не почула. Ризикуючи зламати карк, вона кинулася вниз, стрибаючи через дві сходинки.

Грюкають одні, другі двері, перевертається сті-ї лець... і ось вона нарешті дісталася мети - міс Полі.

- Ой, тітонько Полі, тітонько Полі, ви справді так вирішили? У тій кімнаті все є: і килими, і фіранки, і три картини, ще й краєвид за вікном. Ой, тітонько Полі!

- Вгамуйся, Поліанно. Я рада, що тобі сподобалися такі зміни. Але, якщо тебе так обходять ці речі, я сподіваюся, ти дбатимеш про них. Поліанно, підніми стілець. Ти за ці півхвилини двічі грюкнула дверима, - міс Полі намагалася говорити якомога суворіше, бо раптом відчула, що вибухне плачем, а плакати вона не звикла.

Поліанна підняла стілець.

- Так, мем, я знаю, що двічі грюкнула дверима, - радісно погодилася вона. - Розумієте, я| щойно довідалася про переселення; гадаю, ви теж! грюкнули б... - вона урвала і з новою цікавістю подивилася на міс Полі. - Тітонько Полі, а ви ніколи в житті не грюкали дверима?

- Авжеж - ні, Поліанно! - у голосі міс Полі чувся шок.

- Ой, як прикро, тітонько! - обличчя Поліанни виражало стурбованість і співчуття.

- Прикро?! - повторила остаточно збита з пантелику міс Полі.

- Еге ж. Розумієте, якби ви хотіли, то безперечно грюкнули б. А якщо не грюкнули, то це означає [80] що вам ніщо в житті не було до душі... Бо інакше ви б грюкнули. Не втрималися б. І мені прикро, що вам ніщо в житті не було до душі!

- Поліанно! - обурено вигукнула леді. Але дівчинка уже побігла геть, і лише віддалений грюкіт дверей на горище відповів за неї. Поліанна кинулася допомагати Ненсі переносити «її речі».

Міс Полі лишилася у вітальні. Спочатку відчула незрозумілий неспокій, а потім - радість... з казна-якого приводу.

ЗНАЙОМСТВО З ДЖИММІ

Настав серпень. Він приніс низку змін і несподіванок, що, проте, не здивували Ненсі. Відколи приїхала Поліанна, вона чекала на них щомиті.

Першою несподіванкою стало кошеня.

Поліанна знайшла кошеня, що жалібно нявчало край дороги. Коли докладні розпити сусідів не виявили господаря, Поліанна, без вагань, принесла його додому.

- Я зраділа, що не знайшлося господаря, - довірливо повідомила тітці щаслива Поліанна, - бо захотіла його взяти до себе. Я люблю кошенят. Я знаю, ви теж будете раді, що воно житиме з нами.

Міс Полі подивилася на жалюгідний занедбаний сірий клубочок, що тремтів у руках Поліанни. Міс Полі не тримала в домі котів, навіть симпатичних, здорових та чистих.

- О! Поліанно! Що це за брудна тварина? Ще й, Думаю, хвора. Вона блохаста і шолудива.

- Я знаю, що це бідне маленьке створіння, - промовила Поліанна, ніжно зазираючи переляканій [81] тваринці в очі. - Погляньте, як воно тремтить від страху. Воно ще не знає, що ми його візьмемо до себе.

- Звичайно, більше нікому, - відповіла двозначно міс Полі.

- Безперечно, - кивнула Поліанна, не зауваживши двозначності. - Я так усім сказала, що як не знайду справжнього господаря, воно житиме в нас. Я знала, що ви зрадієте горопашному кошенятку.

Міс Полі відкрила рот і спробувала щось сказати, але марно. Несподіване відчуття безпорадності, яке часто охоплювало її після приїзду Поліанни, знову безповоротно оволоділо нею.

- Я так і знала, - вдячно заторохтіла Поліанна, - що ви не кинете напризволяще горопашу. От і мене ви ж узяли - я так і сказала місис Форд, коли вона запитала, чи ви дозволите. Я їй сказала, що ви мене взяли, попри те, що у мене була Жіноча допомога, а в кошеняти ж нікого. Я знала, що у вас добре серце, - кивнула Поліанна і щаслива вибігла з кімнати.

- Поліанно, Поліанно, - запротестувала міс Полі, - я не...

Але Поліанна вже бігла до кухні й гукала на ходу:

- Ненсі, Ненсі! Погляньте на це чудове маленьке кошеня, яке тітонька Полі погодилася виховувати разом зі мною.

Міс Полі, яка ненавиділа котів, у цей час нерішуче зітхнула і відкинулась на спинку стільця, не маючи сил протестувати.

Наступного дня з'явився пес, ще брудніший і нещасніший, ніж кошеня. І знову міс Полі, на своє превелике здивування, стала янголом милосердя та захисником знедолених. Таку роль безапеляційно [82] визначила їй Поліанна. І жінка, яка терпіти не могла собак ще більше, ніж котів, знову виявилася безсилою протестувати.

Однак, коли менше ніж за тиждень після цього Поліанна привела додому обшарпаного хлопчика і довірливо попросила прихистити і його, міс Полі не стрималася. А сталося ось що.

Чудового ранку в четвер Поліанна несла холодець із телячої ніжки місис Сноу. Останнім часом вони дуже здружилися. Ця дружба почалася з третього візиту, коли дівчинка розповіла місис Сноу про свою гру. Тепер місис Сноу гралася в цю гру разом з Поліанною. Власне, їй це не дуже вдавалося, вона стільки часу плекала в собі жаль, що наразі стало важко зрадіти. Але вона швидко вчилася під щасливий сміх та заохочувальні коментарі Поліанни. Того дня, на превелику втіху Поліанни, вона сказала, що дуже рада, що Поліанна принесла їй саме холодець із телячої ніжки, бо саме цього холодцю їй сьогодні найбільше хотілося. І це попри те, що перед дверима кімнати хворої Міллі встигла повідомити Поліан-ні, що дружина священика зранку вже надіслала місис Сноу миску такого ж холодцю.

Поліанна розмірковувала над усім цим, коли раптом побачила хлопчика.

Він, сіромашний, сидів край дороги і збайдужіло стругав паличку.

- Привіт! - приязно всміхнулася Поліанна. Хлопчина глипнув на неї, але відразу відвів погляд.

- Привіт, якщо не жартуєш, - буркнув. Поліанна розсміялася.

- Ти кажеш так, ніби й холодець із телячої ніжки тебе не потішить, - захихотіла вона, зупинившись біля хлопчика. [83]

Той завовтузився, здивовано зиркнув на Поліан-ну, а тоді знову почав стругати паличку тупим ножом зі зламаним лезом.

Поліанна завагалася, а тоді вмостилася на траві поруч із хлопчиком. Попри її запевнення в тому, що у неї є Жіноча допомога і що їй байдуже, з ким спілкуватися, дівчинка нишком мріяла про те, щоб мати друзів серед однолітків. Тому вона вирішила не втрачати цієї нагоди.

-- Мене звати Поліанна Вітьєр, - мило почала вона. - А тебе?

Хлопчик знову завовтузився. Він навіть спробував звестися на ноги, але передумав і знову сів.

- Джиммі Він, - нелюб'язно і байдуже бовкнув він.

- Чудово. Ось ми й познайомилися. Я рада, що ти назвався, бо дехто забуває про це. Я живу в домі міс Полі Гаррінгтон. А ти де?

- Ніде.

- Ніде! Так не буває. Кожен має десь жити, - наполягала Поліанна.

- Ну, я ... наразі шукаю собі нове місце.

- Справді? І де ж воно?

Хлопчик зміряв Поліанну презирливим поглядом.

- Дурепо! Як я можу знати, де воно, якщо я його ще не знайшов?

Поліанна трохи відхилила голову назад. Це не гарний хлопчик, а крім того, вона не любила, коли її називали «дурепою». І все ж він зовсім не схожий на тих старших людей.

- А де ти жив досі? - допитувалася вона.

- От причепа на мою голову! - нетерпляче зітхнув хлопчина.

- Доводиться чіплятись, бо інакше я про тебе нічого не дізнаюся, - спокійно пояснила Поліанна. [84] - Якби ти більше розповів про себе, я б менше розпитувала.

Хлопець хихотнув. То був дурнуватий сміх, нещирий. Але, коли хлопчик почав розповідати про себе, обличчя його погарнішало.

- Ну, тоді слухай. Я - Джиммі Він, мені щойно минуло десять років. Торік я жив у сиротинці. Але нас таких там було багато, і тому їм за мене голова не боліла. І я пішов звідти. Тепер житиму деінде, але поки не знаю, де саме. Я хотів мати власну домівку... ну, звичайну - щоб була мама, а не доглядачка. Як є домівка, то є й родичі, а в мене нікого немає, відколи... татко помер. Ото й ходжу світами. Вже обійшов чотири будинки, але ніхто з господарів не схотів мене взяти, хоча я й казав, що відпрацюю. Дарма. Що тобі ще сказати? - на цих словах голос хлопчика здригнувся.

- Як їм не соромно! - співчувала Поліанна. - І ніхто з них не захотів тебе взяти до себе? Боже! Я розумію, що тобі довелося пережити, бо коли мій татко помер і в мене не було нікого, крім Жіночої допомоги, доки мене взяла до себе тітонька Полі... - Поліанна раптом урвала. Обличчя її осяяла чудова ідея.

- О, я знайшла для тебе домівку, - вигукнула вона. - Тебе візьме тітонька Полі... я впевнена. Адже вона взяла мене! А тоді Флаффі і Баффі, коли в них не було нікого, хто б їх любив, і їм не було де жити, а це ж лише кошеня і песик. Ходімо, я знаю, що тітонька Полі візьме тебе. Ти навіть не уявляєш, яка вона добра та чуйна.

Худеньке обличчя Джиммі Біна розпромінилося.

- А ти не брешеш? Вона мене візьме? Ти знаєш, я можу працювати, насправді я дуже сильний, - і він продемонстрував тоненьку кістляву ручку.

- Звичайно, візьме, - запевнила Поліанна. - Моя тітонька Полі - найкраща пані в світі... відколи [85] моя мама стала небесним янголом! А кімнат у неї... донесочу, - продовжила вона, схопившись на рівні ноги і смикаючи хлопчика за руку. - Це надзвичайно великий будинок. Щоправда, - додала вона дорогою дещо стурбовано, - можливо, тобі доведеться деякий час спати в кімнатці на горищі. Я теж спочатку спала там. Але там на вікнах тепер є сітки від комах, тому тобі не буде так спекотно, і мухи не принесуть на лапках різних мікробів. Ти знаєш, що таке мікроби? Це дуже цікаво! Можливо, вона тобі дасть почитати цю книжечку, якщо ти гарно поводитимешся... чи, навпаки, якщо погано. Ой, а в тебе теж є веснянки, - критично роздивлялася вона хлопчика. - Тоді ти будеш радий, що у тій кімнатці немає свічада. А краєвид

за вікном набагато кращий, ніж просто стінка. Тож ти там любісінько спатимеш, - відсапувала Поліанна, раптом виявивши, що дихати треба не тільки щоб балакати.

- Хай мені біс! - вигукнув Джиммі Бін; він нічого не міг збагнути, але вже був у захваті. А тоді додав: - Знаєш, той, хто може, біжачи, безугавно балакати, як ти, може взагалі ніколи не змовкнути.

Поліанна розсміялася.

- Що ж, в такому разі ти маєш радіти з того, - відповіла вона, - бо тоді ти можеш помовчати.

Коли допнулися до будинку, Поліанна відразу припровадила свого супутника ошелешеній тітці перед очі.

- Ось, тітонько Полі, - тріумфувала вона, - тільки-но подивіться, кого я вам привела. Це набагато краще, навіть, за Флаффі і Баффі, яких ви прихистили раніше. Це - справжнісінький живий хлопчик. Він не проти спочатку деякий час спати в кімнатці на горищі, і він обіцяє працювати. Але, думаю, він мені майже весь час буде потрібний, щоб гратися зі мною. [86]

Міс Полі зблідла, а потім густо почервоніла. Вона ще не все розуміла, але, на її думку, зрозуміла достатньо.

- Поліанно, що це означає? Хто цей обшарпанець? Де ти його знайшла? - різко запитала вона.

«Обшарпанець» відступив крок назад до дверей. Поліанна весело розсміялася.

- Невже я забула його представити? Я така ж, як і Чоловік. Авжеж, він брудний. Тобто, хлопчик... як Флаффі й Баффі, коли ви їх прихистили. Я думаю, миття піде йому на користь, як і їм. Ой, я знову забула про головне, - Поліанна урвала і розсміялася _ Знайомтеся: Джиммі Бін, тітонька Полі.

- І що він тут робить?

- Ну як же, тітонько Полі, я ж вам щойно все пояснила, - від здивування у Поліанни очі полізли на лоба. - Це - для вас. Я привела його додому, бо йому нема де жити. Йому потрібний дім і родина. Я розповіла йому, якими ви були добрі до мене, до Флаффі та Баффі і, я знаю, будете до нього, тому що він набагато кращий за котів чи собак.

Міс Полі гепнулася на стілець і піднесла тремтливу руку до горла. Ось-ось нею заволодіє знайоме відчуття безпорадності. Але вона перемогла себе і сіла прямо.

- Годі, Поліанно. Це твоя найдурніша витівка. Тобі не досить прибудних котів і дворняг, і ти приводиш обшарпаних маленьких жебраків з вулиці... [87]

Хлопчик від цих слів аж здригнувся. Його очі спалахнули, а підборіддя гордо піднялося. Він зробив два маленькі крочки до міс Полі і став визивно перед нею.

- Я не жебрак, мем, і мені нічого не потрібно від вас. Я розраховував улаштуватися на роботу за харчі і дах над головою. І я ніколи не зайшов би до вашого старого будинку, якби ця дівчинка не притягла мене сюди. Вона розповідала, яка ви добра та чуйна і тільки й мрієте про те, щоб узяти мене до себе. Ось так, - на цьому слові він розвернувся і вийшов із кімнати, сповнений власної гідності, що виглядало б безглуздо, якби не було гідне жалю.

- Але, тітонько Полі? - розпачувалася Поліанна. - Я гадала, що ви будете раді взяти його до себе, їй-богу, я думала, що ви зрадієте...

Міс Полі підняла руку, закликаючи Поліанну замовкнути. Терпець їй нарешті урвався. В її вухах усе ще дзвеніли слова хлопчика про те, яка вона «добра і чуйна», і знайома безпорадність знову охоплювала її. Але останнім зусиллям волі вона опанувала себе.

- Поліанно! - різко вигукнула вона. - Припини торочити своє одвічне слово «радіти». З ранку до ночі тільки й чуєш від тебе: радіти, радіти, радіти... я скоро з глузду з'їду від цього.

Від подиву Поліанна роззявила рота.

- Але чому, тітонько Полі? - вихопилося у неї. - Я гадала, що ви радітимете, коли я ра..., - вона урвала, почала ляскати себе по губах і кинулася комітьголов із кімнати.

Поліанна наздогнала хлопчика в самому кінці під'їзної дороги.

- Хлопчику, хлопчику! Джиммі Бін, зачекай, я хочу вибачитися перед тобою, - видихнула вона, хапаючи його за руку. [88]

- Не варто вибачатися. Я не ображаюся на тебе, - похнюплено відповів Джиммі. - Але я не жебрак, - пристрасно додав він.

- Звичайно, ні. Але ти не повинен ображатися на тітоньку, - благала Поліанна. - Це я винна, бо не так тебе представила. Я думаю, я не розповіла їй багато чого про тебе. Вона справді добра й чуйна. Вона завжди така. Напевне, я просто не пояснила їй усе правильно. Але я сподіваюся, що мені вдасться знайти для тебе домівку.

Хлопчик стенив плечима й відвернувся.

- Пусте. Я сам собі знайду місце. Я ж не жебрак.

Поліанна напружено міркувала. Раптом її обличчя просяяло.

- Слухай, що я надумала зробити. По обіді збирається Жіноча допомога. Я чула, як тітонька Полі говорила про це. Так ось, я викладу перед ними суть справи. Так завжди робив мій татко, коли брався до якоїсь справи - чи то навчати поган, чи то купувати нові килими.

Хлопчик розлютовано повернувся.

- Ну, я не поганин і не новий килим. А, крім того, що таке Жіноча допомога?

Поліанна скрушно подивилася на нього.

- Джиммі Він, де ти виховувався, якщо не знаєш, що таке Жіноча допомога?

Хлопчик образився.

- Ну, гаразд... не хочеш - то й не кажи, - пробурмотів він і з байдужим виглядом рушив геть.

Поліанна кинулася навздогін і пішла поруч.

- Ну, не ображайся. Жіноча допомога - це коли багато жінок збираються разом і шиють, готують вечерю, збирають гроші і... балакають. Це і є Жіноча допомога. Вони дуже милі... принаймні ті, що були там, де я жила раніше. Тут я ще не встигла [89] познайомитися, але вони скрізь добрі. Я розкажу їм сьогодні ж.

Хлопчик знов розлютовано повернувся.

- Ще чого! Гадаєш, я стоятиму і вислуховуватиму, як не одна жінка, а цілий гурт жінок називатиме мене жебраком?! Ні, щиро дякую!

- Тобі зовсім не обов'язково туди йти, - швидко заперечила Поліанна. - Я піду сама і розповім про тебе.

-Ти?

- Так. І цього разу я представлю тебе краще, - запевнила Поліанна, пильно вдивляючись хлопчикові в обличчя. - Я знаю, не одна з них буде рада надати тобі домівку.

- Я можу працювати. Не забудь їм про це сказати, - попередив Джиммі.

- Звичайно, - радо пообіцяла Поліанна, переконана, що домоглася свого. - Завтра я тобі про все розповім.

-Де?

- Біля дороги... де ми зустрілися сьогодні, поблизу будинку місіс Сноу.

- Гаразд, до зустрічі, - хлопчина змовк, а тоді поволі сказав: - Можливо, буде краще, коли я повернуся ночувати до притулку? Розумієш, мені не було де зупинитися, і я жив там до цього ранку. Зник та й годі. Нікому не сказав, що я не повернуся, хоча, гадаю, вони особливого клопоту з того не робитимуть собі. Це ж не родичі. їм байдуже.

- Я знаю, - кивнула Поліанна з розумінням в очах. - Але я переконана, що завтра, коли ми побачимося, я матиму для тебе гарні новини про твій новий дім і людей, які піклуватимуться про тебе. Бувай, - бадьоро вигукнула вона і, повернувшись, попрямувала до будинку. [90]

Міс Полі спостерігала за дітьми крізь вікно вітальні. Похмурим поглядом вона провела хлопчика, аж доки той не зник за поворотом дороги. Тоді вона зітхнула, повернулася і збайдужіло пішла сходами нагору... а байдужість їй була невласлива. У вухах досі лунав глузливий голос хлопчика: «Ви така добра і чуйна». В серці відчувалася порожнеча - наче щось втратила.

ПЕРЕД ЖІНОЧОЮ ДОПОМОГОЮ

Обід у садибі Гаррінгтонів у день зустрічі громади Жіночої допомоги пройшов майже в цілковитій тиші. Поліанна кілька разів намагалася заговорити. Але дарма, бо чотири рази вона починала розмову, але спотикалася об «рада» і, зашарівшись, замовкала. Коли це трапилося вп'яте, міс Полі стомлено повернулася до неї:

- Гаразд, Поліанно, можеш казати своє «рада», якщо ти без цього не можеш, - зітхнула вона. - Мені здається, так буде краще, якщо це завдає тобі стільки клопоту.

Схвильоване личко Поліанни проясніло:

- Ой, дякую вам. Розумієте, без цього мені дуже важко. Я досить довго в це гралася.

- Ти... що? - перепитала міс Полі.

- Гралася... в гру, розумієте, в ту, що тат... - Поліанна змовкла і з боєм густо почервоніла; вона знову почала говорити про заборонені речі.

Міс Полі спохмурніла і змовкла. До кінця обіду ніхто не зронив ні слова.

Поліанна зовсім не засмутилася, коли тітка Полі трохи згодом сказала телефоном дружині священика, що їй болить голова і вона не зможе прийти на засідання Жіночої допомоги. Потому як тітонька [91] Полі піднялася в свою кімнату й зачинила двері, Поліанна спробувала пожуритися з приводу того, що тітці боліла голова. Але натомість лише раділа, що тітки не буде, коли вона перед жінками викладатиме суть справи Джиммі Біна. Дівчинка не могла забути, як тітонька Полі назвала Джиммі Біна жебраком, і їй не хотілося, щоб вона це повторила перед усіма жінками.

Поліанна чула, що Жіноча допомога збирається о другій годині за півмилі від їхнього дому в церковній капличці. Тому вона планувала прийти туди перед третьою.

«Нехай усі позбираються, - міркувала вона. - Бо саме та, що спізниться, може, й схотіла б узяти до себе Джиммі Біна. Ну й, звичайно, для членкинь Жіночої допомоги - де друга, там і третя година».

Тихо, але впевнено Поліанна піднялася сходами капличці, відчинила двері й зайшла до передпокою. Із головної кімнати до неї долинув багатоголосий гомін та жіночий сміх. На мить завагавшись, Поліанна відчинила внутрішні двері.

Балаканина вщухла, і запанувала тиша. Поліанна посувалася несміливо: тепер, коли настав час, вона трохи ніяковіла. Зрештою, всі обличчя ледве знайомі, - це ж не її рідна Жіноча допомога.

- Доброго дня, шановні пані з Жіночої допомоги, - боязко звернулася вона. - Мене звати Поліанна Вітьєр. Може, дехто з вас мене знає. А я вас... ще не знаю.

У кімнаті запала мертва тиша. Дехто вже встиг познайомитися з неординарною [92] небогою однієї з членкинь, але наразі ніхто не знав, про що мова.

- Я... я прийшла до вас, щоб викласти вам одну справу, - несміливо почала Поліанна, мимоволі повторюючи добре відомі їй батькові звороти.

Присутні пожвавилися.

- Тебе послала твоя тітонька, любя? - запитала місіс Форд, дружина священика.

Поліанна зашарілася.

- Ні, я прийшла сама. Розумієте, я звикла покладатися на Жіночу допомогу. Там, де я жила раніше, мене виховували Жіноча допомога і татко... [93] Хтось нервово захихотів. Дружина священика нахмурилася.

- Слухаю тебе, любя. Чого тобі треба?

- Ні, не мені, а Джиммі Біну, - зітхнула По-ліанна. - Йому ніде жити, крім сиротинця, але там повно дітей, і він там нікому не потрібен. Принаймні йому так здається. Він хоче мати власний дім, як у звичайних дітей, де в нього буде мама, а не наглядачка, де будуть родичі, котрі про нього піклуватимуться. Йому десять років. Я гадала, що хтось із вас міг би зацікавитись ним... щоб він жив у вас.

- Отакої! - пробурмотів хтось, порушивши заціпеніння після слів Поліанни.

Дівчинка стояла перед жінками і стурбовано озирала обличчя довкола.

- Ой, я ж зовсім забула сказати. Він може працювати, - палко додала вона.

Мовчання тривало. Тоді одна чи дві жінки почали розпити холодним тоном. За кілька хвилин усі все зрозуміли й загомоніли жваво, але не вельми прихильно.

Поліанна прислухалася з дедалі більшим хвилюванням. Дещо з того вона не розуміла. Але з часом збагнула, що жодна з присутніх не поривається взяти до себе Джиммі Біна, хоча кожна жінка гадала, що хтось із присутніх, у кого не було власних дітей, міг би це зробити. Проте жодна жінка так і не згодилася взяти його. Зрештою, дружина священика несміливо запропонувала, аби громада взяла в опіку хлопчика, сплачуючи за житло, харчування й навчання за рахунок зменшення пожертв цього року для дітей у далекій Індії.

Тут заговорили усі разом; галас усе дужчав. Складалося враження, ніби їхня громада завжди була першою серед жертв на місії в Гіндустані, а [94] дехто казав, що помре від сорому, якщо цього року вони пожертвують менше. Поліанні здалося, ніби далі вона щось неправильно зрозуміла, бо так виходило дивно, буцім гроші жінок не обходять, доки у звіті напрооти назви їхньої громади проставлятиметься певна сума... Ні, вони, мабуть, насправді мали на оці щось зовсім інше! Але чи так, чи так, а все було якось розпливчато й не дуже приємно, і тому Поліанна зраділа, коли нарешті опинилася серед тиші, на чистому повітрі... проте їй було також прикро, бо вона знала, як буде непросто й сумно сповіщати завтра Джиммі Біну, що Жіноча рада ухвалила краще надіслати всі гроші на виховання хлопчиків в Індії, ніж заощадити достатню суму на виховання одного хлопчика в їхньому містечку, тому що «їх за це не відзначать у звіті», як висловилася висока пані в окулярах.

«Ні, це, звичайно, добре - піклуватися про виховання поган, і я нічого не маю проти того, щоб посилати трохи і їм, - сумно зітхнула Поліанна, чимчикуючи дорогою. - Але я не можу

зрозуміти, чому хлопчики тут не йдуть на рахубу, а десь там - ідуть. Як на мене, було б набагато краще, якби вони більше дбали про Джиммі Біна, а не про свій звіт!».

У ПЕНДЛТОНСЬКОМУ ЛІСІ

Вийшовши з каплички, Поліанна попрямувала не додому, а - до Пендлтонського пагорба. День був важкий, а, крім того, «вихідний» (так вона називала ті рідкісні дні, коли вона не шила і не готувала, а могла просто «жити»), і наразі дівчинка вирішила за найкраще прогулятися в зеленій тиші Пендлтонського лісу. І тому вона, хоч сонце гріло їй у спину, поволі піднімалась на Пендлтонський пагорб. [95] «Мені вдома треба бути пів на шосту, - казала вона собі, - тож буде набагато краще, якщо я не дертимуся на пагорб, а зроблю гак і прогуляюся лісом».

У Пендлтонському лісі було чудово, як вона вже знала. Але сьогодні здавалося краще, ніж завше, попри те, що завтра на неї чекала сумна розмова з Джиммі Біном.

«Шкода, що нема тут тих пань, котрі так галасували, - зітхала Поліанна, підводячи погляд на клаптики ясної блакиті серед осяяної сонцем зелені крон. - Якби вони були тут, то змінили б своє ставлення до Джиммі Біна і хтось із них узяв би його до себе», - завершила вона, несхитна у своєму переконанні, хоча не могла собі пояснити, звідки воно взялося.

Раптом дівчинка підняла голову й прислухалась. Десь попереду гавкав собака. За мить він із гавкотом вискочив до неї.

- Привіт, цюцю! - Поліанна клацнула пальцями і вичікувально поглянула на стежину. Безперечно, вона цього собаку вже бачила: він тоді був з Чоловіком, містером Джоном Пендлтоном. Поліанна сподівалася зараз його побачити. Кілька хвилин видивлялася, та ба. Тоді вона звернула увагу на собаку.

Поліанна помітила, що він поводить дивно. Він гавкав уривчасто, різко, як на тривогу, а також туди й назад метлявся по стежині. Щойно дійшли до бічної стежинки, собака рвонув по ній щодуху, але за мить прибіг, скиглячи й гавкаючи

- Ой! Додому не туди, - засміялася Поліанна, не звертаючи з головної стежки.

Собака, наче сказилося, метлялося туди-сюди, туди-сюди між Поліанною й бічною стежкою, гавкало й скигило. Тремтіння маленького тільця, погляд [96] його коричневих очей були сповнені відвертого благання... і Поліанна нарешті зрозуміла, звернула на бічну стежину й пішла за ним.

Собака щодуху кинувся вперед, і незабаром Поліанна зрозуміла причину такої поведінки: за кілька ярдів від бічної стежинки біля підніжжя кручі лежав безрухом чоловік.

Під ногою Поліанни тріснула галузка, і чоловік повернув до неї голову. Злякано скрикнувши. Поліанна кинулася до нього.

- Містере Пендлтон! У вас серйозна травма?

- Травма? Та ні, я просто вирішив погрітися на сонечку, - роздратовано очерився чоловік. - Послухай, ти хоч щось знаєш? Що ти можеш зробити? Ти вмієш думати?

Поліанні аж віддих запнуло, але - як було звично для неї - вона послідовно відповіла на всі запитання:

- Ну, містере Пендлтон... я знаю і вмію ще не так багато. Але багато хто з Жіночої допомоги, крім місіс Ровсон, казав, що я дуже кмітлива. Я випадково це почула... вони не знали, що я все чую.

Чоловік не міг стримати усмішки.

- Гаразд, мала, вибач мені. Це все через цю кляту ногу. А тепер слухай, - він зробив паузу, насили дістав з кишені штанів в'язанку ключів, виокремив одного ключа й затис між великим і вказівним пальцями. - Іди ось по цій стежині, хвилин за п'ять побачиш мій дім. Відімкни цим ключем бічні двері під дашком. Ти знаєш, що таке дашок?

- Так, сер. У тітоньки теж є і дашок, і солярій. Я одного разу на ньому спала... власне, я не встигла заснути. Мене знайшли.

- Що? Угу! Отже, коли зайдеш до будинку, іди просто через передпокій і коридор до дверей в [97] кінці. Там, на великому письмовому столі посеред кімнати, побачиш телефон. Ти вмієш користуватися телефоном?

- Так, сер. Якось, коли тітонька Полі....

- Про тітоньку Полі поговоримо потім, - сердито урвав чоловік, спробувавши поворухнутися. - Знайди там на телефонній картці номер лікаря Томаса Чилтона. Вона десь там, на гачку збоку, принаймні мусить бути. Сподіваюся, ти знаєш, яка на вигляд телефонна картка?

- Так, сер, звичайно. У тітоньки Полі я часто любила роздивлятися таку телефонну картку. Там стільки чудернацьких імен, і...

- Скажи лікарю Чилтону, що Джон Пендлтон зламав ногу і зараз лежить біля підніжжя Малої Орлиної кручі, що в Пендлтонському лісі. Нехай він прийде сюди з ношами і візьме на допомогу двох чоловіків. Решту він і сам знає. Скажи йому, нехай іде по цій стежці, що веде від будинку.

- Ви зламали ногу?! Ой, містере Пендлтон, який жах! - здригнулася Поліанна. - Ви знаєте, я така рада, що зустріла вас. Я можу вам чимось допомогти?

- Звичайно, можеш... та, наскільки я бачу, не хочеш. Піди й зроби, про що я прошу, та припини базікати, - ледве простогнав він.

Поліанна скрикнула зі слізьми в голосі й пішла.

Вона тепер не зупинялась подивитися на клапті блакиті між дерев, осяяних сонцем, а дивилася під ноги, щоб, поспішаючи, не спіткнутися об гілку чи камінчик.

Незабаром стало видно будинок. Вона бачила його й раніше, однак не так близько. Її достоту налякало громаддя з сірого каменя з колонами на верандах та величним входом. Однак за мить Поліанна вже поспішала великим занедбаним газоном [99] поза будинок - до бічних дверей під дашком. Її пальці так міцно стискали ключ, що геть заніміли і не слухалися, коли вона відсовувала засувку замка. Аж ось великі різьблені двері на завісах поволі прочинилися.

Поліанна затамувала подих. Попри поспіх, вона затрималася й сторожко зазирнула у сіни, широкий темний коридор; думки у неї вирували. Це був дім Джона Пендлтона. Будинок-таємниця. Будинок, до якого ніхто не входив, крім його господаря. Будинок, де переховувався страшний секрет. І ось тепер вона, Поліанна, мала сама увійти до страшних кімнат і переказати лікарю Чилтону по телефону, що господар будинку лежить...

Скрикнувши, Поліанна - не дивлячись ні праворуч, ні ліворуч - пробігла коридором до дверей у самому кінці й відчинила їх.

Кімната була велика й похмура, з темними меблями й гобеленами, як у коридорі. Проте крізь західне вікно золотий промінь сонця ковзав по підлозі, тьмяно блискав на мосяжних ґратках каміна та нікелевій трубці телефону, що стояв на великому столі посеред кімнати. Ось до цього столу Поліанна навшпиньки й наблизилася.

Телефонної картки на гачку не було - вона валялася на підлозі. Поліанна підняла її й хутко про-біглася тремтячим пальчиком по стовпчику до літери «Ч» - «Чилтон». До телефону підійшов лікар Чилтон, і вона, дрижачи, передала все, як просив містер Пендлтон, і відповіла ще на кілька стислих і конкретних запитань лікаря. Відтак поклати рурку на місце й полегшено зітхнула.

Поліанна встигла тільки хвилинку розгледіти-ся: якісь кармазинові завіси, стелажі з книжками вздовж стін, сміття на підлозі та завалений паперами [100] стіл, незчисленні зачинені двері (за котримись із них ховалася страшна таємниця) і ще - скрізь пилюка, пилюка, пилюка... Вона побігла комітьго-лов коридором до великих різьблених дверей, що ще стояли напіввідчинені.

Навіть зламана нога не завадила чоловікові помітити, як швидко повернулася Поліанна.

- Щось трапилося? Ти змогла зайти в дім? - запитав він.

Поліанна подивувалася.

- Я все зробила і повернулась, - відповіла вона. - Хіба я повернулася б, якби не зайшла до будинку? І лікар ось-ось прийде з помічниками і усім необхідним. Він запевнив, що знає це місце, де ви лежите, тому я не чекала на нього. Мені захотілося побути з вами.

- Побути зі мною? - хмуро осміхнувся чоловік. - Я не сказав би, що я в захопленні від твого вибору. Ти могла б знайти приємніше товариство.

- Це ви так кажете тому... тому, що ви такий... сердитий?

- Що ж, дякую за відвертість. Саме тому. Поліанна м'яко засміялася.

- Але ви тільки удаєте сердитого. В душі ви не такий.

- Справді? Звідки ти це знаєш? - запитав чоловік, силкуючись зручніше вмотити голову, не змінюючи положення тіла.

- Але ж це видно й сліпому. Наприклад, варто лише подивитися, як ви ставитеся до собаки, - додала вона, показуючи на довгу тонку руку містера Пендлтона, що погладжувала собачу голівку. - Це дивно, але собаки й коти бачать справжню суть людини краще, ніж самі люди, чи не так? Давайте я вам голову підтримаю, - вона різко урвала. [101]

Чоловік кривився і стогнав, доки вона перекладала йому голову, але зрештою визнав, що коліна Поліанни набагато зручніші за голий камінь, на якому досі лежала його голова.

- Авжеж, так краще, - ледь чутно буркнув він. Якийсь час він мовчав. Поліанна вдивлялася

обличчя містера Пендлтона, намагаючись зрозуміти, спить він чи ні. Їй здавалося, що ні. Схоже, він стис губи, щоб затамувати біль. Поліанні теж хотілося плакати, дивлячись на дуже й міцне, але безвладне тіло. Одна рука, міцно стиснута в кулак, нерухомо відкинулася вбік. Друга безсило лежала на собачій голові. Песик весь час сидів, боячись поворухнутися, і тільки розумні оченята віддано вдивлялися в обличчя господаря.

Хвилина спливала по хвилині. Сонце вже стояло на схилку, і тіні попід деревами довшали. Поліанна сиділа тихенько, боячись навіть дихнути. Пташка безбоязко сіла біля її руки, а білка вмостила на гілці й пухнастим хвостом майже торкалась носа дівчини... але очі-намистинки стежили за непорушним песиком.

Раптом пес нашорошив вуха і тихо заскавчав. Тоді - різко гавкнув. За мить Поліанна почула голоси й незабаром побачила їхніх власників: трьох чоловіків з ношами та різним причандаллям.

Бадьоро наближався найвищий з гурту - чоловік із чисто виголеним обличчям і добрими очима, в котрого Поліанна відразу пізнала лікаря Чилтона.

- Моя маленька леді, ви граєтеся в медичну сестру?

- Ні, сер, - усміхнулася Поліанна, - я тільки потримала йому голову... ліків я не давала. Але я рада, що опинилася тут.

- Я теж, - кивнув лікар і звернув свою увагу на потерпілого. [102]

ДО ПИТАННЯ ПРО ХОЛОДЕЦЬ

Того дня, коли потерпів містер Пендлтон, Поліанна трохи спізнилася на вечерю. Однак цього разу вона уникла догани.

Ненсі зустріла її біля дверей.

- Яка ж я рада нарешті вас бачити, - полегшено зітхнула вона. - Вже ж пів на сьому.

- Я знаю, - з тривогою визнала Поліанна, - але я не винна... справді. Я переконана, що й тітонька Полі це визнає.

- У неї не буде такої нагоди, - задоволено оголосила Ненсі. - Її нема.

- Нема! - вихопилося у Поліанни. - Тільки не кажіть, що вона поїхала через мене.

Поліанна подумки картала себе за ті моменти, коли вона привела в дім безпритульних кота, собаку, а тоді ще й хлопчика, за ці недоречні «татко» та «рада», які, попри всі старання, раз по раз зривалися з її забувкватого язика.

- Це не через мене?

- Авжеж ні, - відказала Ненсі. - Раптово померла її кузина з Бостона, і довелось їхати. Як тільки ви пішли на прогулянку, вона отримала термінову телеграму, а повернеться за три дні. Гадаю, ми можемо порадіти. На цей час ми з вами удвох залишилися на господарстві. Отакої!

Поліанна була вражена.

- Радіти? Ненсі, це ж похорон!

- Але... я радію зовсім не через те, що хтось помер, міс Поліанно, а від того... - вона раптом урвала і неприязно подивилася на дівчинку, - стривайте, міс Поліанно, хіба ж не ви навчили мене грати в цю гру? - з докором промовила вона.

Поліанна стурбовано наморщила лоба. [103]

- А проте, Ненсі, - заперечливо похитала вона головою, - трапляються випадки, коли не можна гратися в цю гру. Я переконана, що це стосується й похорон. На похоронах нема чому радіти.

Ненсі захихотіла.

- Ну, ми можемо порадіти з того, що ховають не нас, - спробувала пожартувати вона. Однак Поліанна її вже не слухала. Вона почала переповідати про нещасний випадок у Пендлтонському лісі, і за хвилину Ненсі теж забула про все на світі й слухала, відкривши рота.

Наступного дня, як і домовлялися, Поліанна зустрілася опівдні з Джиммі Біном у призначеному місці. Як і слід було сподіватися, Джиммі був розчарований, що Жіноча допомога віддала перевагу не йому, а невідомому індійському хлопчику.

- Що ж, тут нема дива, - зітхнув він. - Те, про що ти не знаєш, завжди видається кращим, ніж те, про що знаєш, як от і картопля на протилежному боці тарілки здається більшою. Я хотів би думати в такий спосіб про когось далеко-далеко. А водночас хтось в Індії захотів би взяти мене.

Поліанна заплескала в долоні.

- Ну звичайно ж! Дуже слушно, Джиммі! Я напишу про тебе моїй Жіночій допомозі. Правда, вони не в Індії, а лише на Далекому Заході... але це теж досить далеко. Якби ти стільки часу добирався сюди, як я, то теж так думав би.

Обличчя Джиммі Біна повеселішало.

- Ти гадаєш, вони справді можуть мене взяти? - перепитав він.

- Звичайно ж! Хіба вони не беруть хлопчиків з Індії на виховання? Цього разу вони могли б собі уявити, що ти маленький хлопчик з Індії. Гадаю, ти достатньо далеко, аби можна було включити тебе до [104] звіту. Зачекай. Я напишу їм. Я напишу місіс Байт. Ні, краще місіс Джонс. У місіс Байт більше грошей, зате місіс Джонс завжди жертвує найбільше... ге ж, дивна звичка? Зрештою, хтось із моєї Жіночої допомоги обов'язково візьме тебе до себе.

- Гаразд. Але не забудь написати їм, що я працюватиму за хліб і дах над головою, - нагадав Джиммі. - Я не жебрак, і угода є угодою, навіть із Жіночою допомогою, - він повагався, а тоді додав: - Гадаю, мені варто лишитися тут іще на деякий час, доки ти отримаєш відповідь.

- Звичайно, - охоче кивнула Поліанна, - тоді я знатиму, де тебе шукати. А вони тебе візьмуть, бо ти достатньо далеко для цього. Тітонька Полі ж узяла мене. Чекай, - вона раптом урвала, - гадаєш, я для неї теж була дівчинкою з Індії?

- Ти й справді незвичайна дівчинка, - всміхнувся Джиммі і пішов геть.

Через тиждень після випадку в Пендлтонському лісі Поліанна якось уранці звернулася до міс Полі з проханням:

- Тітонько Полі, ви не заперечуватимете, якщо сьогодні я віднесу холодець не місіс Сноу, а комусь іншому. Я певна, що місіс Сноу... один-єдиний раз.

- Слухай, Поліанно, що ти надумала? - зітхнула тітка. - Ні, ти таки справді неординарна дитина.

Поліанна замислилася.

- Тітонько Полі, а що таке неординарний? Коли ти неординарний, то не можеш бути ординарним, ге?

- Авжеж.

- Тоді все гаразд. Я рада, що я неординарна, - полегшено зітхнула Поліанна. - Розумієте, я чула, як місіс Байт завжди називала місіс Ревсон напрочуд ординарною жінкою... і вона страшенно не любила місіс Ревсон. Вони завжди сварилися між [105] собою, і, пам'ятаю, татко мав... тобто ми мали більший клопіт, замиряючи їх, ніж решту Жіночої допомоги, - Поліанна встигла виправитися, але однаково нелегко було маневрувати між Сциллою батькових наказів щодо чвар у церковній громаді та Харібдою(1) заборони міс Полі згадувати про тата.

- Гаразд, це пусте, - нетерпляче вставила міс Полі. - У тебе так виходить, Поліанно, що незалежно від теми нашої розмови ти конче згадаєш Жіночу допомогу!

- Авжеж, мем, - весело всміхнулася Поліанна. - Ви маєте рацію. Але ж, розумієте, вони піклувалися про мене і...

- Досить, Поліанно, - холодно обірвала її тітка. - Ну, що там з холодцем?

- Нічого особливого, тітонько Полі. Ви дозволяєте мені носити холодець їй, і я гадала, може, ви дозволите один раз віднести холодець йому. Звісно, поламані ноги - це ще не інвалідність на все життя, а тому він лежатиме менше, ніж місіс Сноу, тому через раз чи два... вона матиме всю решту холодців.

- Йому? Він? Зламана нога? Про що ти кажеш, Поліанно?

(1) Вислів «між Сциллою та Харібдою» означає таке становище, коли з обох боків загрожує якась небезпека.

Поліанна здивувалася. Але потім зрозуміла, що треба ж усе пояснити:

- О, я геть забула. Гадаю, ви ще нічого не знаєте. Розумієте, це сталося тоді, коли вас не було. Я знайшла його в лісі якраз у той день, коли ви поїхали, а тоді довелося зайти до його будинку і подзвонити, аби прийшли лікар з помічниками, а ще тримала йому голову й допомагала. Звичайно, потім я пішла додому і відтоді його не бачила. І ось [106] сьогодні, коли я побачила, що Ненсі приготувала холодець для місіс Сноу, то й подумала, що було б доречно, якби я віднесла цього разу холодець йому - один-однісінький раз, тітонько Полі... можна?

- Гаразд-гаразд, гадаю, що можна, - здалася міс Полі, - але про кого йдеться?

- Про Чоловіка. Його звати Джон Пендлтон. Міс Полі ледь не схопилася зі стільця.

- Джон Пендлтон?!!

- Так. Ненсі сказала, що його так звати. А ви його знаєте?

Міс Полі не відповіла. Натомість вона запитала:

- Ти з ним знайома? Поліанна кивнула. [107]

- Так. Тепер... він завжди розмовляє і всміхається. Знаєте, він лише зовні видається таким сердитим. Піду й візьму холодець. Мені здається, Ненсі уже все наготувала, - кинула вона, ідучи до дверей.

- Поліанно, зачекай, - голос міс Полі раптом став невблаганним. - Я передумала. Краще віднеси холодець місіс Сноу, як завжди. Це все. Можеш іти.

Обличчя Поліанни витяглося.

- Але, тітонько Полі, їй я зможу віднести будь-коли іншим разом. Вона завжди буде хворою і все ще матиме, а в нього ж лише зараз зламана нога, а це не навік. Він уже лежить цілий тиждень.

- Я пам'ятаю. Я чула про нещасний випадок з містером Пендлтоном, - холоднувато промовила міс Полі, - але я не збираюсь надсилати холодець містеру Джону Пендлтону, Поліанно.

- Таж він сердитий... зовні, - визнала засмучена дівчинка, - і тому ви не надто його любите. Але я не скажу, що цей холодець від вас. Я йому скажу, що це - від мене. Мені він подобається. І я була б дуже рада послати йому холодець.

Міс Полі знову категорично захитала головою. Раптом вона уважно подивилася на Поліанну і запитала на диво м'яким голосом:

- А він знає, хто ти, Поліанно? Дівчинка зітхнула:

- Мені здається, що ні. Одного разу я сказала йому, як мене звати, але він так до мене не звертається...

- А він знає, де ти живеш?

- Ні. Я не казала йому.

- І він не знає, що ти моя небога?

- Думаю, що ні.

На хвилину запанувала тиша. Міс Полі дивилася на Поліанну невидючими очима. Дівчинка нетерпляче [108] перетоптувалася, голосно зітхаючи. Аж от міс Полі рвучко підвелася.

- Гаразд, Поліанно, - промовила вона тим самим дивним, аж наче не своїм голосом, - можеш віднести холодець містеру Пендлтону від свого імені. Але зятя собі: я його не посилала. І він не повинен навіть запідозрити, що це від мене.

- Так, мем. Ні, мем. Дякую, тітонько Полі, - торжествувала Поліанна, вилітаючи з кімнати.

ЛІКАР ЧИЛТОН

Сіре муроване громаддя вже не злякало Поліанну, коли вона вдруге навідалася до містера Джона Пендлтона. Вікна були відчинені, старша жінка вивішувала білизну на задньому дворіку. Під дашком стояв кабриолет лікаря Чилтона.

Як і перше, Поліанна попрямувала до бічних дверей. Цього разу вона подзвонила, бо пальці тепер не судомило після тривалого затискання ключа.

Знайомий песик крутився на східцях, вітаючи дівчинку, але довелося почекати, доки жінка, що розвішувала білизну, відчинила двері.

- Перепрошую, я принесла холодець із телячої ніжки для містера Пендлтона, - всміхнулася до неї

Поліанна.

- Дякую, - відповіла жінка, забираючи з рук Поліанни кошик із холодцем. - Що передати, від кого це? Це холодець із телячої ніжки?

Саме тоді у коридорі з'явився лікар. Почувши слова жінки і помітивши розчарування на обличчі Поліанни, він втрутився:

- О, холодець із телячої ніжки? - привітно поцікавився він. - Це просто чудово! А ви не хотіли б провідати нашого пацієнта? [109] - Звичайно, сер, - промінилася Поліанна. Жінка вловила погляд лікаря і відразу повела дівчинку коридором, хоча й не приховувала свого здивування.

Молодий чоловік (дипломований санітар з найближчого міста), помітивши з-за спини лікаря дівчинку, стурбовано вигукнув:

- Але, лікарю, хіба містер Пендлтон не наказав нікого до нього не впускати?

- Звичайно, - незворушно кивнув лікар, - але сьогодні я змінив цей наказ. Я ризикну, - і ще грайливо додав: - Хтозна, але ця маленька дівчинка діє на хворих краще за шестикварту

пляшку тонізуючих ліків. І тільки вона здатна розвіяти кепський настрій містера Пендлтона. Ось чому я пропустив її.

- А хто вона?

На мить лікар поринув у свої думки.

- Це небога однієї відомої особи. Звати її Поліанна Вітьєр. Я... я особисто ще не мав приємної нагоди ближче познайомитися з цією юною леді, на відміну від більшості моїх пацієнтів.

Санітар усміхнувся.

- Справді? І які ж особливі складники чудодійних... чи зміцнюючих ліків?

Лікар похитав головою.

- Я не знаю. Але найшвидше це те, що її завжди переповнює непереборне почуття радості: з приводу усього, що сталося чи може статися. У кожному разі, мені постійно переповідають її дивні виступи, і, наскільки я розумію, основне в них - це те, що ми всі повинні радіти. Ось і весь секрет, - додав він загадково, виходячи на ганок. - Ви знаєте, якби на це була моя воля, я виписував би її - і продавав би в аптеці, як я виписую пігулки. Хоча, ви знаєте, якщо таких, як вона, розведеться багато, ми з вами можемо лишитися без роботи. Нам доведеться торгувати [110] стрічками чи піти в грабарі, щоб забезпечити себе, - засміявся він, беручи повіддя й сідаючи до кабіолета.

Тим часом згідно з розпорядженням лікаря По-ліанну вели до кімнати Джона Пендлтона.

Шлях її лежав через велику бібліотеку в кінці коридору, і, хоч ішли вони швидко, вона зауважила величезні зміни, які тут відбулися. Книжки здовж стін і малинові завіси були ті самі, але зникло сміття на підлозі, прибрано на столі і нема ні цятки пилу. Одні таємничі двері були відчинені, й саме туди вела покоївка. За хвилину Поліанна опинилася в розкішно вмебльованій спальні, а служниця перелякано пояснювала:

- Ось, сер, ця дівчинка ... з холодцем. Лікар... наказав мені провести її.

Поліанна лишилася сам на сам зі страшенно сердитим чоловіком, що лежав горілиць на ліжку.

- Слухайте, я ж просив... - пролунав сердитий голос. - А, це ти, - обірвав він неохоче, коли Поліанна підійшла ближче до ліжка.

- Так, сер, - всміхнулася Поліанна. - Ой, я така рада, що мене пропустили! Ви знаєте, спочатку пані прийняла мій холодець, і я боялася, що зовсім не побачу вас. А тоді прийшов лікар і дозволив. Правда ж, він зробив чудово?

Губи чоловіка мимоволі розтяглися в усмішку. Він тільки й сказав: «Угу!».

- Ось, а я вам принесла холодець з телячої ніжки, - вела далі Поліанна. - Сподіваюся, вам смакуватиме, - вишукано завершила вона.

- Ніколи не їв його, - мимовільно усмішки як і не було, і чоловік спохмурнів.

На обличчі Поліанни промайнуло розчарування, але воно зникло, щойно вона поставила миску з холодцем. [111]

- Справді? Але якщо ви ніколи не їли, то не можете знати, подобається він вам чи ні, адже так? Тому я можу порадіти, що ви не куштували. Адже, якби ви...

- Гаразд, досить. Поки що я знаю одне: я змушений лежати тут горілиць і приречений лежати тут аж до самого Страшного суду.

Поліанна вражено подивилася на нього:

- Ой, ні! Я не думаю, що аж до Страшного суду, коли засурмить янгол Гавриїл, хіба що це станеться раніше, ніж ми думаємо. Я знаю, що в Біблії написано, буцім він може відбутися раніше, ніж ми гадаємо, хоча я в це не вірю... ні, звичайно, я вірю в Біблію, але мені здається, що Страшний суд настане все ж не завтра і не післязавтра, тому...

Джон Пендлтон раптом розреготався, ще й голосно. Санітар, що нагодився під ту пору, почув сміх і тишком-нишком позадував. Він нагадував кухаря, який зазирнув до пічки і одразу ж закрив її, щоб пиріг, не дай Боже, не осів на холодному повітрі.

- Тобі не здається, що ти заплуталася? - запитав Поліанну Джон Пендлтон.

Дівчинка теж розсміялася.

- Можливо. Я хочу сказати, що ноги не залишаються, тобто зламаними не залишаються... хіба що у таких інвалідів, як у місіс Сноу. Тому й ви не лежатимете до Страшного суду. Мені здається, вам можна з цього порадіти.

- Авжеж, зараз... - понуро відповів чоловік.

- І зламали ж лише одну. Можете радіти, що не дві, - розпалювалася Поліанна.

- Звичайно! Таке щастя, - пирхнув чоловік, піднявши брови. - З цього погляду я міг би радіти, що я не сороканіжка і не переламав усі сорок ніг.

Поліанна захихотіла. [112]

- А ви знаєте, це ще краще, - зраділа вона. - Я знаю, як виглядає сороканіжка; у неї сила-силен-на ніжок. І ви можете порадіти...

- Ну, звісно, - різко обірвав її чоловік, а в голосі зазвучала давня гіркота, - ти ще скажи, що я повинен радіти з того, що витворяють навколо мене санітар, лікар і ця нестерпна жінка на кухні.

- Звичайно, сер. Уявіть собі, як би вам було важко, якби їх не було поряд?

- Ну... я? - спитав він різко.

- Я кажу, що вам було б важко, якби цих людей не було поряд... адже вам треба лежати!

- Оце ж і дратує мене понад усе, - гарячкував чоловік. - Саме це лежання. А ти ще хочеш, аби я радів цій дурепі, яка перевернула мій дім догори дригом і називає це «порядкуванням», чоловіку, який сприяє їй в усьому й називає це «доглядом», лікареві, який під'юджує їх обох... і уся ця згряя хоче, аби я їм платив, ще й платив добре!

Поліанна співчутливо подивилася на хворого.

- Атож. Це вельми прикро - ото все про гроші, коли вам увесь час доводилося заощаджувати.

- Коли... що?

- Заощаджувати, харчуючись виключно бобами та рибними тюфтелями. А ви справді любите боби? Чи усе-таки індичка краще, хоча й по 60 центів за порцію?

- Послухай, дитино, про що ти кажеш? Поліанна розпромінилася.

- Про ваші гроші... ви собі в усьому відмовляли і заощаджували гроші для поган. Я знаю про все. Тому я й вирішила, містере Пендлтон, що ви видаєтеся сердитим тільки зовні. Ненсі мені все розповіла.

Чоловік аж рота роззявив від здивування:

- Ненсі сказала тобі, що я збираю гроші для... Стривай, а хто така Ненсі? [113]

- Наша Ненсі. Вона працює в тітоньки Полі.

- В тітоньки Полі? Гаразд. А хто така тітонька Полі?

- Тітонька Полі - це міс Полі Гаррінгтон. Я живу в неї.

Чоловік наче здригнувся.

- Міс... Полі... Гаррінгтон! - видихнув він. - Ти живеш у неї?!

- Так. Я - її небога. Вона взяла мене на виховання, з почуття обов'язку перед моєю мамою, - затиалась Поліанна. - Вони були сестрами. А коли й татко пішов на небеса слідом за нею та моїми братиками і сестричками, й у мене не лишилося нікого, крім Жіночої допомоги, тітонька Полі взяла мене до себе.

Чоловік не відповідав. Обличчя його на подушці було таке бліде, що Поліанна аж перелякалася. Вона нерішуче підвелася.

- Ну, мабуть, я піду вже, - почала вона. - Сподіваюся, вам сподобається холодець.

Несподівано чоловік повернув голову і розплющив очі. У їхній глибині була така туга, що й Поліанна її побачила і здивувалась.

- Так ти - небога міс Полі Гаррінгтон? - ніжно перепитав він.

- Так, сер.

Темні очі чоловіка прикипіли до її обличчя, аж дівчинка відчула несподіване хвилювання і вибовкала:

- Ви, либонь... її знаєте?

Губи містера Пендлтона викривилися в дивній посмішці.

- О, так, я її знаю, - він завагався, а тоді продовжив з тією ж дивною посмішкою. - Але ж... ти не скажеш..., що це міс Полі Гаррінгтон прислала мені холодець? - повільно вимовив він. [114]

Поліанна збентежилася.

- Ні, сер. Вона навпаки просила мене зробити все можливе, щоб ви нізачо не здогадалися, що цей холодець від неї. Але я...

- Я так і знав, - підсумував чоловік і відвернув голову.

Збентежена Поліанна позадкувала з кімнати. Під дашком вона побачила лікаря, що чекав у кабріолеті. На порозі стояв санітар.

- Ну, міс Поліанно, дозвольте мені відвезти вас додому, - всміхаючись, запропонував лікар. - Я вже рушав, але мені спало на думку дочекатися вас.

- Дякую, сер. Я дуже рада. Я так люблю кататися, - промінилася Поліанна, коли лікар простяг руку і допоміг їй сісти в кабріолет.

- Справді? - всміхнувся він, киваючи на прощання санітарові, - Ну, наскільки я можу судити, ти любиш багато чого, адже так? - запитав він, коли кабріолет швидко рушив.

Поліанна засміялася.

- Ну, не знаю. Можливо й так, - погодилася вона. - Я люблю майже все, що є справжнім життям. Звичайно, дещо я не надто люблю, як то шити, читати вголос і таке подібне. Але це не справжнє життя.

- Ні? А як же це можна назвати?

- Тітонька Полі називає це «уроками життя», - зітхнула і сумно усміхнулася Поліанна.

Тепер лікар якось дивно усміхнувся.

- Справді? Що ж, саме вона могла сказати й так.

- Авжеж, - відказала Поліанна. - Але я так не вважаю. Життю не можна навчатися - треба просто жити.

Лікар глибоко зітхнув.

- І все ж, я боюся, що декому з нас це потрібно, дівчинко моя, - промовив він і деякий час мовчав. [115]

Поліанна крадькома позирала на нього, і їй мимоволі стало шкода його. Лікар був дуже сумний. Дівчинці так хотілося «щось зробити». І, либонь, тому Поліанна промовила сором'язливо:

- Лікарю Чилтон, мені здається, що у вас найкраща професія на землі, адже ви робите найрадіснішу справу.

Лікар вражено подивився на неї.

- Найрадіснішу? Я маю до діла з людськими стражданнями! - вигукнув він.

Поліанна кивнула.

- Я знаю, але ви ж допомагаєте - хіба не так? - і ви раді допомагати людям. Тому ви сповнені найбільшої радості!

Несподівано на очі лікареві набігли сльози. Лікар жив самотою: у нього не було дружини, а домівною

був двокімнатний офіс у пансіонаті. Він дуже любив свій факс. І зараз, дивлячись у сяючі очі Поліанни, він відчув, як чиясь рука з любов'ю лягла на його голову, благословляючи. І він знав, що відтак ні важка праця, ні безсонні ночі не змусять його забути цей захват, що прилинув до нього з очей Поліанни.

- Нехай Бог благословить тебе, дівчинко, - зворушено сказав він. І потім з відкритою усмішкою, яку знали й любили його пацієнти, додав:

- Гадаю, ковток цих зміцнюючих ліків, потрібний не лише пацієнтам, а й лікареві!

Його слова вразили Поліанну... доки бурундук, що перебігав дорогу, не відволік її від думок.

Лікар висадив Поліанну біля дверей дому, всміхнувся Ненсі, що підмітала ганок, і швидко поїхав геть.[117]

- Я так гарно проїхалася з лікарем, - похвалилася Поліанна, ідучи сходами. - Він милий, Ненсі.

- Справді?

- Так. І я йому сказала, що в нього найрадісніша в світі професія.

- Що? Приймати хворих або тих, які гадають, що хворі? Нівроку радість, - Ненсі не приховувала свого скепсису.

Поліанна весело розсміялася.

- Так. Лікар сказав те саме. Але навіть тут можна радіти. Здогадайтесь!

Ненсі напружено замислилася. Вона потрошку привчилася бавитися в цю «гру в радість», ще й, здавалося, робила певні успіхи. Вона отримувала задоволення, знаходячи правильну відповідь на «голово-крутки», які вона називала запитання дівчинки.

- Знаю! - пирснула Ненсі. - Це протилежне до того, що ви радили місіс Сноу.

- Протилежне? - перепитала спантеличена Поліанна.

- Так. Ви ж їй сказали, що вона може радіти з того, що інші люди не такі, як вона, - ну, не настільки безнадійно хворі.

- Так, - кивнула Поліанна.

- Ну ось, і лікар повинен радіти, що він не хворий, як його пацієнти, - переможно виголосила Ненсі.

Тепер Поліанна замислилася.

- Ну, т-так, - визнала вона. - Можна й так, але я сказала лікарю зовсім інше. Щось мені не подобається в тому, що ви сказали. Розумієте, лікар не може радіти з того, що хтось хворий. Ой, Ненсі, все-таки ви іноді дуже дивно граєте в цю гру, - зітхнула вона, входячи до будинку.

У вітальні вона побачила міс Полі. [118]

- Що це за чоловік щойно від'їхав від нашого двору? - різкувато запитала вона.

- Як, тітонько Полі, хіба ви не знаєте лікаря Чилтона?

- Лікар Чилтон? Це був він? Що він тут робив?

- Він підвіз мене додому. А ще я передала холодець містеру Пендлтону...

Міс Полі швидко підвела голову.

- Він же не подумав, що це я послала холодець?

- Ні, тітонько Полі, я сказала йому, що ви не посилали холодець.

Міс Полі раптом спекла рака.

- Ти сказала йому, що я не посилала?!! Поліанна, почувши нагану, щиро здивувалася.

- Але ж, тітонько Полі, ви так сказали! Міс Полі зітхнула.

- Я сказала тобі, Поліанно, що це не я посилаю холодець, і просила тебе зробити усе можливе, щоб містер Пендлтон не здогадався, від кого він. Але я зовсім не просила тебе казати, що я не посилала холодець, - з серцем промовила міс Полі і відвернулася.

- Боже! Це ж одне й те саме, - зітхнула Поліанна, вішаючи капелюшок на спеціальний гачок, на який міс Полі казала завжди його вішати.

ЧЕРВОНА ТРОЯНДА І МЕРЕЖИВНА ШАЛЯ

Дощового дня, через тиждень після відвідин Поліанною містера Пендлтона, Тімоті повіз ополудні міс Полі на чергове засідання Жіночої допомоги. Коли о третій годині вона повернулася додому, щоки її розпашіли і грали рум'янцем, а вологий вітер розкуйовдив коси, де шпильки погано тримались. [119]

Поліанна досі не бачила свою тітоньку такою.

- Ой-ой-ой, тітонько Полі, і у вас вони є! - захоплено вигукувала вона, кружляючи навколо тітоньки, щойно леді зайшла до вітальні.

- Що є, неможлива дитино? Поліанна й далі кружляла навколо тітки.

- А я навіть не здогадувалася, що у вас вони є! Ну, як ви можете мати таку красу і ховати її?! А в мене вони можуть бути... перш ніж я потраплю на небо? - кричала вона, смикаючи прями пасемця над вухами. - Хоча вони все одно не будуть чорними, як у вас. І як ви можете ховати таку красу!

- Поліанно, заради Бога, що це все означає? - запитувала міс Полі, хутко знімаючи капелюшок і поправляючи скуйовджену зачіску.

- Ні-ні, не треба, тітонько Полі! - розпачливо вигукнула Поліанна. - Не розпростуйте. Я ж саме їх мала на увазі: прекрасні чорні кучерики. Якби ви знали, як вони вам до лиця!

- Дурниця. А чом це ти подалася до Жіночої допомоги з усім цим безглуздом про хлопчика-жеб-рака?

- Ніякі це не дурниці! - наполягала на своєму Поліанна, маючи на увазі лише першу частину зауваг тітоньки. - Ви навіть не уявляєте, як вам личить така зачіска! А хочете, я зачешу вас, як місис Сноу? І квітку прилаштую. Мені так хочеться подивитися на вас такою. Ви були б набагато гарніші за неї!

- Поліанно, - міс Полі говорила тим гостріше, що слова небоги змусили її серце затріпотіти від радості. Досі ніхто не звертав уваги на її вигляд та зачіску. Хто досі волів бачити її «гарною»? - Поліанно, ти не відповіла на моє запитання. Чом ти пішла до Жіночої допомоги з усім цим безглуздом? [120]

- Авжеж, я знаю. Але я зрозуміла, що це безглуздя, тільки тоді, коли побачила, що вони своїм звітом опікуються більше, ніж Джимом. І тоді я написала про нього свій Жіночий допомозі, бо він від них перебуває достатньо далеко і може стати індійським хлопчиком для них, як я стала для вас маленькою індійською дівчинкою. А ви дозволите зробити вам зачіску?

Міс Полі взялася за горло руками: знову поверталось давнє відчуття безпорадності.

- Але, Поліанно, коли пані мені розповідала про те, з чим ти до них прийшла, я ладна була крізь землю провалитися.

Поліанна почала навшпиньки пританцьовувати.

- Ви не сказали! Ви не сказали, що не можна вам зробити зачіску, - переможно вигукнула вона. - Це так само, як із холодцем для містера Пендлтона, який ви не посилали, але не хотіли, щоб я сказала, що ви не посилали, ге? Стійте там. Я лишень візьму гребінець.

- Але Поліанно, Поліанно, - докоряла тітонька, квапливо йдучи з кімнати й піднімаючись за нею сходами нагору.

- Ой, ви теж вирішили піднятися нагору, - зраділа Поліанна. - Ви знаєте, так буде навіть краще. Гребінець у мене. Зараз ви в мене будете просто красунею. Ось так, сідайте, будь ласка, сюди. Ви знаєте, я така рада, що ви дозволили мені зробити вам зачіску.

- Але, Поліанно, я...

Міс Полі так і не домовилася. Вона не зчулася, як сиділа на дзиглику перед туалетним столиком, а її волосся біля вух слухалося десятох вправних і делікатних пальчиків. [121]

- Боже, яке у вас чудове волосся, - туркотіла Поліанна. - Воно навіть густіше, ніж у місіс Сноу. Але вам і треба більше, бо ви здорові й буваєте на людях, де всі вас бачать. Ой! Мені здається, усі зрадіють, коли побачать вашу зачіску... ще й здивуються, бо ви все так довго приховували. Ой, тітонько Полі, ви в мене будете такою красунею, що всі задивлятимуться на вас!

- Поліанно, - прорвався з-під завіси волосся здавлений приголомшений голос. - Я... я не розумію, чому дозволяю тобі робити ці глупства.

- Ну чому, тітонько Полі, ви зрадієте, коли всі задивлятимуться на вас. Хіба вам не приємно дивитися на гарні речі? А стаю щасливішою, коли бачу гарних людей, бо, коли бачу негарних, мені стає їх дуже шкода.

- Але... але...

- А ще я полюблюю робити зачіски, - задоволено приказувала Поліанна. - Я причісувала багатьох жінок з нашої Жіночої допомоги, але ніхто з них не мав такого чудового волосся, як у вас. Хіба що місіс Вайт. Одного разу вона була просто кралею, коли я чепурила її в... Ой, тітонько Полі, я щось придумала! Але я вам нічого не скажу, хай це буде поки що таємницею? Ну от, зачіска майже готова, а зараз я за хвилину повернуся. Тільки ви повинні, повинні, повинні пообіцяти мені, що ви не зрушите з місця і не дивитиметесь у люстерко, доки я не повернуся. Тримайтесь! - кинула вона з порога кімнати.

Уголос міс Полі не сказала нічого. Про себе вона уже вирішила, що, як тільки в неї буде змога, вона одразу ж ліквідує цей безглуздий витвір пальців її небоги і знову зачесає волосся гладенько, як і належить. А щодо люстерка, то їй бай... [122]

І тут ненароком міс Полі мигцем побачила себе в свічаді туалетного столика. І від побаченого вона вся спалахнула... і було від чого.

Вона побачила обличчя - не юне, це правда, - але воно світилося збентеженням і здивуванням. Очі блискали. Темне і все ще вологе волосся спадало м'якими хвилями на чоло і плавними лініями вигиналося над вухами, а де-не-де виднілися ніжні кучерики.

Вражена міс Полі настільки захопилася своїм відбиттям у свічаді, аж геть забула, що вона хвилину тому збиралася переробити зачіску, аж почувла, як [123]

Поліанна повернулася до кімнати. Вона не встигла й поворухнутись, як Поліанна зав'язала їй очі.

Поліанно, Поліанно, що ти замислила? - вигукнула вона.

Дівчинка захихотіла.

- Я просто хочу, тітонько Полі, щоб ви не підгледіли раніше, ніж я закінчу роботу, а тому й зав'язала вам очі хусточкою. Ні-ні, сидіть, будь ласка. Ще хвилинка, і я вам покажу.

- Поліанно, припини, - почала було міс Полі, намагаючись навіпамацьки підвестися, - зніми це негайно. Ти... дитино, дитино! Що це ти робиш! - видихнула вона, відчувши, як щось м'яке отулило їй плечі.

Поліанна тільки захихотіла, звеселяючись. Тремкими пальцями вона укладала на плечі тітки пухнасті складки чудової мереживної шалі, трішки пожовклої від довгого зберігання і пропахлої лавандою. Поліанна знайшла її тиждень тому, коли допомагала Ненсі поряdkувати на горищі, а зараз згадала про неї й подумала, чому б не вистроїти міс Полі так, як місіс Вайт із її містечка на Заході.

Закінчивши, Поліанна задоволено оглянула свою роботу, але помітила, що бракує останнього доторку. Тому вона схопила тітоньку за руку і потягла її до солярію, де вона примітила пізню червону троянду на трельязі, до якої легко можна було дотягтися.

- Поліанно, що ти виробляєш? Куди ти мене тягнеш? - протестувала міс Полі, марно намагаючись вивільнитися. - Поліанно, я не...

- Стривайте, це просто солярій! Ще мить - і ви готові! - захекалася Поліанна, тягнучись до троянди і встромлюючи її у м'яке волосся міс Полі над лівим вухом. - Готово! - триумфально оголосила вона, розв'язуючи хусточку і відкидаючи її вбік. - [124]

Ну, тітонько Полі, мені здається, ви будете раді з того, як я вас причепурила.

Якусь мить міс Полі не могла прийти до тями, вражено розглядаючись довкола. Тоді вона розпачливо зойкнула і кинулася до своєї кімнати. Поліанна простежила лякливий погляд тітоньки і помітила крізь відчинене вікно солярію екіпаж, що звертав до будинку. Чоловіка, що тримав віжки, вона впізнала одразу.

На radoщах вона вигулькнула з вікна:

- Лікарю Чилтон! Лікарю Чилтон! Ви до мене? Я тут!

- Так, _ -поважно всміхнувся лікар. - Можна тебе попросити спуститися?

У спальні Поліанна побачила розпашілу жінку зі злими очима, котра висмикувала шпильки, якими була підколота мережана шалю.

- Поліанно, як ти могла, - простогнала жінка, - як ти могла вирядити мене так, а тоді ще й виставити напоказ?

Поліанна знітилася.

- Але ж вам це так до лиця, тітонько Полі, ви були кралею...

- Кралею! - осудливо кинула міс Полі, пожбуривши шалю і тремтячими пальцями руйнуючи зачіску.

- Ой, тітонько Полі, будь ласка, не робіть цього!

- Не робити? Залишити? Аякже! - і міс Полі, докладаючи зусиль, щільно пригладила всі кучерики.

- О Боже! Ви ж були такі гарні, - ледь не плакала Поліанна, дибаючи до дверей.

Унизу лікар чекав на неї у кабриолеті.

- Я приписав тебе своєму пацієнтові, і він загадав мені привезти приписані ліки, - повідомив лікар. - Ти поїдеш? [125]

- Ви маєте на увазі... поїхати... до аптеки? - непевно перепитала Поліанна. - Я часто ходила до аптеки за дорученням Жіночої допомоги.

Лікар, всміхаючись, заперечно похитав головою.

- Не зовсім. Мене прислав містер Джон Пендл-тон. Він хоче побачитися з тобою сьогодні, якщо, звичайно, на те буде твоя ласка. Доц якраз припинився, і я поїхав по тебе. Ну що, ти їдеш? Я обіцяю, що до шостої години ми повернемося.

- З величезним задоволенням, - зраділа Поліанна. - Я миттю. Лише запитаюся дозволу в тітоньки Полі.

Невдовзі вона повернулася, тримаючи в руках капелюшок. Обличчя її було дещо стурбованим.

- Тітонька була проти? - несміливо поцікавився лікар, коли вони рушили.

- Та ні, навпаки, - зітхнула Поліанна. - Мені здалося, що вона хотіла, аби я вже поїхала.

- Дуже хотіла? Поліанна знову зітхнула.

- Так. Мені здалося, що вона не хотіла мене бачити. Розумієте, вона відповіла: «Авжеж, авжеж, їдь мерщій. Було зробити це раніше».

Лікар всміхнувся кутиками губів. Очі залишилися серйозні. Деякий час він їхав мовчки. А тоді, вагаючись, запитав:

- Скажи мені, будь ласка, це, бува, не твою тітоньку я бачив у вікні солярію, коли під'їздив сюди?

Поліанна глибоко вдихнула.

- Так, у тому, здається, і весь клопіт. Розумієте, я її вбрала у чудову мереживну шалю, яку знайшла на горищі, зробила зачіску з трояндою... Вона така краля! Вам також здалося, що вона була мила?

З хвилину лікар не відповідав. А тоді заговорив так тихо, що Поліанна ледве розчула слова: [126]

- Так, Поліанно, я вважаю, що твоя тітонька краля.

- Справді? Ой, я така рада. Я скажу їй, - задоволено кивнула дівчинка.

На продив, лікар раптом запротестував:

- Ні за віщо! Поліанно, я змушений буду просити тебе не говорити їй нічого.
- Чому, лікарю Чилтон? Чому ні? Мені здається, що ви були б раді...
- Але вона може не зрадіти, - перебив лікар. Поліанна з хвилину обмірковувала його слова.
- Може, ви маєте рацію, - зітхнула вона. - Я згадала: вона втекла, бо помітила вас. А потім дорікала мені, що ви побачили її в такому вигляді.
- Я так і думав, - ледь чутно ствердив лікар.
- Але я не розумію чому? - не вгавала Поліанна. - Вона ж була така гарненька.
Лікар не відповів. Він взагалі не зронив більше ні слова, доки вони не під'їхали до великої кам'яниці, де зі зламаною ногою лежав Джон Пендлтон.

ПРОСТО ЯК У КНИЖЦІ

Цього разу Джон Пендлтон зустрів Поліанну усмішкою.
- Ну, міс Поліанно, як на мене, ви надзвичайно вибачлива особа, якщо погодилися завітати до мене знову.
- Що ви, містере Пендлтон, я з превеликою радістю приїхала до вас, і я справді не розумію, чому мало б бути інакше.
- О, знаєш, я повівся брутально і тоді, коли ти так люб'язно принесла мені холодець, і тоді, коли ти знайшла мене в лісі зі зламаною ногою. Між [127] іншим, я тобі так і не подякував за це. Адже навіть ти визнаєш, що вчинила дуже шляхетно, відвідуючи мене після такої нечемної поведінки! Поліанна розхвилювалася.
- Але ж я була рада, що знайшла вас... Ні, не тому, що ви зламали ногу, - швиденько виправилася вона.
Джон Пендлтон усміхнувся.
- Я розумію. Твій язик іноді випереджає твої думки, чи не так, міс Поліанно? Однак я вдячний тобі і вважаю тебе дуже сміливою дівчинкою, бо ти змогла зробити те, що зробила. А ще я хочу подякувати тобі за холодець, - невимушено додав він.
- Вам смакувало? - поцікавилася Поліанна.
- Дуже. А сьогодні ти нічого не принесла такого, що твоя тітонька Полі мені не посилала? - ховаючи усмішку, запитав він.
Гостя знітилася.
- Ні, сер, - дівчинка завагалась, а тоді продовжила з більшим запалом, - пробачте, містере Пендлтон, я не хотіла вас образити, коли сказала, що тітонька Полі не посилала вам холодець.
Запала мовчанка. Джон Пендлтон більше не усміхався, а дивився поперед себе кудись у простір. Відтак він глибоко зітхнув і звернувся до Поліанни, а в голосі чулися давніші нотки роздратування.
- Гаразд, гаразд, облишмо це. Зрештою, це пусте. Я покликав тебе не для того, щоб нудити світом. Послухай! Там у бібліотеці - у великій кімнаті з телефоном, де ти була, - ти побачиш різьблену скриньку на нижній полиці в книжковій шафі (тій, що зі скляними дверима) в кутку біля каміна. Тобто вона там, якщо ця нестерпна покоївка не «попорядкувала». Принеси її сюди. Вона важка, але не настільки, щоб ти не змогла її підняти. [128]
- О, я дуже сильна, - весело ствердила Поліанна, схоплюючись на ноги. За хвилину вона повернулася зі скринькою.
Наступні півгодини були для Поліанни схожими на казку. У скриньці було повно скарбів - фантастичних речей, які Джон Пендлтон роками збирав під час подорожей - і про кожну річ існувала захоплююча історія: чи це був комплект вишуканих різьблених шахових фігурок із Китаю, чи маленький жадитовий бовван з Індії.
Коли Поліанна почула історію про боввана, вона замріяно прошепотіла: «Можливо, й справді краще взяти на виховання маленького хлопчика з Індії, який вірить, що Бог сидить у цій ляльці, ніж піклуватися про Джиммі Біна, який знає, що Бог живе на небі. Але як би мені хотілося, щоб вони піклувалися не лише про індійських хлопчиків, але й про Джиммі Біна теж».
Джон Пендлтон ніби й не почув. Раз по раз його погляд линув у нікуди. Але потім він повертався до реальності, брав до рук наступну дивовижу і розповідав її історію.
Безперечно, цей візит склався дивовижно, але ще задовго до кінця Поліанна збагнула, що говорили вони не тільки про чудові речі з різьбленої скриньки. Вони розмовляли про Ненсі, про

тітоньку Полі і її щоденне життя. Навіть про давнє життя й домівку в містечку на Далекому Заході.

Коли Поліанні треба було вже збиратися додому, завжди [129] суворий містер Пендлтон звернувся до неї незвичним тоном:

- Дівчаточко, - промовив він, - я хочу, щоб ти якомога частіше приходила до мене. Обіцяєш? Я зовсім самотній, і ти мені потрібна. Є ще одна причина, і я тобі про неї скажу. Минулого разу, коли я дізнався, хто ти така, я хотів, щоб ти ніколи більше сюди не приходила. Ти нагадала мені про те, що я довгий час намагався забути. Тож я сказав собі, що я не хочу тебе більше бачити. І я вперто відмовлявся, хоча лікар неодноразово пропонував запросити тебе.

Але з часом я зрозумів, що хочу тебе бачити. І коли я тебе не бачив, я все яскравіше пригадував те, що так довго намагався забути. І тепер я хочу, аби ти приходила. Згода?

- Звичайно, містере Пендлтон! - видихнула Поліанна, і в її очах засвітилося співчуття до цього чоловіка з сумним обличчям, що лежав перед нею, відкинувшись на подушки. - З величезним задоволенням, - повторила вона.

- Дякую, - лагідно відказав Джон Пендлтон.

Після вечері Поліанна, сидючи на задньому ґанку, розповідала Ненсі про чарівну різьблену скриньку містера Пендлтона і про її неймовірний вміст.

- Подумати тільки, - зітхала Ненсі, - він показував вам усе й розповідав різні історії! І це сердитий Джон Пендлтон, який слова зайвого ніколи не скаже?!

- Так, але він зовсім не сердитий, Ненсі; це лише зовні так здається, - кинулася захищати його Поліанна. - Я не розумію, чому всі так погано про нього думають. Аби ж тільки вони його знали. Навіть тітонька Полі його недолюблює. Розумієте, вона не хотіла посилати йому холодець. А потім [130] злякалася, коли дізналася, що він знає, що це вона не послала.

- Можливо, вона не вважає турботу про нього своїм обов'язком, - стелула плечима Ненсі. - Але мені не до того, як ви, міс Поліанно, припали йому до душі... ви тільки не ображайтеся... але такі, як Пендлтон, ніколи не звертають на дітей уваги.

Ущасливлена Поліанна всміхнулася.

- Одначе ж він таки запросив мене, - заперечила Поліанна, - хоча довгий час узагалі не хотів мене бачити. Він сам зізнався, що був час, коли йому хотілося забути про мене, бо я йому нагадувала щось таке, про що він волів не згадувати. Але потім...

- Що-що? - схвильовано перебила її Ненсі. - Він вам сказав, що ви нагадуєте йому щось таке, про що він волів забути?

- Так, але потім...

- А що саме він хотів забути? - настирливо допитувалася Ненсі.

- Він не сказав мені про це. Він тільки сказав, що це було щось.

- Ось вона - таємниця! - з побожним трепетом прошепотіла Ненсі. - Тому ви й припали йому до душі! Ой, міс Поліанно! Це ж просто як у книжці... я їх багато читала...: «Секрет леді Мод», «Зниклий спадкоємець» або «Захований на роки». В усіх цих романах розповідається про такі таємниці й речі. Лиха ти година! Ніколи б не подумала, що речі, про які пишеться в книжках, можуть відбуватися просто у тебе під носом, а ти весь час й гадки про них не маєш. Ану, розкажіть-но мені ще раз усе, що він вам сказав, міс Поліанно, дорогенька. Тепер не дивно... не дивно...

- Але ж я першою до нього озвалась, - вигукнула Поліанна. - І він не здогадувався, хто я, доки я [131] не принесла йому холодець із телячої ніжки і не проговорила, що це тітонька Полі не посилала йому... Раптом Ненсі скочила на ноги і аж сплеснула руками.

- Ну звісно, як я раніше не здогадалася. Міс Поліанно, я все знаю! - переможно вигукнула вона, а за мить знову сиділа біля Поліанни.

- А тепер зосередьтеся, подумайте і скажіть відверто, - збуджено допитувалася вона. - Він сказав вам, що не хоче вас бачити після того, як дізнався, що ви небога міс Полі, так?

- Так. Я сказала йому про це тільки минулого разу, а сьогодні він мені зізнався.

- Я так і думала! - тріумфувала Ненсі. - І міс Полі не хотіла посилати йому холодець?

- Ні.

- І ви сказали йому, що тітонька не посилала холодець?

- Так, я ж...

- І він раптом почав поводитися дивно і розкричався після того, як дізнався, що ви небога міс Полі, чи не так?

- Т-так, він справді повадився дещо дивно - через той холодець, - визнала Поліанна і замислилась.

Ненсі зітхнула на повні груди.

- Все співпадає. А тепер слухайте. Містер Джон Пендлтон був закоханий у міс Полі Гаррінгтон, - натхненно виголосила вона, крадькома озираючись.

- Але ж, Ненсі, це неймовірно! Вона ж його зовсім не любить, - заперечила Поліанна.

Ненсі кинула на неї насмішуватий погляд.

- Звичайно, не любить. Вони ж посварилися. Поліанна не йняла віри. А щаслива Ненсі налаштувалася оповідати. [132]

- Послухайте сюди. Якраз перед вашим приїздом містер Том розповідав мені, що міс Полі колись мала коханого. Я не повірила. Уявіть собі: вона - і коханець! Але містер Том сказав, що вона таки мала, і він досі живе в нашому містечку. І тепер я розумію, що це - Джон Пендлтон. Оце і є таємниця в його житті! Отож він і замкнувся в кам'яниці й ні з ким не хоче розмовляти! І повадився дивно, коли дізнався, що ви - небога міс Полі! Хіба він сам не визнав, що ви нагадуєте йому щось таке, про що він хоче забути? Що це може бути ще, як не міс Полі? І вона теж сказала, що не хоче посилати йому холодець. Міс Поліанно, тут усе ясно, як Божий день.

- Ой, - видихнула Поліанна, округливши очі, - але, якщо б вони кохали одне одного, вже могли б і помиритися? Вони ж стільки часу прожили зовсім самотніми. Уявляєте, яка це буде радість, якщо вони помиряться?

Ненсі презирливо чмихнула.

- Мені здається, ви абсолютно не знаєте закоханих, міс Поліанно! Ви ще не доросли до цього. Як на мене, якщо і є на світі люди, які найменше придатні для того, щоб грати у вашу «гру в радість», то це двійко посварених коханців. Він - завжди суворий як стій, вона...

Ненсі раптом урвала, згадавши з ким і про кого вона веде мову. А тоді раптом захихотіла:

- Ото вже, міс Поліанно, було б на що подивитись, якби ви їх навчили таки грати у вашу гру... і вони помирилися б. Але, земле моя! От би люди витріщалися, коли побачили б... міс Полі і він. Але це не витанцюється...

Поліанна не відповіла, але коли вона незабаром увійшла до будинку, обличчя в неї було дуже замислене. [133]

ПРИЗМИ

Спливали теплі серпневі дні, Поліанна вчашала до великого будинку на Пендлтонському пагорбі. Щоправда, особливого успіху своїх відвідин дівчинка не бачила. Він начебто й хотів її бачити й завжди посилав по неї, але при ній не почувався щасливішим. Принаймні так гадала Поліанна.

Ні, він розмовляв з нею і показував багато дивних і чудових речей - книжки, картини, антикваріат. Але він уголос висловлював невдоволення власною безпорадністю і обурення порядкуванням у його будинку непроханих служників. Єдине, що його втішало - це розповіді Поліанни, і дівчинка говорила й говорила. Вона полюбляла говорити, але постійно боялась, що ось підведе погляд, а він лежить на подушках увесь білий, з болем в очах... А раптом це спричинили її слова? Вона також не знаходила зручної нагоди розповісти йому, як треба гратися «в радість». Двічі вона заводила про це мову, але доходила тільки до слів татка... Джон Пендлтон щоразу переводив розмову на іншу тему.

Поліанна тепер не сумнівалася, що Джон Пендлтон був колишнім коханцем міс Полі. І вона з усією силою любові, відданості бажала принести щастя в їхнє безбарвне самотнє життя.

Однак дівчинка не уявляла, як це зробити. Вона розповідала містеру Пендлтону про тітоньку, і він слухав її - іноді ввічливо, іноді роздратовано, часто з глузливою посмішкою на стулених вустах. Поліанна розповідала тітоньці про містера Пендлтона... радше намагалася, бо та її майже ніколи не слухала і завше знаходила іншу тему для розмови. Подібна реакція була й тоді, коли Поліанна ставала на мову про іншу особу... скажімо, про лікаря Чилтона. Але [134] останнє Поліанна списувала на те, що тітоньці й досі незручно від того, що лікар Чилтон помітив її в солярії з трояндою в зачісці й мереживною шалею на плечах. Але з часом Поліанна відзначила, що тітонька має до лікаря особливе упередження. Такі підозри в неї з'явилися після того, як вона одного разу змушена була сидіти вдома через сильну застуду.

- Якщо тобі до вечора не покращає, я пошлю по лікаря, - промовила тітка.

- Справді?! Тоді мені погіршає, - з бульканням в голосі сказала Поліанна, - я буду рада, якщо лікар Чилтон приїде оглянути мене.

І тут її здивував вираз обличчя тітоньки Полі.

- Я мала на увазі не лікаря Чилтона, Поліанно. Він не наш родинний лікар. Якщо погіршає, я покличу лікаря Воррена.

Поліанні не погіршало, і лікаря не кликали.

- Я рада, - повідомила увечері Поліанна тітці. - Звичайно, я люблю лікаря Воррена, але лікаря Чилтона я люблю більше. І він образився б, якби я його не покликала. Він же не винний, тітонько Полі, що нагодився тоді, коли я вас так гарно причепурила, - задумливо промовила вона.

- Годі, Поліанно. Я не збираюся обговорювати лікаря Чилтона... або його почуття, - рішуче дорікнула міс Полі.

З хвилину Поліанна розглядала міс Полі похмурими очима, а тоді зітхнула:

- А ви знаєте, тітонько Полі, мені так подобається, коли у вас щічки пашіють, як зараз. А ще більше мені подобається робити вам зачіску. А давайте ... Ну чому, тітонько Полі?

Але міс Полі була вже генде в коридорі. Наприкінці серпня Поліанна в черговий раз прийшла вранці відвідати містера Пендлтона. У кімнаті [135] вона вражено зупинилася: на подушці палахкотіли яскраві блакитні, золотисті, зелені смужки, оторочені червоним і фіолетовим. Від захвату вона завмерла на порозі.

- Ой, містере Пендлтон, у вас веселчині дітки... справжня веселка завітала до вас у гості! - вигукнула вона й аж сплеснула в долоні. - Ой, яка краса! Але як вона зайшла сюди? - викрикувала Поліанна.

Джон Пендлтон похмуро розсміявся. Йому зранку було непереливки.

- Ну, гадаю, вона «зайшла» через фаустоване скло термометра на вікні, - стомлено сказав він. - Сонце не мусить падати на нього, але вранці буває.

- Але ж як гарно, містере Пендлтон! Сонечко такі чудеса робить! Овва! Якби я мала такий термометр, я тримала б його цілий день на сонці.

- Тоді він був би нінащо, - розреготався чоловік. - Якщо термометр увесь час висітиме на сонці, не можна взнати, холодно надворі чи спекотно.

- Байдуже, - вихопилося в Поліанни, котра зачаровано дивилась на сяйво барвистих смужок на подушці. - Кого це обходить, якщо у вас у кімнаті живе веселка?

Чоловік розреготався. Він з цікавістю дивився на захват Поліанни. Раптом щось спало йому на думку. Він торкнув дзвіночок біля себе.

- Норо, - сказав він, коли літня служниця з'явилася в дверях, - принесіть мені один великий мосяжний свічник з камінної полиці у вітальні.

- Слухаю, сер, - пробурмотіла жінка, вражено позираючи на нього. За хвилину вона повернулася, і, коли йшла до ліжка, її ходу супроводжував мелодійний подзвін. Це грали призматичні підвіски старовинного канделябра. [136]

- Дякую, поставити його на стійку, - наказував чоловік. - Тепер візьміть мотузку і зачепіть її за раму підйомного вікна. Опустіть раму, закріпіть мотузку з іншого боку. Ось так. Дякую, - мовив він, коли служниця виконала його прохання.

Коли вона вийшла з кімнати, він усміхненими очима подивився на зачудовану Поліанну.

- Поліанно, подай мені, будь ласка, свічник.

Вона подала його обіруч. Містер Пендлтон почав знімати й викладати підвіски, і скоро джужина їх лежала рядком на його ліжку.

- А тепер, моя любя, візьми й почепи їх на мотузку, яку закріпила на вікні Нора. Якщо ти справді хочеш оселитися у веселці... гадаю, нам вдасться зробити для тебе домівку-веселку.

Поліанна ще тільки вішала третю підвіску на залитому сонцем вікні, як вона все зрозуміла. Від хвилювання у неї тремтіли пальці, але нарешті вона впоралася, відступила і аж скрикнула від захоплення.

З похмурої відпочивальні утворилася казкова країна.... Скрізь танцювали блискітки: червоні й зелені, фіалкові й жовтогарячі, золотаві й блакитні. Стіни, підлога, [137] меблі і навіть ліжко були охоплені вогненним виром кольору.

- О-о-о, яка краса, - видихнула Поліанна і раптом засміялася: - У мене таке враження, що сонечко спеціально прийшло до нас погратися в цю гру, ге? - запитала вона, зовсім забувши, що містер Пендлтон нічого не знає про її гру і не розуміє, про що йдеться. - Шкода, що в мене такого нема. Я дала б їх тітоньці Полі, і місіс Сноу, і ще багатьом. Мені здається, вони теж були б раді. Навіть тітонька Полі зраділа б, якби вона жила в такій веселці, і дозволила б собі хоч раз грюкнути дверима. Як ви гадаєте?

Чоловік розсміявся.

- Ну, наскільки я пригадую твою тітоньку, міс Поліанно, то їй потрібно щось вагоміше за кілька підвісок у сонячний день, щоб вона дозволила собі грюкати дверима і радіти. Але скажи мені, про яку гру ти торочиш увесь час?

Поліанна уважно подивилася. Тоді глибоко вдихнула.

- Я ж зовсім забула, що не встигла нічого вам розповісти про мою гру.

- Та поясни мені все, врешті-решт.

Цього разу Поліанна розповіла йому все, від початку до кінця, починаючи з милиць, які прислали їй замість ляльки. Розповідаючи, вона не споглядала на нього. Очі її були прикуті до танцю барвистих вогників від призматичних підвісок, що погойдувалися на осонченому вікні.

- Ось і все, - зітхнула Поліанна, закінчивши оповідь. - Тепер ви розумієте, що я мала на увазі, коли сказала, що сонечко теж гратиметься в цю гру. [138]

Запанувала тиша. Її порушив невпевнений голос, що линує від ліжка.

- Можливо. Але як на мене, Поліанно, то ти краща за всі призми разом узяті.

- Ой, я ж не вмію перетворювати сонячні промені на ці чудові червоні, зелені та пурпурові вогники.

- Справді? - усміхнувся чоловік. Поліанна глянула на нього і здивовано помітила, що очі в нього були вологі.

- Так, - підтвердила вона, а тоді додала із сумом: - Я боюся, містере Пендлтон, що мені сонечко взагалі не може нічого зробити, хіба що веснянки. Тітонька Полі казала, що веснянки саме від сонця.

Чоловік стиха засміявся. Поліанна здивовано повернулася до нього, бо сміх був більше схожий на схлипування.

ДИВО ТА Й ГОДІ

У вересні Поліанна пішла до школи. Попередні іспити засвідчили, що вона добре розвинута, як на свій вік, і незабаром Поліанна стала щасливою ученицею разом зі своїми однолітками - дівчатами й хлопцями.

Школа подарувала Поліанні нові враження. Не менше вражень було і в школи від Поліанни. Їхні стосунки дуже швидко стали якнайкращими, і Поліанна зізналася тітоньці, що школа і є справжнім життям... хоча раніше й були в неї сумніви.

Попри радість нових занять, Поліанна не забувала й давніх друзів. Звичайно, багато часу вона їм приділяти вже не могла, але робила щозмога. Особливо незадоволеним був Джон Пендлтон. [139]

Якось ополудні в суботу він їй сказав про це.

- Послухай, Поліанно, як ти дивишся на те, щоб переїхати й жити в мене? - спитав він, хвилюючись. - Бо я тебе майже не бачу.

Поліанна розсміялася: містер Пендлтон такий кумедник.

- Я гадала, ви не любите, щоб навколо вас товклися люди, - промовила вона.

Містер Пендлтон скривився.

- Це було раніше, доки ти не навчила мене своїм гри. Тепер я навіть радію, що за мною доглядають. Ну, нічого, ось я скоро одужаю. Тоді я розберусь, хто що робить, - закінчив він, узяв одну милицю і жартома пригрозив дівчинці. Цього разу вони сиділи у великій бібліотеці.

- Але ж насправді ви зовсім не радієте, тільки кажете так, - мовила Поліанна, дивлячись на песика, що дрімав біля каміна. - Ви ж знаєте, що граєтесь не так, як треба... знаєте!

Обличчя чоловіка раптом споважніло.

- Для цього ти мені й потрібна, дитино. Допомогти у грі. То ти переїдеш?

Дівчинка здивовано повернулася до нього.

- Містере Пендлтон, ви що, це серйозно?

- Цілком. Ти мені потрібна. Так переїдеш? У Поліанни був розпачливий вигляд.

- Але, містере Пендлтон, я не можу... ви знаєте, що не можу. Я живу в тітоньки Полі.

Щось таке майнуло в нього на обличчі, чого Поліанна не годна була зрозуміти. Він дав волю своїм почуттям:

- Ти не тільки їй належиш... Може, вона дозволить тобі переїхати до мене, - запитав він якомога лагідніше. - Тоді ти згодишся?

Поліанна замислено звела брови на перенісці. [140]

- Але ж тітонька Полі... була настільки доброю до мене, - повільно почала дівчинка. - Вона мене взяла до себе тоді, коли у мене не лишилося нікого, крім Жіночої допомоги, і...

Хвиля болю знову прокотилася обличчям хворого. Але тепер голос його лунав тихо і сумно.

- Поліанно, багато років тому я дуже полюбив одну жінку. Я сподівався одного чудового дня привести її в цей дім. Я жив мріями про те, якими щасливими могли ми бути все життя.

- Так, - з жалем мовила Поліанна.

-; Але... я не зміг привести її сюди. Немає значення чому. Так вийшло... та й годі. Відтоді цей будинок став для мене купою сірого каміння, а не домівкою. Він потребує жіночої руки і серця - або дитячої присутності, щоб стати домівкою. А в мене - ні того, ні того. Тому я й прошу тебе переїхати.

Поліанна схопилась на рівні ноги. Обличчя в неї промінилося.

- Містере Пендлтон, ви... шкодуєте, що не мали шлюбної жінки в домі?

- Т-т-так, Поліанно.

- О, яка я рада. Тоді все гаразд, - зітхнула дівчинка. - Тоді ви можете взяти нас обох, і все владається!

- Взяти... вас... обох? - вражено повторив чоловік.

Ледь помітний сумнів промайнув обличчям Поліанни.

- Ну, звичайно ж. Ну, її згоди ще нема. Але я впевнена, що вона погодиться, коли ви все їй поясните, так як пояснили це мені. І тоді ми зможемо разом переїхати.

В очах чоловіка відбився жах.

- Твоя тітонька переїде - сюди?! [141]

Поліанна здивовано глянула на нього.

- А хіба ви хотіли б переїхати туди? - запитала вона. - Звісно, ваш дім не настільки гарний, але з часом...

- Поліанно, про що це ти? - дуже м'яко спитав чоловік.

- Про те, де ми житимемо, - здивовано відповіла Поліанна. - Я саме так вас зрозуміла. Ви ж самі щойно сказали, що мріяли мати тітоньку Полі за шлюбну жінку, аби тут була домівка...

З горла чоловіка вирвався здавлений крик. Він підняв руку, почав щось говорити, а тоді безсило впустив її.

- До вас лікар, сер, - з'явилася у дверях покоївка.

Поліанна відразу підвелася.

Джон Пендлтон гарячково повернувся до неї.

- Поліанно, заради Бога, не кажи нічого про нашу розмову... поки що, - благально прошепотів він.

Поліанна всміхнулася, й на щічках з'явилися ямочки.

- Звісно. Так ніби я не знаю, що ви хочете самі їй про все розповісти, - весело кинула вона через плече. х

Джон Пендлтон безсило відкинувся в кріслі.

- Що сталося? - питав лікар, міряючи галопуючий пульс пацієнта.

Химерна усмішка затремтіла на губах Джона Пендлтона.

- Здається, забагато тих зміцнювальних ліків, - засміявся він, помітивши, як лікар поглядом проводить невеличку постать Поліанни, яка прямувала додому.

ЩЕ БІЛЬШЕ ДИВО

У неділю зранку Поліанна завжди йшла спочатку до церкви, а тоді - до недільної школи. А після-обід вона часто ходила на прогулянку з Ненсі. І наступного дня після суботнього візиту до містера Пендлтона Поліанна планувала зробити так само, але, коли вона вертала додому зі школи, її наздогнав у кабріолеті лікар Чилтон, котрий спинив коня і запропонував:

- Я можу підвезти тебе додому, Поліанно. Мені треба поговорити з тобою. Я спеціально їхав до вашого будинку для цього. - І вів далі, у той час як Поліанна вмошувалася поруч. - Містеру Пендлто-ну треба негайно з тобою побачитися. Він сказав, що це дуже важливо.

Поліанна щасливо кивнула:

- Так, я знаю. Я поїду.

Лікар здивовано повернувся до неї.

- Не знаю, чи я правильно чиню, дозволяючи тобі це зробити, - промовив він з блискітками в очах. - Здається, ви, юна леді, вчора його більше розхвилювали, ніж заспокоїли.

Поліанна розсміялася.

- Це не я, повірте мені, не я. Це все через тітоньку Полі. [144]

Лікар рвучко повернувся до неї.

- Через твою тітку? - вихопилося в нього. Поліанна аж підстрибнула на сидінні від щастя.

- Так. Це настільки хвилююче і мило, просто як у книжці, уявляєте? Зараз вам усе розповім, - раптом зважилася вона. - Він просив мене не говорити нікому, але, гадаю, вам можна. Він казав не говорити про це їй.

- Їй?

- Так, тітці Полі. Він сам краще їй усе пояснить, ніж це робила б я... адже то коханці.

- Коханці! - коли лікар вимовив це слово, коні різко рвонули вперед, ніби він смикнув за віжки.

- Так, - щасливо підтвердила Поліанна. - Це частина цієї історії. Я нічого не знала, доки Ненсі мені не розповіла. Вона казала, що колись тітка Полі мала коханого, але вони посварилися. Спочатку вона не знала, хто це, але ми все з'ясували. Цей чоловік - містер Джон Пендлтон.

Лікареві відлягло, рука з віжками впала йому на коліна.

- О! Ні, я про це не знав, - тихо промовив він. Поліанна поспішала: кабріолет наближався до

садиби Гаррінгтонів.

- Ви знаєте, я така рада. Все складається чудово. Містер Пендлтон запропонував мені переїхати жити до нього, але ж я не можу лишити тітоньку Полі, яка весь цей час добре ставилася до мене. Тоді він розповів мені про жіночу руку і серце, яку стільки років мріє бачити у своєму домі. Якби ви знали, як я за них рада! Адже він її перепросить, вони помиряться, і ми з тітонькою Полі переїдемо до нього або він переїде до нас. Звичайно, тітонька Полі досі ні про що не здогадується, і ми не усе владнали. Отож він і схотів мене сьогодні побачити. [145]

Лікар раптом випростався. На губах заграла дивна усмішка.

- Що ж, Поліанно, тепер я, здається, розумію, чому містеру Пендлтону захотілося тебе побачити, - кивнув він, зупиняючи коня біля дверей.

- Ой, дивіться, тітонька Полі у вікні, - вигукнула Поліанна, але за мить додала: - Ні, здається це не вона. Я була переконана, що бачила саме її.

- Ні, зараз... її там нема, - сказав лікар. Усмішка раптово зникла з губів.

Поліанна помітила, що Джон Пендлтон дуже нервував, чекаючи на неї.

- Поліанно, - почав він, - цілу ніч я намагався відгадати, що ти мала на увазі вчора... про те, що я багато років мріяв про руку і серце твоєї тітоньки Полі. Що ти хотіла цим сказати?

- Ну як же, ви ж колись були закохані. І я вчора так зраділа, що ви зберегли свої почуття.

- Закохані? Твоя тітка і я?

Почувши в голосі чоловіка непідробне здивування, Поліанна палко додала:

- Ну як же, містере Пендлтон, Ненсі мені про все розповіла!

Чоловік нервово хихикнув:

- Справді? І все ж, боюся, що твоя Ненсі глибоко помиляється.

- Ви... ви не були закохані? - в очах Поліанни з'явився розпач.

- Ніколи!

- Отже, у вас все - не так, як у книжці? Відповіді не було. Містер Пендлтон біля вікна задивився вдалечінь.

- Боже, а все так блискуче склалося, - ледь не плакала Поліанна. - Я була б така рада переїхати... разом із тітонькою Полі. [146]

- А тепер ти не переїдеш? - не повертаючи голови, запитав чоловік.

- Звичайно ж, ні. Я ж тітчина дитина. Чоловік круто повернувся.

- До того, як стати тітчиною, ти була маминою. І це про руку і серце твоєї мами я мріяв багато років тому.

- Моєї мами?

- Так. Я не хотів тобі про це говорити, хоча, зрештою, це й на краще, що тепер ти все знаєш, - обличчя Джона Пендлтона поволі зблідло. Він говорив через силу. У Поліанни перелякані очі були широко розплющені, губи розтулилися, а сама вона втупилася в нього. ^ Я любив твою маму, але вона... мене не любила. А потім вона поїхала з ним - із твоїм батьком. Лише тоді я зрозумів, як багато вона для мене важила. Увесь світ раптом змарнів для мене. Але, менше з тим. За ці роки я став сердитим, дратівливим; я нікого не любив і мене ніхто не любив, а мені ж іще шістдесят не переступило. І ось одного дня в моєму житті з'являється маленька дівчинка, схожа на ті призматичні підвіски, які тобі так подобаються. І вона затанцювала вогниками в моєму житті і осяяла мій похмурий старий світ пурпуровими, золотими, яскраво-червоними іскрами свого щастя. Коли я з'ясував, хто ти така, я спочатку не хотів тебе бачити. Я не хотів згадувати... про твою маму. Але ти сама бачиш, що з цього вийшло. Мені кортіло тебе бачити. А тепер я хочу бачити тебе завжди. Може, зараз ти згодишся переїхати до мене?

- Але, містере Пендлтон, я... а як же тітонька Полі? - на очі їй набігли сльози.

Чоловік зробив нетерплячий порух.

- А про мене тобі байдуже? Як я зможу тепер «радіти життю», коли тебе не буде поряд? Зрозумій [147] же, Поліанно, що лише з твоєю появою я прокинувся для життя. Якби ти була моєю дитиною, я став би щасливим... І я б намагався зробити тебе щасливою. Я ні в чому тобі не відмовлятиму. Я віддам тобі усі гроші, до останнього цента, щоб ти була щаслива.

Поліанна була вражена.

- Ні, містере Пендлтон, я не дозволила б витратити все на мене... адже ви збирали кошти для поган!

Обличчя чоловіка набігло кров'ю. Він хотів щось заперечити, але Поліанна ще не закінчила.

- Крім того, майновиті люди можуть радіти й без мене. Ви стільком людям уже принесли радість, що не можете самі не радіти! Взяти хоча б ваші підвіски, які ви подарували місіс Сноу й мені, або золоту монетку - Ненсі на день народження...

- Але... то все пусте, - втрутився містер Пендлтон. Обличчя його пашіло... Та й нема дива. Джона Пендлтона колись знали не за подарунки. Це нісенітниця. Та й небагато того було... і все лише завдяки тобі. Ти дарувала, а не я. Саме ти! - повторив він попри її протести. - І це ще більше доводить, що ти мені потрібна, дівчинко, - і в його голосі забриніло ніжне благання. - Якщо я коли-небудь ще гратиму в твою «гру в радість», Поліанно, то лише за умови, що ти переїдеш і гратимешся разом зі мною.

Чоло дівчинки спохмурніло.

- Тітонька Полі була така люб'язна до мене, - почала вона, але чоловік різко обірвав її. На обличчя повернувся давній вираз роздратування. Так довго нетерпіння було частиною його ества, що тепер побороти його було нелегко.

- Звичайно, вона була люб'язною! Але мені ти потрібна набагато більше, - не вгавав він. [148]

- Ні, містере Пендлтон, я знаю, вона рада, що я...

- Рада! - обірвав її чоловік, остаточно втрачаючи терпець. - Та я ладен битись навзаклад, що міс Полі ніколи не знала, що таке радість. Вона виконує обов'язок, та й годі. Вона вельми обов'язкова жінка. Колись мені цей обов'язок дався взнаки. Звичайно, останні п'ятнадцять-двадцять років ми були далеко не найкращими друзями. Але я знаю її. Усі її знають, і вона не така людина, Поліанно. Вона не знає, як радіти. Спитай-но лишень її про переїзд - нехай вона не дозволить. Ой, дитино, дитино, якби ти знала, як ти мені потрібна, - уривано мовив він.

Поліашга підвелася і скрушно зітхнула.

- Гаразд, я запитуюся в неї, - замислено мовила вона. - Звичайно, я не хочу сказати, що мені не хочеться жити тут, з вами, містере Пендлтон, але... - вона не завершила речення. На мить запанувала тиша. Подумавши, Поліанна додала: - І все ж, я рада, що вчора нічого їй не розповіла. Я ж так сподівалася, що вона вам, теж потрібна.

Джон Пендлтон сумно всміхнувся.

- Так, Поліанно, це справді дуже добре, що ти їй нічого не сказала.

- Я нікому нічого не говорила. Тільки лікарю.

Але він не рахується.

- Лікарю! - вигукнув містер Пендлтон, різко повертаючись до неї. - Ні, тільки не лікарю Чилтону!

- Так, коли він сьогодні приїхав передати, що ви хочете мене бачити.

- Це ж треба... - пробурмотів містер Пендлтон, безсило опускаючись у крісло. Тоді раптом випростався і зацікавлено запитав: - Ну, і що тобі відповів лікар Чилтон? [149]

Поліанна замислилася:

- Вже й не пригадаю. Нічого особливого. Стривайте, він сказав, що тепер він розуміє, чому вам так терміново заманулося мене бачити.

- Справді? Так і сказав? - перепитав Джон Пендлтон і раптом засміявся. Поліанна не могла втямити, що означає цей дивний сміх.

ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТАННЯ

Коли Поліанна спускалася з Пендлтонського пагорба, небо швидко затягалося грозовими хмарами. На півдорозі додому вона перестріла Ненсі з парасолькою. Але наразі трохи розхмарилося, і на зливу не виглядало.

- Здається, хмари полинули на північ, - повідомила Ненсі, прискіпливо вдивляючись у небо.
- Я так і думала, але міс Полі наполягла, щоб я бігла тобі назустріч з оцим. Вона дуже хвилювалася за тебе.

- Хвилювалася? - замислено спитала Поліанна, і собі вдивляючись у хмари.

Ненсі чмихнула.

- Здається, ви не дочули, що я вам сказала, - ображено кинула вона. - Я кажу, що ваша тітонька хвилюється за вас.

- О, - зітхнула Поліанна, пригадавши раптом запитання, яке вона мусила задати своїй тітоньці. - Пробачте, я не хотіла її лякати.

- А я рада, - несподівано заявила Ненсі. - їй-їй.

Поліанна витріщилася на дівчину.

- Ви раді, що тітонька Полі злякалася через мене? Ненсі, це ж не гра... як можна радіти з такого, - заперечила вона. [150]

- А я зовсім і не граюся, - відказала Ненсі. - І не збиралась. Ви, певно, навіть не усвідомлюєте... це ж означає, що міс Полі хвилюється за вас!

- Ну, чому ж, хвилюватися - це значить почуватися неспокійно, жاخливо, - твердила Поліанна. - Що ж іще це може означати?

Ненсі гордо підняла голову.

- Я вам скажу, що це означає. Це означає, що у неї нарешті з'явилися нормальні людські почуття, як у всіх людей. Вона не просто виконує свій обов'язок, як це було досі.

- Ну чому, Ненсі, - спробувала заперечити спантеличена Поліанна. - Тітонька Полі завжди виконує свій обов'язок. Вона вельми обов'язкова жінка! - Поліанна мимоволі повторила слова, які півгодини тому почула від Джона Пендлтона.

Ненсі пирснула від сміху:

- Що ж, ваша правда, саме такою вона й була донедавна. Але відколи ви з'явилися тут, вона дуже змінилася. [151]

Обличчя Поліанни перемінилося. Брови збіглися на перенісці.

- Слухайте, Ненсі, а можна вас про щось запитати? - зітхнула вона. - Як ви гадаєте, тітоньці Полі подобається, що я живу в неї? Може, їй байдуже... якщо я житиму деінде?

Ненсі зиркнула на зосереджене обличчя дівчинки. Вона давно чекала на це запитання і боялася його. Вона не знала, чи зможе відверто відповісти на нього, щоб не завдати дитині болю. Але зараз усе змінилося, і те, що міс Полі послала Ненсі з парасолькою назустріч Поліанні, дозволило спокійно зустріти це запитання. Тепер вона була переконана, що може нарешті з чистим сумлінням заспокоїти серденько малої, що так прагло любові.

- Чи подобається їй, що ви тут? Чи дозволить вам жити деінде? - обурено вигукнула вона. - Та ви геть не чуєте, що я вам торочу? Хіба вона не послала мене стрімголов вам назустріч, ледь помітила хмарку на небі? Хіба вона не наказала перетягти всі ваші речі з горища в кімнатку поверхом нижче, яка вам так сподобалася? Та ви лише пригадайте, міс Поліанно, як вона спочатку спересердя...

Ненсі закашлялася, збагнувши, що зайшла надто далеко.

- Зрештою, не моє мелеться, - задихано торохтіла вона. - Але це лише натяк на те, як вона через вас подобішала і пом'якшала? Взяти хоча б собаку чи kota, і те, як вона зі мною розмовляє... Міс Поліанно, не варто й казати, як вона сумуватиме без вас, - запально завершила Ненсі, щоб приховати небезпечну обмовку, якої вона припустилася. Але вона не була готова до раптової радості, що осяяла обличчя Поліанни.

- Ой, Ненсі, я така рада-рада-рада! Якби ви [152] тільки знали, яка я рада, що потрібна тітоньці Полі!

«Ну як я можу покинути її тепер? - міркувала Поліанна, піднімаючись сходами своєї кімнати. - Я завжди знала, що хочу жити разом з тіткою Полі, але не розуміла, наскільки я воліла, щоб вона хотіла того самого!»

Тепер перед Поліанною стояло непросте завдання пояснити все Джону Пендлтону, і їй це муляло. їй дуже подобався Джон Пендлтон, і вона його жаліла... бо він і сам мав до себе жаль. їй було шкода, що довге самотнє життя зробило його нещасним. Особливо засмучувало те, що це все сталося через її матінку. Уява дівчинки малювала великий сірий будинок, яким він буде, коли його господар одужає й житиме далі в мовчазних кімнатах зі сміттям на підлозі та захаращеним столом, і її маленьке серденько стискалося від болю. Поліанна мріяла про те, щоб десь знайшовся хтось, хто... І тут вона схопилася на рівні ноги й радісно скрикнула від того, що спало їй на думку!

За першої ж нагоди вона побігла на пагорб до будинку містера Пендлтона. Аж ось вона вже сиділа у великій напівтемній бібліотеці поруч із Джо-ном Пендлтоном, який поклав тонкі довгі руки на бильця свого фотелю, а біля його ніг примостився песик.

- Ну що, Поліанно, ти згодна гратися зі мною у свою «гру в радість» до кінця мого життя? - м'яко запитав чоловік.

- Так, звичайно! - вигукнула Поліанна. - Ви знаєте, я придумала для вас прекрасну річ, і ви навіть не уявляєте собі...

- Ми гратимемося разом? - перепитав чоловік, і кутики губів затремтіли від хвилювання.

- Так, тобто - ні, але...

- Поліанно, ти ж не хочеш сказати «ні»? - запитав він схвильовано. [153]

- Містере Пендлтон, я мушу. Розумієте, тітонька Полі...

- Вона не дозволила тобі переїхати?

- Я... я не питалася в неї, - затиналася бідолашна дівчинка.

- Поліанно!

Дівчинка відвела погляд. Вона досі не бачила свого друга таким ображеним і зболеним.

- Ти навіть не запиталася в неї!

- Я не змогла, сер, справді, - вибовкала Поліанна. - Розумієте, я все взнала, не питаючи в неї. Я потрібна тітоньці Полі й тому хочу лишитися в неї, - сміливо визнала вона, - аби ви тільки знали, яка вона добра була до мене. І ви знаєте, мені здається, вона вже починає радіти багатьом речам. Такого раніше не було. Ви самі казали. Містере Пендлтон, я просто не можу лишити тітоньку Полі, особливо зараз.

Запала мовчанка. Тишу порушувало лише потріскування дров, що горіли в каміні. Нарешті чоловік сказав:

- Що ж, Поліанно, я тебе розумію. Ти не можеш лишити її зараз, - сказав він. - Більше я не проситиму, - останні слова він промовив зовсім тихо, та Поліанна розчула.

- Але ж я ще не закінчила, - не здавалася Поліанна. - Я придумала просто чудовий вихід із ситуації, ви навіть не здогадуєтесь який!

- Мені більше нічого не треба, Поліанно.

- А от і треба. Ви ж самі казали. Ви говорили, що лише жіноча рука і серце або присутність дитини можуть перетворити будинок на затишну домівку. Ось я і хочу запропонувати вам таку присутність. Не себе, а когось іншого.

- Але я не хочу нікого, крім тебе, - запротестував обурений чоловік. [154]

- Погодьтеся, коли познайомитеся з ним. Ви ж такий добрий і турботливий. Згадайте про підвіски, золоту монетку, гроші для язичників...

- Поліанно, - у містера Пендлтона увірвався терпець. - Давай раз і назавжди покінчимо з цією дурницею. Я стільки разів намагався пояснити, що не заощаджував гроші для поган. Ніколи нічого їм не посилав! Отак!

Він гордо підняв підборіддя і зібрався протистояти жалю й розчаруванню в очах Поліанни. Але, на превелике здивування, він не помітив у її очах ні того, ні іншого. Навпаки, очі дівчинки сяяли щастям.

- Ой-ой-ой! Я така рада! - аж заплескала вона в долоні. - Ні, не подумайте, - виправилася вона, зашарівшись, - я не хотіла сказати, що мені не шкода поган, але наразі я рада, що вам не потрібні індійські хлопчики, бо всі інші хочуть лише їх. Тому я рада, що ви можете взяти до себе Джиммі Біна.

- Взяти... кого?

- Джиммі Біна. От вам і буде «присутність дитини». І він цьому зрадіє. Минулого тижня довелося сказати йому, що навіть моя Жіноча допомога на Заході не візьме його. Він дуже засмутився. ^Ал^ .тепер, коли я скажу йому про вас, він буде такий радий!,,

- Він зрадіє? А я ні! - рішуче вигукнув чоловік. - Поліанно, це безглуздя.

- Ви хочете сказати, що не візьмете його до себе?

- Саме це я і хочу сказати.

- Але це була б така чудова «присутність дитини», - мовила Поліанна. Вона ледь не плакала. - І вам не було б самотньо, коли Джиммі поряд.

- Не сумніваюсь, - почав містер Пендлтон. - Але краще самотність. [155]

І тут уперше за кілька тижнів Поліанна пригадала фразу, яку колись почула від Ненсі. Вона ображено підвела голову.

- Можна подумати, що давня таємниця дорожча вам за гарненького живого хлопчика. Але виходить, що так.

- Яка таємниця?

- Ваша. Ненсі мені сказала, що у вас є страшна таємниця.

- Отакої! - містер Пендлтон відкинув голову і розреготався. Він так щиро реготав, що Поліанна рознервувалася й розплакалася. Побачивши це, Джон Пендлтон випростався у своєму кріслі. Обличчя відразу споважніло.

- Поліанно, здається, що ти маєш рацію навіть більше, ніж ти можеш собі уявити, - м'яко мовив він. - Власне, я розумію, що «гарненький живий хлопчик» набагато кращий за мою... найбільшу таємницю. Щоправда, ми не завжди готові робити такий обмін. Ми звикли триматися за наші таємниці. А проте, розкажи мені трохи про цього гарного хлопчика.

І Поліанна розповіла.

Схоже, сміх розрядив атмосферу. А можливо, доля Джиммі Біна у зворушливому викладі Поліанни зачепила і без того вже злагідніле серце. Так чи інакше, але, прощаючись, Поліанна отримала запрошення від містера Пендлтона наступної суботи опівдні завітати до великого будинку разом із Джиммі Біном.

- Я така рада! Я переконана, що ви його полюбите, - зітхнула Поліанна, прощаючись. - І так хочу, щоб Джиммі Бін мав власну домівку... і рідну людину, яка турбуватиметься про нього. [156]

ПРОПОВІДІ ТА ЯЩИК НА ДРОВА

В той час, коли Поліанна розповідала містеру Пендлтону про Джиммі Біна, преподобний Пол Форд піднімався схилом пагорба і входив до Пендл-тонського лісу, сподіваючись, що тиха краса Божої природи вгамує неспокій в душі, спричинений синами людськими.

Преподобного Пола Форда боліло, що з кожним місяцем, попри всі заходи, справи в парафії йшли дедалі гірше. Тепер, здавалося, дійшло до того, що де оком не кинь - самі скандали, заздрощі та чвари. Він переконував, благав, звинувачував, картав, ігнорував, зрештою, палко і з надією молився. Але сьогодні він змушений був визнати, що усі його зусилля звелися нанівець.

Через невідь-які марниці зіштовхнулося двоє його дияконів. Троє активісток Жіночої допомоги вийшли з неї через нікчемні плітки, роздмухані плескатими язиками у полум'я скандалу. Церковний хор розділився через те, що одному співакові діставалася більша сольна партія. Через критику двох службовців стався заколот у Християнському допомого-вому товаристві. Останньою краплею стала звістка про відставку двох учителів та настоятеля недільної школи, і тому виснажений священик рушив до лісу, щоб там у тиші помолитися й подумати.

Під зеленим склепінням дерев преподобний Пол Форд розглянув стан справ. На його думку, це була криза. Треба вживати негайних заходів. Уся робота церкви завмерла. Дедалі менше вірників відвідувало недільні служби, щоденні молитви, місіонерські чаювання і навіть вечері та збори. Звісно, жменька сумлінних працівників залишилася. Вони вважали, що треба нести свій хрест, і хизувалися тим, що чують глузування довкола і поговорі дармобитів. [157]

Тому преподобний Пол Форд чудово розумів, що він (посланець Бога), церква, містечко, усе християнство потерпає й потерпатиме ще більше, якщо...

Щось треба негайно робити. Але що?

Священик поволі витяг з кишені нотатки до наступного недільного казання. Замислився над ними. Губи потоншали, надавши йому суворого вигляду, й він голосно, з почуттям почав читати:

«Біда вам, книжники і фарисеї, облудники, бо ви зачинаєте людям царство небесне, бо й самі ви туди не йдете, і тих, хто хоче увійти, не пускаєте!

Біда вам, книжники й фарисеї, облудники, що вдовині хати руйнуєте, а тоді про чуже око довго молитесь, - за це ви прокляті будете.

Горе вам, книжники й фарисеї, облудники, що даєте десятину з м'яти, ганусу, кмину, але пропускаєте найважливіше в законі, суді, милосерді, вірі, бо і перше робити треба, і про друге не слід забувати».

Це було гірке картання. У зелених навах лісу проникливий глибокий голос священика лунав нищівно. Навіть птахи та білки притихли з остраху. Священик наочно уявив собі, як ці слова прозвучать у неділю, коли він у священній тиші виголосить казання до своїх парафіян.

Своїх парафіян. Так, це були його парафіяни. Чи зможе він це зробити? Чи наважиться? Це були самі по собі страшні картання, навіть без його власних слів, які він збирався виголосити далі. І він молився. Щиро благав Бога про допомогу й покріплення. Він прагнув - о, як палко він благав - допомогти йому в цей критичний час зробити єдиний вірний крок. Але що то за крок?

Священик повільно згорнув нотатки й сховав їх назад до кишені. Тоді зітхнув, наче застогнав, кинувся до підніжжя дерева й затулив обличчя руками. [158]

Там його знайшла Поліанна, вертаючи додому від містера Пендлтона. Скрикнувши, вона кинулася до нього:

- Містере Форд! Ви нічого собі не поламали... ноги цілі?

Священик опустил руки й підвів голову. Він спробував усміхнутися

- Ні, люба... не турбуйся! Я просто... відпочиваю.

- О! - зітхнула Поліанна, трохи відступивши. - Тоді гаразд. Бо минулого разу я знайшла містера Пендлтона з поламанною ногою... Він тоді лежав, а ви сидите.

- Так, я сиджу, і в мене усе гаразд. Принаймні лікар мені не потрібний.

Останні слова він вимовив дуже тихо, однак Поліанна почула. Щось змінилось у її обличчі. Очі засвітилися ніжністю співчуття.

- Я вас розумію... Вас щось дуже непокоїть? Татко теж так говорив, коли його щось непокоїло. Напевне, так буває у всіх священиків. Бо від них багато залежить... до деякої міри.

Преподобний Пол Форд звів на дівчинку здивовані очі.

- Твій батько був священиком, Поліанно?

- Так, сер. А ви хіба не знали? Мені здавалося, що це вже всі знають. Він одружився із сестрою тітоньки Полі, і вона стала моєю мамою.

- О, так, тепер зрозуміло. Ти знаєш, я тут віднедавна, а тому не знаю всіх родинних історій.

- Так, сер... тобто, звичайно, ні, сер, - усміхнулася Поліанна.

Запала тривала тиша. Священик і далі сидів біля підніжжя дуба та, здавалося, забув про присутність Поліанни. Він знову дістав з кишені нотатки, розгорнув, [159] не дивлячись на них. Натомість споглядав листинячко на землі неподалік. Воно було зжовкле і мертве. Поліанна з жалем дивилася на священика.

- Сьогодні гарний день, - почала вона з надією.

Пастор не відповів. Тоді раптом підвів погляд.

- Що? Атож, сьогодні справді гарний день.

- І зовсім не холодно, як це часто буває в жовтні, - зі ще більшою надією підхопила Поліанна. - У містера Пендлтона горів у каміні вогонь, але він каже, що йому зовсім не холодно. Він просто любить дивитися на вогонь. І я люблю дивитися на вогонь, а ви любите?

Священик мовчав. Поліанна почекала кілька хвилин, а тоді спробувала змінити тему розмови.

- А вам подобається бути священиком? Преподобний Пол Форд відразу зреагував на запитання.

- Чи подобається...? Що за химерне запитання? Чому ти питаєш, люба?

- Просто... у вас був такий вигляд... Ви нагадали мені татка. Він теж іноді бував таким.

- Справді? - ввічливо сказав священик, не відриваючи очей від сухого листя.

- Так, і тоді я завжди його запитувала, чи радіє він з того, що він священик.

Пастор попід деревом сумовито всміхнувся.

- І що ж він тобі відповідав?

- Він завжди казав, що, звичайно, радий, і при цьому частенько додавав, що і на мить не лишився б пастором, якби в Біблії не було стільки радісних текстів.

- Яких текстів?! - преподобний Пол Форд нарешті відірвав погляд від листя і втупився у сяюче личко Поліанни. [160]

- Їх татко так назвав, - засміялася вона. - Звичайно, в Біблії вони так не називаються. Але вони всі починаються зі слів «Втішайтеся, Господь з вами», «Звеселяйтеся», «Радійте» тощо. Якось татові було особливо погано, і він полічив усі такі тексти. Вийшло - вісімсот.

- Вісімсот!

- Так, і всі вони закликають радіти й звеселятися. Тому тато й назвав їх «радісними текстами».

- О! - на обличчі священика з'явився дивний вираз. Його погляд мимоволі зупинився на нотатках, які він тримав у руках... «Біда вам, книжники й фарисеї, облудники»...

- А твій тато любив «радісні тексти»? - буркнув він.

- Атож, - ствердно кивнула Поліанна. - Він казав, що в той день, коли йому спало на думку полічити «радісні тексти», він одразу відчув полегшення. Він сказав, що коли Бог здав собі клопіт вісімсот разів закликати нас радіти й звеселятися, то, напевне, Він дуже хотів, аби ми це колись робили. І татові стало соромно, що він так мало радів. Згодом ці тексти дуже допомагали татові, коли його спіткали злигоди, тобто коли в Жіночій допомозі почався розбрат... тобто, я хотіла сказати, що вони не могли прийти до згоди... - швиденько виправилася вона. - Тож тато казав, що ці тексти нашоухнули його на думку про гру в радість. Ми почали з ним грати в цю гру, коли мені прислали милиці. Але тато казав, що для нього все почалося із «радісних текстів».

- А що це за гра така? - поцікавився священик.

- Треба в будь-якій ситуації знайти щось таке, з чого можна порадіти. Я ж кажу, що цю гру придумав [161] мій тато, коли нам надіслали милиці, - і Поліанна розповіла йому свою історію - чоловікові, який дивився і бачив, чув і розумів.

Невдовзі Поліанна і священик, тримаючись за руки, спустилися з пагорба. Дівчина променилася. Вона була балакуха і говорила тепер без угаву. Адже стільки треба переповісти про гру, про тата, про життя в старому будинку, бо все це цікавило пастора.

Біля підніжжя пагорба їхні дороги розійшлися, і далі кожен з них пішов сам.

Увечері в своєму кабінеті преподобний Пол Форд поринув у роздуми. Поруч на столі лежали аркушки з начерками казання. А просто перед ним - чисті аркуші, на яких з'явиться остаточний текст; Пол Форд тримав у руці олівець, але він думав ні про написане, ні про те, що має написати. В уяві він перенісся до західного містечка, де жив бідний, хворий, заклопотаний, самотній місіонер, але водночас знаходив час рахувати в Біблії, скільки разів його Господь і Владар звернувся до нього зі словами «радій і звеселяйся».

Відтак, глибоко зітхнувши, преподобний Пол Форд повернувся до дійсності й поправив аркуші паперу під рукою.

«Євангеліє за Матвієм, глава 23, вірші 13-14 і 23», - написав він. Тоді нетерпляче кинув олівець і взяв часопис, який дружина доперва лишила на столі. Він байдуже гортав сторінки, доки цей абзац не привернув його уваги.

«Одного разу батько дізнався, що його син Том відмовився зранку наносити матері дрова в ящик. Він покликав свого сина і сказав йому: [163]

- Томе, я переконаний, що ти з радістю підеш і принесеш мамі дрова.

І Том, не сказавши ні слова, пішов. Чому? Бо батько дав йому ясно зрозуміти, що чекає від нього належних учинків. Якби ж він сказав: «Томе, я випадково почув, що ти вранці сказав матері, й мені соромно за тебе. Негайно йди та принеси дрова!» Будьте певні, що в цьому випадку ящик і досі був би порожній».

Пастор перебігав очима текст і виловив ще один абзац:

«Людям потрібне заохочення. Їхню природну опірність треба зміцнювати, а не послаблювати... Не треба гудити людей за їхні вади - радше вкажіть їм на їхні чесноти. Спробуйте відволікти їх від поганих звичок. Покажіть їм їхні переваги, справжнє єство, що здатне зважуватись, робити й перемагати! Приваблює людина гарна, ладна допомогти, дати надію, і це може переіменити ціле містечко. Люди випромінюють те, що у них в думках і на серці. Якщо людина добра і обов'язкова, її сусіди незабаром це відчують. Але якщо людина ганить, супить і критикує, сусіди відплатять тим же, ще й додадуть. Якщо ви шукаєте погане, чекаєте на це, то ви його знайдете. Але якщо знаєте, що знайдете добро, - матимете його. Скажіть сину Тому, що ви впевнені, що він з радістю наповнить ящик, і ви побачите, як з'явиться жвавість, готовність і зацікавленість!»

Священик упустив папір і підняв голову. Тоді схопився на рівні ноги і почав ходити по кімнаті туди й назад. Зрештою, глибоко зітхнувши, він сів до столу.

- Боже, допоможи! Я зроблю це, - м'яко вигукнув він. - Я скажу всім своїм Томам, що знаю, що вони будуть раді наповнити оті ящики для дров. [164]Я дам їм роботу і виповню радістю роботи, аби вони не мали часу зазирати до чужих ящиків.

Він узяв старе казання, подер його і кинув на підлогу, і тепер з одного боку стільця лежало «Біда вам», а з іншого - «книжники і фарисеї, облудники». А олівець його вже літав по гладенькому чистому аркушу, спочатку перекресливши чорною лінією «Євангеліє за Матвієм, глава 23, вірші 13-14 і 23».

Наступної неділі проповідь преподобного Пола Форда стала справжньою сурмою, що викликала усе краще в тих, хто її чув, - у чоловіка, жінки й дитини. А починалася вона одним із восьмих сонячних «радісних текстів», підказаних Поліанною:

«Радійте в Бозі та звеселяйтесь, праведні, втішайтесь усі правдиві серцем».

НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК

Якось на прохання місіс Сноу, яка забула назву ліків, що їй виписав лікар, Поліанна завітала до кабінету лікаря Чилтона. Досі Поліанна не була в нього на прийомі.

- Я у вас уперше. Ви тут і живете? - спитала вона, зацікавлено роздивляючись.

Лікар сумно всміхнувся.

- Так... авжеж, - відповів він, пишучи щось у нотатнику. - Це лише бліда подоба домівки, Поліанно. Кілька кімнат та й по всьому.

Поліанна поважно кивнула головою. В її очах світилося розуміння і співчуття.

- Я розумію. Потрібні жіноча рука і серце або присутність дитини, щоб була домівка, - промовила вона.

- Що? - різко повернувся до неї лікар. [165]

- Містер Пендлтон сказав мені, - кивнула Поліанна, - що потрібні жіноча рука і серце або присутність дитини. А чому ви не візьмете собі жіночу руку і серце? Може, ви взяли б до себе Джиммі Біна... якщо, звичайно, містер Пендлтон відмовиться?

Лікар Чилтон ніяково засміявся.

- Так це містер Пендлтон сказав, що потрібна жіноча рука і серце або присутність дитини, щоб була домівка? - ухильно перепитав він.

- Так. Інакше це просто кам'яниця та й годі. Ну то як, лікарю Чилтон?

- Як... що? - перепитав лікар, повернувшись до столу.

- Жіночу руку і серце. Ой, я ж зовсім забула, - раптом похопилася Поліанна і густо почервоніла. - Здається, я мушу вам це сказати. Колись давно містер Пендлтон любив не тітку Полі... і тому ми з нею нікуди не переїжджаємо. Розумієте, я вам про це розповіла... але я помилилася. Сподіваюся, ви нікому про це не розповіли? - стурбовано перепитала вона.

- Ні, Поліанно, я нікому про це не розповів, - відповів лікар дивним тоном.

- От і чудово, - полегшено зітхнула Поліанна. - Ви розумієте, я ж тільки вам про це сказала. Містер Пендлтон якось дивно зреагував на те, що я розповіла про все вам.

- Справді? - губи лікаря смикнулися.

- Так. Але, звичайно, він не хотів, щоб про це знало багато людей, бо це неправда. Тож чому ви не візьмете собі жіночу руку і серце, лікарю?

На мить запала мовчанка. А потім лікар дуже поважно сказав:

- На жаль, не завжди все залежить тільки від нашого бажання.

Поліанна наморщила чоло. [166]

- Але мені здається, ви могли б це мати, - заперечила дівчинка.

Улесливе «ви» спрацювало бездоганно.

- Дякую, - засміявся лікар, звівши брови. Відтак продовжив серйозно: - На жаль, дехто із своїх старших знайомих не настільки впевнений у цьому. Принаймні вони виявилися не такі... обов'язкові, - зауважив він.

Поліанна знову наморщила чоло. В її очах відбилося здивування.

- Лікарю Чилтон, ви що, хочете сказати, що намагалися попросити чийось руку і серце, як містер Пендлтон, але у вас нічого не вийшло?

Лікар рвучко звівся на ноги.

- Так, так, Поліанно, годі про це. Не мороч собі голови чужими клопотами. А тепер мерщій до місіс Сноу. Ось тут я написав назву ліків і як їх приймати. Ще щось?

Поліанна похитала головою.

- Ні, сер. Дякую, сер, - стримано пробурмотіла вона і повернулася до дверей. Дівчинка озвалася вже з маленького коридору; її обличчя раптом розпромінилося:

- І все ж таки я рада, лікарю Чилтон, що ви марно добивалися руки й серця не моєї мами. До побачення!

Нещастя трапилося в останній день жовтня. Поліанна, поспішаючи зі школи додому, переходила вулицю на, здавалося б, безпечній відстані від автомобіля, який швидко наближався.

Потім ніхто до пуття пригадати не міг подробиць трагедії. Не було свідків, які сказали б, як це сталося і хто винен. У кожному разі, о п'ятій годині непритомну Поліанну занесли до маленької кімнати, [[167]

яку вона так полюбила. Сполотніла міс Полі і заплакана Ненсі обережно роздягли її й поклали в ліжку, а телефоном терміново покликали лікаря Воррена, і він приїхав, як тільки по нього прибув автомобіль.

- Варто лише подивитися на господиню, - ридала Ненсі, розповідаючи Томові про пригоду, коли лікар почав оглядати дівчинку в припинській кімнаті, - щоб зрозуміти, що вона не просто «виконує обов'язок». Її руки не тряслися, а в очах горів такий вогонь, ніби вона хотіла відігнати самого Янгола Смерті, - хіба так поводитися, коли просто виконують свій обов'язок? Ні, ні за що.

- У неї щось серйозне? - тремтячим голосом запитав дід.

- Вони нічого не кажуть, - хлипала Ненсі. - А міс Поліанна лежить в ліжку така бліда, що можна подумати, що вона мертва. Але міс Полі сказала, що це не так. Міс Полі знає, що казати. Вона промацує пульс і прислухується до дихання.

- І що ж воно... таке скоїлося, - обличчя старого Тома смикалося.

Губи Ненсі трохи розпружилися.

- Ну ви, містере Том, могли б і назвати цю тарадайку так, як вона заслуговує. Хай їй грець! Це ж вона переїхала нашу дівчинку. Я завжди ненавиділа ці смердючі самоходи!

- Що в неї пошкоджено?

- Не знаю, не знаю, - стогнала Ненсі - У неї подряпина на її благословенній голівці, але міс Полі сказала, що це не страшно. Вона боїться за внутрішні ушкодження.

Старому Тому в очі потрапила порошок.

- Ти хотіла сказати - внутрішні? - запитав він сухо. - Та й хоч і внутрішні... хай йому погибель, тому автомобілю... хоча міс Полі так не сказала б. [168]

- Га? Не знаю, не знаю, - стогнала Ненсі, скрушно хитаючи головою. - Не можу дочекатися, коли лікар вийде. На мене ж іще прання чекає... мені ще стільки прати не доводилося, - зойкувала вона, заламуючи руки.

Однак і коли лікар пішов, Ненсі не мала нічого нового, аби переповісти старому Тому. Кістки ніби цілі й подряпина на голові незначна, але лікар Воррен був стурбованим, похитував головою і казав, що лише час може дати остаточну відповідь. Коли він пішов, міс Полі ще більш змарніла і зблідла. Поліанна досі не приходила цілком до тями, а збоку здавалось* що вона просто відпочиває. Увечері мала прийти дипломована медсестра. Та й по всьому. І Ненсі, схлипуючи, повернулася на кухню.

Лише наступного дня, проти полудня, Поліанна розплющила очі й збагнула, де вона. [169]

- Тітонько Полі, що сталося? Уже день? Чому я досі в ліжку? - вигукнула вона. - Ой, тітонько Полі, я не можу встати, - простогнала вона і впала на подушки після безуспішної спроби підвестися.

- Ні, любя, не треба поки що вставати, - відразу почала її ніжно втішати тітка.

- Але що сталося? Чому я не можу встати? Міс Полі у відчаї звела очі на молоду жінку в білому головному уборі, що стояла біля вікна, аби Поліанна її не бачила. Жінка кивнула:

- Скажіть їй, - ворухнулися її губи.

Міс Полі прокашлялася і спробувала проковтнути клубок, що заважав говорити.

- Тебе вчора ввечері збив автомобіль. Але не турбуйся зараз. Тітонька хоче, щоб ти відпочила і знову заснула.

- Збив? О, так, я... бігла, - очі Поліанни знерухоміли. Вона приклала руку до чола. - О так, перев'язано... але боляче!

- Так, любя, не думай про це. Тобі треба відпочити.

- Але, тітонько Полі, я почуваюся якось дивно... кепсько. Мої ноги - я їх зовсім не відчуваю... зовсім!

Міс Полі кинула благальний погляд на медсестру, насилу встала і відвернулася. Медсестра швидко підійшла до ліжка.

- Давайте поговоримо з вами, - підбадьорливо почала вона. - Гадаю, нам давно час познайомитися. Мене звати міс Гант, і я допомагатиму вашій тітці доглядати за вами. І найперше, що я попрошу вас, це проковтнути ось ці маленькі білі пігулки.

В очах Поліанни з'явився переляк. [170]

- Але за мною не треба доглядати... це ж не надовго! Я хочу встати. Мені треба до школи. Я ж піду завтра до школи?

Від вікна, де тепер стояла міс Полі, долинув здушений плач.

- Завтра? - приязно всміхнулася медсестра. - Не думаю, що це трапиться настільки швидко, міс Поліанно. А тепер, будь ласка, прийміть ці пігулки, і ми зараз подивимося, як вони на вас подіють.

- Гаразд, - тамуючи вагання, погодилася Поліанна, - але я маю піти до школи післязавтра... адже будуть іспити.

За хвилину вона знову почала говорити. Розповідала про школу, про автомобіль, про те, як їй болить голова. Але поступово під дією маленьких білих пігулок вона змовкла.

ДЖОН ПЕНДЛТОН

Поліанна не пішла до школи ні «завтра», ні «післязавтра». Але вона цього не розуміла, хіба що в ті миті, коли поверталася свідомість, і починали формулюватися питання. Ще тиждень вона нічого не тямилася. Нарешті лихоманка вщухла, біль трохи вгамувався, свідомість прояснилася. Тоді їй знову довелося пояснювати, що скілося.

- Отже, я травмована, але я не хвора, - зітхнула вона одного разу. - Тож мені є з чого радіти.

- Радіти, Поліанно? - спитала міс Полі, що сиділа біля ліжка.

- Так. Адже краще мати поламані ноги, як містер Пендлтон, ніж бути все життя інвалідом, як місис Сноу. Люди зі зламаними ногами одужують, а інваліди - ні. [171]

Про зламані ноги міс Полі промовчала, але раптом підхопилася з місця, підійшла до маленького туалетного столика біля протилежної стінки. Вона бездумно перекладала речі з місця на місце - звичної рішучості не було. Однак обличчя було далеко не бездумне. Просто бліде й витягнуте.

Тим часом Поліанна в ліжку блимала на танець кольорових смуг на стелі від однієї з призм на вікні.

- А ще я рада, що у мене не віспа, - мимрила вона задоволено. - Бо то ще страшніше за веснянки. Також я рада, що у мене не кашлюк... він у мене був, і це жахливо... і я рада, що у мене не апендицит і не кір, бо кір заразний, і тоді вам не дозволили б сидіти біля мене.

- Мені здається, люба моя, що ти багато з чого можеш порадіти, - здавленим голосом промовила міс Полі, обхопивши собі рукою горло, наче комірцем.

Поліанна м'яко засміялась.

- Так. Я думаю про них... їх багато... коли спостерігаю за веселкою. Я люблю веселки. Я така рада, що містер Пендлтон подарував мені ці призми! Я рада ще з приводу багатьох речей, про які я ще не згадала. Я не знаю чому, але я рада, що сталася ця аварія.

- Поліанно!

Поліанна знову м'яко засміялася й підвела на тітоньку Полі променисті очі.

- Відколи потрапила в аварію, я стільки разів чула від вас «люба», скільки не чула раніше. А мені так подобається, коли до мене рідні звертаються «люба». Дехто з Жіночої допомоги теж казав мені «люба», і це було приємно, однак від вас це чути набагато приємніше. Ой, тітонько Полі, яка я рада, що ви моя рідна! [172]

Міс Полі не відповіла. Рука знову обхопила горло. На очі набігли сльози. Вона відвернулася і, щойно до кімнати зайшла медсестра, притїма вибігла геть.

Тоді ж по обіді Ненсі побігла до старого Тома, що чистив упряж в стайні. Очі її були несамовиті.

- Містере Том, містере Том, уявляєте, хто прийшов? - захекалася вона. - Ви не здогадаєтеся й за тисячу років!

- Тоді не варта справа заходу, - буркнув Том. - Тим більше що жити мені залишилося десь років із десять. Отже, краще, якщо ти сама все розкажеш.

- Ну, тоді слухайте. Як ви гадаєте, хто зараз сидить у вітальні з нашою господинею. Хто, я вас питаю?

Старий Том похитав головою.

- Хтозна, - відказав він.

- То я вам скажу. Це - Джон Пендлтон!

- Отакої! Ти, дівчино, жартуєш?

- Анітрохи... я ж його впустила... авжеж, на милицях. А біля воріт на нього чекає його екіпаж, ніби це не химерний старий буркотун, який ніколи ні до кого не заговорить. Ви можете уявити собі, містере Том, вія приїхав до *неї*!

- Ну то й що? - трохи роздратовано запитав дід.

Ненсі змріяла його зневажливим поглядом. [173]

- Начебто ви не знаєте це краще за мене! - кпила вона.

- Га?

- Ой-ой, тільки не треба удавати невинят-ко, - з удаваним обуренням відрубала Ненсі. - Чи не ви перший мені натабе дали?

- Яке натабе... хочеш сказати - натякнув? Ненсі глипнула з воріт стайні на будинок, а тоді ступила ближче до діда.

- Звичайно! Хто ж перший розповів мені, ніби колись у міс Полі був коханий? Тож якось я зміркувала, що двічі по два - чотири. Аж ні... виходить, що п'ять, а не чотири.

Старий Том відмахнувся від неї й знову взявся до роботи.

- Якщо хочеш щось мені сказати, то кажи, а не викаблучуйся, - дражливо буркнув він. - Я тої *рихмети* не знаю.

Ненсі засміялася.

- Ну гаразд, - пояснила вона. - Я дещо чула і вирішила, що він і був коханим міс Полі.

- Джон Пендлтон! - випростався Старий Том.

- Так. Ну, я тепер уже знаю, що це не так. Виявилось, що він був закоханий у маму цієї благословенної дитини й тому хотів... але це вже вам не треба, - похапцем додала вона, пригадавши, що пообіцяла Поліанні нікому не розповідати, як містер Пендлтон пропонував їй переїхати до неї. - Так от, я попитала людей і дізналася, що містер Пендлтон і міс Полі роками не зналися, ба, вона терпіти його не могла через дурні плітки, що якось поєднували їхні імена, коли їй було років вісімнадцять-двадцять.

- Так, пам'ятаю, - кивнув Старий Том. - Це сталося років через три-чотири після того, як міс Джейн дала йому гарбуза і поїхала з іншим. Міс [174] Полі, звичайно, знала про все, жаліла його і хотіла розрадити. Можливо, вона трохи перестаралася, бо люто ненавиділа пастора, який забрав у неї сестру. Принаймні з цього виник великий клопіт. Подейкували, ніби вона підбивала клинці.

- Підбивала клинці... вона! - не стрималася Ненсі.

- Я розумію. Але язиком піну збивали, - ствердив Том. - Таке жодній дівчині не до речі. Та й у неї під ту пору виник клопіт зі своїм коханим. Відтоді вона замкнулася в собі, як устриця у мушлі, і ні з ким не хоче мати справу. А її серце перетворилося на крижину.

- Так, знаю. Вже почула про це, - продовжила Ненсі. - Тому мене ледь трясця не вхопила, коли я побачила його сьогодні біля дверей. Адже він не розмовляв з нею стільки років! Але я впустила його і сказала їй.

- А вона що? - старий затамував подих.

- Спочатку нічого. Я взагалі вирішила, що вона не почула. Я збиралась уже повторити, а вона раптом каже: «Передай містеру Пендлтону, що я зараз зйду до нього». Я переказала йому ці слова, а тоді мерщій - до вас, щоб розповісти про все, - завершила Ненсі, раз по раз зиркаючи на будинок.

- Гм, - гмикнув старий Том і знов поринув у роботу.

Тим часом у вітальні садиби Гаррінгтонів містеру Джону Пендлтону чекати довелося не довгою незабаром він почув м'які кроки міс Полі. Коли він спробував підвестися, вона жестом зупинила його. Щоправда, вона не подала руки, а на її обличчі завмер вираз холодної ввічливості.

- Я прийшов запитати про... Поліанну, - почав він трохи нетактовно. [75]

- Дякую, у неї все без змін, - відповіла міс Полі.

- І все-таки... Ви можете мені сказати, що на неї чекає? - його голос затремтів.

Біль на мить з'явився на обличчі міс Полі.

- На жаль, не можу сказати!

- Тобто... ви не знаєте?

- Так.

- А... лікар?

- Лікар Воррен теж не має певності. Він зараз листується у цій справі з нью-йоркським фахівцем. Вони відразу домовились про консультацію.

- Але які ж саме в неї ушкодження?

- Невелика подряпина на голові, кілька синців та... у неї пошкоджено хребет, що спричинило параліч униз від попереку.

Містер Пендлтон аж скрикнув, наче від болю. На мить запанувала тиша. Тоді він хрипко запитав:

- А Поліанна - як вона все це сприйняла?

- Вона доки ні про що не здогадується. А я не спроможна їй про це сказати.

- Але ж хоч щось вона знає?

Міс Полі підняла руку до комірця біля горла, що вона останнім часом робила досить часто.

- Так, вона знає, що не може рухатися, але переконана, що у неї просто зламані ноги. Вона сказала, що радіє, що вона лише зламала ноги, як ви, а не лишилася на все життя інвалідом, як місис Сноу, бо зламані ноги зростаються, а інвалідність лишається. Вона повторює ці слова весь час... і це мені достоту зав'язує світ.

Крізь сльози на власних очах чоловік побачив навпроти себе зболене, змучене обличчя. Мимоволі він пригадав слова Поліанни, коли він востаннє благав її переїхати: «О, я не можу залишити тітоньку Полі... тепер». [176]

Щойно містер Пендлтон зміг опанувати свій голос, він м'яко звернувся до міс Полі:

- Чи знаєте ви, міс Гаррінгтон, як я старався умовити Поліанну переїхати до мене?

- Переїхати до Вас? Поліанну?

Чоловік поморщився від її тону, але його власний голос був не менш холодним.

- Так. Я хотів удочерити її... офіційно... і зробити своєю спадкоємницею.

Жінка в кріслі замислилася. Вона раптом уявила, яке прекрасне майбутнє могла б мати Поліанна, якби пристала на пропозицію містера Пендлтона. Вона раптом подумала, чи Поліанна достатньо доросла чи корислива, щоб спокуситися на гроші й статус містера Пендлтона.

- Ви знаєте, мені дуже подобається Поліанна, - вів далі чоловік. - Це й через саму дівчинку, і через її матір. Я ладен був віддати Поліанні всю нерозтрачену любов, яку беріг у серці всі ці двадцять п'ять років.

- Любов, - міс Полі раптом пригадала, чому, власне, вона взяла дівчинку... а тоді спливли в пам'яті слова Поліанни, які вона сказала сьогодні вранці: «Я люблю, коли мені кажуть «люба», але від рідних це чути набагато приємніше». І цій спраглий любові дитині хотіли пожертвувати любов, що зберігалася в серці двадцять п'ять років... а вона ж уже достатньо доросла, щоб спокуситися на любов! Міс Полі усвідомила це зі щемом у серці. І вона зрозуміла ще одне: без Поліанни її майбутнє ввижалося зовсім безрадісним.

- Ну і...? - перепитала вона.

Чоловік помітив, яке зусилля волі відчувалося в шорсткому тоні, і сумно всміхнувся.

- Вона відмовилася.

- Чому? [177]

- Вона не схотіла лишати вас. Вона сказала, що ви були до неї надзвичайно добрі. Вона захотіла лишитися з вами і сказала, що ви теж хочете, щоб вона жила з вами, - завершив він і підвівся.

Навіть не подивившись на міс Полі, він повернувся до дверей. За мить він почув за спиною швидкі кроки - його торкнула тремка рука.

- Коли приїде фахівець і я щось знатиму... певніше про стан Поліанни, я обов'язково сповіщу вас, - почув він тремкий голос. - До побачення... і дякую за візит. Поліанна буде... задоволена.

ГРА В ЧЕКАННЯ

Наступного дня після візиту Джона Пендлтона до садиби Гаррінгтонів міс Полі вирішила особисто приготувати Поліанну до приїзду фахівця.

- Поліанно, любя, - ніжно розпочала вона, - ми хочемо тебе показати ще одному лікареві за порадою лікаря Воррена. Він зможе сказати щось нове про твій стан і допоможе тобі швидше одужати, розумієш?

Радісна усмішка осяяла личко Поліанни.

- Лікар Чилтон? Ой, тітонько Полі, я скучила за ним. Я так хотіла, щоб він прийшов до мене, але боялася, що ви будете проти, бо він побачив вас у солярії, і тому я промовчала. Я справді рада, що ви його запросили.

Обличчя міс Полі то блідло, то червоніло, то знову блідло. І все ж коли вона заговорила знову, то намагалася говорити бадьоро й безтурботно.

- Ні, любя, я не мала на оці лікаря Чилтона. Це інший лікар - дуже відомий фахівець із Нью-Йорка, який добре знається на... таких травмах, як у тебе. [178]

Поліанна була розчарована.

- Я не думаю, що він і наполовину не знає стільки, скільки лікар Чилтон.

- Ні, знає, любя.

- Тітонько Полі, це ж лікар Чилтон вилікував зламану ногу містера Пендлтона. І - якщо ви не заперечуєте - я б справді хотіла, щоб мене лікував лікар Чилтон.

Відблиск поразки з'явився на обличчі міс Полі. Якусь мить вона мовчала. А потім озвалася - ніжно, але з давньою рішучістю:

- Я так не думаю, Поліанно. Я дуже багато про це думала. Я ладна зробити майже все, що ти просиш, любя. Вибач, що не кажу тобі причину, але, на жаль, я просто не можу запросити лікаря Чилтона, щоб він обстежив тебе. Але повір мені, він не знає стільки про твою хворобу, скільки знає відомий лікар із Нью-Йорка, який приїде до нас завтра.

Однак її слова не переконали Поліанну.

- Тітонько Полі, якби ви любили лікаря Чилтона...

- Що? Поліанно! - голос міс Полі був різким, щоки палали.

- Я кажу, що якби ви любили лікаря Чилтона і не любили іншого, - зітхнула Поліанна, - ви побачили б, скільки добра він робить. А я люблю лікаря Чилтона.

На цьому до кімнати зайшла медсестра, і міс Полі схопилася на рівні ноги з виразом полегшення на обличчі.

- Мені дуже прикро, Поліанно, - промовила вона трохи сухо, - але, боюся, що цього разу я вирішуватиму, що для тебе краще, а що ні. Тим більше, про все вже домовлено. Лікар із Нью-Йорка приїздить завтра. [179]

Однак, сталося так, що «завтра» лікар із Нью-Йорка не приїхав. В останній момент надійшла телеграма, де повідомлялося, що він раптово захворів і прибути не зможе. Ця звістка окришила Поліанну, і вона знову почала благати запросити натомість лікаря Чилтона, бо «тепер це дуже просто».

Однак, як і раніше, міс Полі тільки хитала головою і промовляла: «Ні, любя». В усьому іншому вона була турботливою й уважною і поривалася виконати будь-яку забаганку небоги. Будь-яку, крім цієї.

День спливав за днем, і справді здавалося, що тітка Полі робить усе (крім цього) на догоду небозі.

- Я не можу в це повірити! І нізащо не повірила б, - якось уранці ділилася Ненсі зі Старим Томом. - Щохвилини міс Полі клопочеться про благословенне ягня. То кицьку дозволила впустити, то Баффі, а вона їх ще тиждень тому ні за що в світі не хотіла прийняти. А тепер, як міс Поліанна хоче, вони вовтузяться у неї на ліжку.

Якщо іншої роботи нема, вона носить по дому ті скляничини і розвішує по вікнах у кімнаті, щоб «веселка танцювала», як любить називати це благословенне [180] дитя. Вона тричі посилала Тімоті до квіткарні Коба по свіжі букети... і це попри ті китички з нашого саду, що вже є у спальні. Ще я бачила, як міс Полі сиділа біля ліжка, а медсестра робила їй зачіску; Поліанна дивилася на це і керувала з місця, і очі її світилися щастям. Дяка Богові, міс Полі щодня тепер робить зачіску, аби догодити благословенній дитині. Старий Том захихотів.

- Та й ці кучерики навколо чола їй дуже до лиця, - зауважив він.

- Звичайно, - обурилася Ненсі. - Вона схожа на людину. Майже...

- Вважай, Ненсі, - перебив дід з усмішкою. - Казав же я тобі, що колись вона була кралею.

Ненсі стенула плечима.

- Ну, хоч і не краля, однак вона дуже змінилася - стрічки, мережки, які її змусила носити Поліанна.

- А я казав, - кивнув Том, - що вона ще не стара.

Ненсі засміялася.

- Принаймні до Поліанни вона більше скидалася на бабусю. Скажіть, містере Том, хто ж був коханим міс Полі? Я так і не допнула.

- Ге ж ні? - перепитав дід із дивним виразом обличчя. - Ну, я тобі цього теж не скажу.

- Ну чому, містере Том, ну, будь ласка, - підлещувалася дівчина, - до кого ж мені ще в містечку звернутися?

- Може й так. Але одна людина напевно не скаже, - осміхнувся Старий Том. А тоді вогник йому в очах згас. - Скажи, як вона сьогодні, наша крихітка.

Ненсі похитала головою. Обличчя споважніло.

- Все по-старому, містере Том. Не бачу жодних змін, та й інші, здається, теж не бачать. Вона [181] лежить - то спить, то балакає, то намагається всміхатися і знайти щось таке, з чого можна порадіти, наприклад, з того, що сонце сідає чи сходить місяць, - а у тебе серце розривається від болю.

- Чув я про цю гру, хай Бог благословить її ніжне серденько, - кивнув Старий Том, кліпаючи.

- То вона й вам розповіла про свою гру?

- Так, уже давно, - дід завагався, а тоді вів далі - лише губи смикалися: - Яюсь я тут гибів і нарікав на свою старість, і знаєш, що вона мені сказала?

- Навіть не здогадуюся. У цьому стані, далекі, надто не порадиш.

- Авжеж! Вона сказала, я можу радіти з того, що мені не треба зайвий раз нахилитися, щоб просапувати, бо я, бачте, і так уже зігнутий.

Ненсі задумливо посміхнулася.

- Ну, це й не диво. Вона завжди щось знайде. Ми з нею від самого початку так гралися, бо більше не було з ким... навіть хотіла навчити гратися тітку.

- Міс Полі?! Ненсі пирснула:

- Ми з вами однакової думки про нашу господиню.

Старий Том споважнів.

- Я лише хотів сказати, що вона була б вражена, - чомно пояснив він.

- Авжеж, була б, - відказала Ненсі. - А як воно зараз - хтозна. Принаймні сьогодні наша господиня вже й сама грається.

- Хіба дівчинка й досі їй нічого не розповіла? Гадаю, вона встигла вже всім розповісти. Відколи вона лежить, я скрізь тільки про це й чую, - сказав Том.

- Ну, міс Полі вона нічого не розповіла, - підтвердила Ненсі. - Давніше міс Поліанна сказала [182] мені, що не може розповісти про цю гру тітці, бо та заборонила згадувати про татка. А як же тоді було розповісти про гру, якщо її вигдав татко. Ото вона нічого й не казала їй.

- Зрозуміло, - дід повільно похитав головою. - Вона заповзялася на молодого пастора... бо він забрав міс Дженні. І міс Полі - ще зовсім юна тоді - так і не подарувала йому ніколи. Вона надто любила міс Дженні. Просто страх, - зітхнув він і відвернувся.

- Атож, суцільна крутія, - зітхнула Ненсі й повернулася на кухню.

Для всіх дні чекання були непростими. Медсестра намагалася триматися бадьоро, але очі в неї були заклопотані. Лікар не приховував свого нетерпіння і занепокоєння. Міс Полі замкнулася в собі. Навіть м'які хвилі шовковистого волосся, що облямовували лице, і милі мережки на шиї не могли приховати, як вона змарніла і зблідла. Тим часом Поліанна бавилася з песиком, гладила кошеня по лискучій голівці, милувалася квітами, ласувала фруктами та драглями, які їй передавали, а також радо відповідала на численні послання, сповнені любові й турботи, які щодня приходили до неї звідусіль. Але й вона худла та марніла, і хворобливе тремтіння маленьких ручок тільки підкреслювали прикру нерухомість колись таких моторних маленьких ніжок, що тепер безпорадно лежали під ковдрою.

Щодо гри... Поліанна розповідала Ненсі, як вона радітиме, коли знову піде до школи, відвідає місис Сноу, зустрінеться з містером Пендлтоном, проїдеться з лікарем Чилтоном... Дівчатко до пуття не усвідомлювало, що всі «радоші» були для неї в майбутньому й не стосувалися сьогодення. Однак Ненсі все розуміла і на самоті вмивалася слізьми. [183]

ПРОЧИНЕНІ ДВЕРІ

Через тиждень після обіцяної дати приїхав очікуваний фахівець лікар Мід. Він був рославий, плечистий, з добрими сірими очима і приязною усмішкою. Поліанні він одразу сподобався, і вона сказала йому про це.

- Ви мені нагадуєте мого лікаря, - довірливо додала вона.

- Твого лікаря? - лікар Мід, не приховуючи здивування, поглянув на лікаря Воррена, що розмовляв про щось із медсестрою. Лікар Воррен був приземкуватий, кароокій, з гострою брунатною борідкою.

- Ні, це не мій лікар, - всміхнулася Поліанна, вгадавши його думку. - Містер Воррен лікує тітоньку Полі. А мене - лікар Чилтон.

- О-о! - дивнувато мовив лікар Мід і поглянув на міс Полі, що спახнула і похапцем відвернулася.

- Так, - Поліанна завагалась і продовжила зі звичною ширістю. - Розумієте, я хотіла, щоб мене лікував лікар Чилтон, але тітонька Полі запросила вас. Вона сказала, що ви знаєте краще, як лікувати зламані ноги, ніж лікар Чилтон. Якщо це справді так, я буду тільки рада. Це правда?

Щось невловиме промайнуло обличчям лікаря Міда; що саме - Поліанна так і не змогла розгадати.

- Час покаже, дитинко, - м'яко промовив він. Однак, коли він повернувся до лікаря Воррена, що підійшов до ліжка, обличчя його було дуже стурбоване.

Потім усі казали, що в усьому винне кошеня. Звичайно, якби Флаффі не штовхнула носом і лапою незамкнуті двері до кімнати Поліанни, вони б на фут [184] нечутно не прочинилися. А якби двері не прочинилися, Поліанна не почула б слова своєї тітки.

У коридорі розмовляли двоє лікарів, медсестра і міс Полі. У кімнаті Поліанни Флаффі саме вистрибнула на ліжку і почала радо муркотіти, коли з-за прочинених дверей почувся розпачливий зойк міс Полі:

- Тільки не це! Лікарю, тільки не це! Ви ж не хочете сказати, що дівчинка ніколи в житті більше не буде ходити!

Що тут зчинилося! Спочатку з відпочивальні пролунав зляканий зойк Поліанни: «Тітонько Полі! [185]

Тітонько Полі!!!». Міс Полі, побачивши прочинені двері, зрозуміла, що дівчинка почула її слова, застогнала і - вперше у житті - втратила свідомість.

Медсестра задихано вигукнула: «Вона все чула!» - і кинулася до дверей. Обидва лікарі залишилися з міс Полі. Лікар Мід мав залишитися, бо підхопив міс Полі, коли вона падала. Лікар Воррен безпорадно стовбичив поряд. І тільки після того, як Поліанна зойкнула вдруге, медсестра зачинила двері, а чоловіки розпачливо дивилися одне одному в очі, і тільки потім похопилися, що жінку, яку підтримував лікар Мід, треба повернути до сумної реальності.

В кімнаті Поліанни медсестра помітила маленьке сіре кошеня, що своїм муркотінням марно намагалося привернути увагу пополотнілої дівчинки з очима, сповненими жаху.

- Міс Гант, будь ласка, покличете тітоньку Полі! Мені вона негайно потрібна, будь ласка!

Медсестра зачинила двері і хутко підійшла до ліжка. Її обличчя було дуже бліде.

- Вона... не може зараз підійти до тебе, любя. Вона... прийде пізніше. Тобі щось треба? Можливо, я тобі чимось зараджу?

Поліанна заперечно похитала головою.

- Але я хочу знати, що вона сказала. Ви теж це чули? Покличте тітоньку Полі... вона щось же сказала. Нехай скаже, що це неправда... неправда!

Медсестра спробувала щось сказати, але не здобулась на слова. Щось в її очах ще дужче перелякало дівчинку.

- Міс Гант, ви ж чули! Це правда! Ні, це ж неправда! Ви хочете сказати мені, що я ніколи більше не зможу ходити?

- Заспокойся, заспокойся, любя... не треба, - здавленим голосом повторювала медсестра, - може, [186] він не все знає. Може, він помилився. Усяке ж буває, розумієш?

- Але ж тітонька Полі казала, що він знає. Вона запевняла мене, що він найбільше знає про те, як лікувати... поламані ноги.

- Так, люба, я знаю. Але лікар теж іноді помиляється. Тому... не думай зараз про це, люба... не треба.

Поліанна відчайдушно махала руками.

- Але я не можу не думати про це, - схлипувала вона. - Я тепер тільки й думаю про це. Ну, міс Гант, як же я піду до школи, провідаю містера Пендлтона і місис Сноу, і всіх-усіх? - сльози душили її, вона змовкла. Раптом дівчинка завмерла, підвела погляд, в якому відбився жак:

- Але, міс Гант, якщо я ніколи не зможу ходити, з чого ж мені радіти?

Міс Гант не знала про гру, але вона знала, що її пацієнтці слід негайно заспокоїтися. Попри хвилювання та біль у серці, вона простягла Поліанні заспокійливий порошок.

- Гаразд, люба, заспокойся, випий-но ось це, - втішала вона дівчинку. - Нам усім треба відпочити, а тоді подивимось, що можна зробити. Здебільшого не все так погано, як здається, люба.

Поліанна покірно взяла з рук медсестри ліки і запила їх водою.

- Я знаю. Татко теж так казав, - схлипувала Поліанна. - Він казав, що завжди можна знайти щось, що виявиться іще гіршим. Але йому не говорили, що він ніколи не зможе ходити. Хіба є щось гірше за це?

Міс Гант не відповіла. Вона просто не наважувалася говорити. [187]

ДВА ВІЗИТИ

Ненсі надіслали передати містеру Пендлтону вердикт лікаря Міда. Міс Полі не забула свою обіцянку повідомляти всі новини. Не могло бути й мови, аби вона пішла сама чи написала листа. Тому й спало на думку послати Ненсі.

Колись Ненсі зраділа б такій нагоді побувати в Будинку з таємницею і познайомитися з його господарем. Однак сьогодні було не до того. Чекаючи на містера Пендлтона, вона навіть довкруг не роз-гледілася.

- Я - Ненсі, сер, - ввічливо відрекомендувалася вона у відповідь на запитання в очах господаря. - Мене послала міс Гаррінгтон розповісти вам про міс Поліанну.

-Ну?

Попри таку лаконічність питання, Ненсі чудово зрозуміла всю тривогу, що стояла за цим «ну».

- Нічого втішного, містере Пендлтон, - запнулася вона.

- Ти ж не хочеш сказати, що... - він урвав, а вона скрушно опустила голову.

- Так, сер. Він сказав... що вона ніколи в житті більше не зможе ходити.

В кімнаті запала мертва тиша. Коли чоловік заговорив, його голос тремтів від хвилювання.

- Бідна дитина. Бідна, нещасна дитина. Ненсі глипнула на нього і відразу опустила очі.

Вона й подумати не могла, що вічно невдоволений, роздратований, злий, черствий Джон Пендлтон може так страждати. Він знову заговорив низьким невпевненим голосом:

- Яка жорстока несправедливість: вона більше ніколи не танцюватиме в промінні сонця! Моя маленька веселкова дівчинка. [188]

Знову запала тиша. Зненацька чоловік запитав:

- Але ж вона, сподіваюся... нічого ще не знає?

- На жаль, знає, сер, - схлипнула Ненсі, - у тому й біда. Вона почула... кадук тій кішці! Ой, вибачте, - перепросила вона. - Це все через те, що кошеня прочинило двері, і міс Поліанна почула все, що там говорили. Отак вона й довідалась.

- Бідолашна дитина, - знову зітхнув чоловік.

- Так, сер, так і є, сер, - запнулася Ненсі. - Я сама бачила її лише двічі, відколи вона про все дізналася, і обидва рази я ледве витримала. Розумієте, це для неї так незвично; вона лише й думає про те, чого не зможе робити. Найбільше її турбує, що вона ніяк не може знайти, з чого їй порадіти, хоча ви, може й не знаєте про цю гру... - урвала Ненсі.

- Гру в радість? - перепитав чоловік. - Авжеж, вона розповідала мені про неї.

- Ще б пак. Мені здається, вона всім встигла розповісти про ту гру. Але, розумієте, їй самій тепер дуже важко гратися в неї, і це її непокоїть. Каже, що не може придумати, чому радіти, якщо вона не ходитиме.

- Та й чого пак! - майже люто крикнув чоловік.

Ненсі ніяково тупцяла.

- І я так гадала... доки не подумала про... справді треба, щоб вона знайшла щось таке. І я спробувала... нагадати їй.

- Нагадати? Але про що? - тон містера Пендлтона був ще сердитий і нетерплячий.

- Ну, як вона радила місіс Сноу й іншим людям... і що казала робити. Але бідне ягнятко тільки плаче, повторюючи, що це зовсім інше. Вона каже, [189] що легше порадити, як радіти людині, яка на все життя прикута до ліжка, ніж казати це собі самому, знаючи, що ти інвалід на все життя. Вона каже, що весь час переконує себе, що має радіти з того, що інші люди не подібні до неї, але, повторюючи це собі, вона однаково думає тільки про те, що ніколи не зможе ходити.

Ненсі урвала, але чоловік мовчав. Він сидів, закривши обличчя рукою.

- Тоді я спробувала їй нагадати, як вона казала, що чим важче завдання, тим цікавіше грати в гру, - безбарвним голосом вела Ненсі. - Але вона сказала, що це теж інша річ... коли тобі стає надто важко. Я вже йтиму, сер, - схопилася вона.

Біля дверей Ненсі зупинилася і, повагавшись, несміливо запитала:

- Чи можу я передати міс Поліанні, що... що ви бачилися із Джиммі Біном?

- Як же ти можеш їй це передати, якщо я не бачився з ним, - різко відповів чоловік. - Чому ти про це питаєш?

- Та ні, просто так, сер... ну, розумієте, її постійно муляє, що вона тепер не може влаштувати вашу зустріч. Вона каже, що вже раз це робила, але хлопець достатньо себе не виявив, і вона боїться, що ви не захочете його взяти, аби у вашому домі з'явилася присутність дитини. Може, ви знаєте, що це означає, бо мені це не тримається купи.

- Так, я знаю, що вона має на оці.

- Гарзд, сер. Я тільки хотіла сказати, що вона мріє привести до вас хлопчика й продемонструвати, що з нього вийде чудова присутність дитини у вашому домі. Але тепер вона... кадук тому автомобілю! Ой, перепрошую, сер. До побачення, - і Ненсі зникла за дверима. [190]

Незабаром увесь Белдінгсвіль знав про страшний діагноз відомого лікаря з Нью-Йорка: Поліан-на Вітєр більше не ходитиме. Про це гомоніло всеньке містечко. Багато хто бачив пікантне, маленьке личко в ластовинні, яке привітно до всіх усміхалося. Усі знали про її гру. І подумати тільки, що вони більше ніколи не побачать це усмінене личко на своїх вулицях... що ніколи більше щирий дитячий голосок не сповістить їх про те, що на світі є якась нова радість! Це здавалося неймовірним, несправедливим, жорстоким.

На кухнях, у вітальнях, біля парканів на внутрішніх подвір'ях і біля воріт жінки обговорювали це, не приховуючи сліз. На розі вулиць і в кав'ярнях, у крамницях про новину балакали чоловіки й теж плакали, хоча й не відкрито. Ще більше гомоніти й плакати люди почали після того, як Ненсі розголосила жалісну історію про те, що Поліанна лишилася сам на сам зі своєю бідною і дуже страждає від того, що вона не може гратися у свою гру, бо нема їй тепер чого радіти.

І тоді друзям Поліанни одночасно спала на думку одна ідея. Незабаром, на превелике здивування господині садиби Гаррінгтонів, хвору щодня почали відвідувати знайомі й незнайомі, чоловіки, жінки, діти; міс Полі навіть не припускала, що її небога знає більшість із них.

Дехто приходив і п'ять-десять хвилин сидів без-рухом. Дехто знічено тупцював на ґанку, перебираючи в руках капелюх чи сумочку - залежно від того, був це чоловік чи жінка. Приносили книжки, квіти, ласощі. Одні щиро плакали. Інші відверталися і оскаженіло сякалися в хустинку. Усі розпитували про маленьку постраждалу дівчинку, і всі просили щось їй переказати. З часом усе це змусило міс Полі діяти. [191]

Першим прийшов містер Джон Пендлтон. Цього разу вже без милиць.

- Немає потреби казати, наскільки я вражений, - рішуче почав він. - Але невже нічого не можна зробити?

Міс Полі розпачливо розвела руки.

- Ми, звичайно, не сидимо склавши руки. Лікар Мід призначив процедури та ліки, які мають допомогти, і лікар Воррен ретельно виконує приписи. Але... лікар Мід сказав, що надії майже немає.

Джон Пендлтон рвучко підхопився з місця... хоча він щойно приїхав. Обличчя його пополотніло, а губи стиснулись. Дивлячись на нього, міс Полі розуміла, що гість просто не в змозі більше лишатися тут. Уже біля самих дверей він обернувся:

- Я хочу передати Поліанні кілька слів, - сказав він. - Скажіть їй, будь ласка, що я бачився із Джиммі Біном і що збираюся взяти його до себе. Тепер їй буде з чого порадіти. Я маю намір усиновити хлопчика.

На мить міс Полі забула про свою стриманість.

- Ви хочете всиновити Джиммі Біна? - вихопилося в неї.

Чоловік підняв підборіддя.

- Так. Я гадаю, Поліанна мене зрозуміє. Передайте їй, що, на мою думку, тепер їй буде з чого порадіти.

- Так-так, звичайно, - пробелькотіла міс Полі.

- Дякую, - вклонився містер Пендлтон і рушив до виходу.

Міс Полі так і лишилася стояти посеред кімнати, вражено дивлячись на двері, за якими зник містер Пендлтон. Але однаково вона не вірила власним вухам. Джон Пендлтон усиновляє Джиммі [192] Біна? Джон Пендлтон, багатий, незалежний, замкнений чоловік з репутацією скнари і безнадійного егоїста, всиновлює хлопчика. Ще й якого!

Зі скам'янілим обличчям міс Полі пішла нагору до кімнати Поліанни.

- Поліанно, я маю для тебе повідомлення від містера Джона Пендлтона. Він щойно був тут і просив передати, що збирається взяти до себе Джиммі Біна. Він сказав, що тепер тобі є з чого порадіти.

Стурбоване личко Поліанни раптом розпромінилося щастям.

- Порадіти? Порадіти? Ну, мені є з чого порадіти! Ой, тітонько Полі, якби ви знали, як я хотіла знайти для Джиммі Біна гарну домівку... а там же так гарно. Крім того, я рада за містера Пендлтона. Адже у нього в домі буде чудова присутність дитини.

- Що?

Поліанна болісно почервоніла. Вона забула, що так і не розповіла тітці про бажання містера Пендлтона в дочерити її... і тепер не до речі було розповідати про миттєве її власне вагання... вона не залишить любу тітоньку Полі!

- Присутність дитини, - пробубоніла Поліанна. - Містер Пендлтон колись сказав мені, що тільки жіноча рука і серце або присутність дитини творять домівку. І ось тепер у нього буде присутність дитини.

- О... зрозуміло, - розчулено промовила міс Полі, яка справді збагнула більше, ніж уявляла собі Поліанна. Вона уявила, що довелося пережити Поліанні, який тиск вона витримала, коли Джон Пендлтон запропонував їй «присутність дитини», щоб перетворити його житло з купи сірого каміння на «справжню домівку». - Я зрозуміла, - завершила вона, і її очі сповнилися слізьми. [193]

Поліанна, побоюючись, що тітка почне загадувати інші незручні питання, поквапилася перевести мову подалі від дому Пендлтона та його господаря.

- Лікар Чилтон також якось сказав, що йому потрібні жіноча рука і серце або присутність дитини, щоб мати справжній дім, - зауважила вона.

Міс Полі різко повернулася до дівчинки.

- Лікар Чилтон? Звідки тобі це відомо?

- Він сам мені про це говорив. Коли сказав, що живе просто в кімнатах, а не в домі.

Міс Полі не відповіла. Вона дивилася у вікно.

- Отже, я тоді запитала в нього, чому він не зробить так, щоб у його домі з'явилася жіноча рука і серце.

- Поліанно! - міс Полі різко повернулася до дівчинки. Щоби її пашіли.

- І я спитала. Йому було дуже прикро.

- І що він... відповів? - долаючи внутрішній спротив, запитала міс Полі.

- Ну, спочатку нічого. А тоді промовив дуже тихо, що не завжди все залежить тільки від нашого бажання.

Запала тиша. Міс Полі знову відвернулася до вікна. Її щоби ще пашіли. Поліанна зітхнула.

- Він кохає якусь жінку, і я так хотіла б, щоб у нього все склалося.

- Поліанно, звідки ти все це знаєш?

- Бо іншим разом він сказав ще одну річ. Він ізнов сказав дуже тихо, але я все розібрала. Він сказав, що віддав би все на світі за руку і серце однієї жінки. Тітонько Полі, що з вами? - скрикнула вона, побачивши, як міс Полі схопилася з місця і кинулася до вікна.

- Нічого, любя, я просто хотіла поправити цю призму, - промовила вона. Її обличчя палало вогнем.

ГРА І ГРАВЦІ

Невдовзі після другого візиту Джона Пендлтона до садиби Гаррінгтонів завітала міс Міллі Сноу. Вона була тут уперше і тому неабияк збентежилася, коли міс Полі увійшла до вітальні.

- Я... я прийшла запитати про дівчинку, - запинаючись, мовила Міллі. [195]

- Це дуже люб'язно з вашого боку. У Поліанні усе без змін. А як почувається ваша мама? - стомлено запитала міс Полі.

- Я ж якраз через це до вас і прийшла... переказати щось міс Поліанні, - заквапилася дівчина, плутаючись і збиваючись. - Ми гадаємо, це жахливо, це страшенно несправедливо, що дівчинка ніколи більше не зможе ходити. І це після того, що вона зробила для нас, для моєї мами, яку вона навчила гратись у свою гру. А тепер ми почули, що вона сама не може гратись у свою гру - бідолашна дитина. Я не уявляю, як це можна робити на її місці. Але коли ми пригадали все, що вона нам розповідала, то подумали, що їй приємно було б почути про те, що вона для нас зробила, і що в її випадку це може стати в пригоді, бо вона може радіти... трошки... - Міллі безпорадно закінчила й чекала, що їй відповість міс Полі.

А міс Полі сиділа та ввічливо слухала, однак в очах їй дедалі більше світився подив. Вона зрозуміла лише половину почутого і подумала про те, що завжди вважала Міллі Сноу дивакуватою, але не думала, що вона божевільна. Інакше вона ніяк не могла пояснити цей незв'язний, нелогічний, незрозумілий потік слів. Лише коли та змовкла, міс Полі тихо спитала:

- Я не все зрозуміла, Міллі. Що ж мені переказати Поліанні?

- Саме так. Перекажіть їй, - гарячково підхопила дівчина. - Хай вона зрозуміє, чим ми їй зобов'язані. Вона ж дещо бачила, бо була там, і вона знає, що моя мати вже інша. Але я хочу, аби міс Поліанна знала, наскільки вона змінилася. І я також. Я теж намагалася грати в її гру... помалу.

Міс Полі насупилася. Вона хотіла розпитати Міллі про «гру», але не було нагоди. Дівчина нервово торочила своє. [196]

- Раніше все було погано... з мамою: вічно не-вдоволена. За таких обставин... вона й невинна. Але тепер вона дозволяє мені піднімати штори, почала цікавитися тим, як вона виглядає, які в неї сорочки, - усім навколо. Навіть почала в'язати всячину: дитячі посторонки і ковдрочки для шпиталів та ярмарків. Вона так цим захопилась!, і радіє, що може це робити. А все завдяки міс Поліанні, бо то вона сказала матері, що треба радіти, коли є здорові руки. І матері відразу захотілося зробити щось корисне. Ото вона й узялася в'язати. А як наша кімната змінилася: скрізь червона, блакитна, жовта чесана вовна, а на вікнах - підвіски, що вона нам їх подарувала. До кімнати ж тепер увійти приємно. А раніше то була страхота: темінь, нудьга, нещасна мати. Ви мене розумієте?

Отож, будь ласка, передайте міс Поліанні, що це все сталося завдяки їй. Прошу, перекажіть їй, що ми дуже раді, що познайомилися з нею. Ми подумали, що коли міс Поліанна про це дізнається, то теж зможе хоч трішки порадіти від того, що знайома з нами. Ото й усе, - зітхнула Міллі, підхоплюючись на ноги. - Так ви їй перекажете?

- Ну, звісно, - пробурмотіла міс Полі, хоча й сумнівалася, чи зможе відтворити цю незвичайну промову.

Візити Джона Пендлтона та Міллі Сноу - то був лише початок, а що вже було тих повідомлень, та ще деколи таких несподіваних, що міс Полі не могла вийти з дива.

Якось прийшла маленька вдова Бентон. Міс Полі знала її добре, однак вони не обмінювалися візитами. У вдови Бентон була репутація сумної жіночки, яка завжди вдягалася в усе чорне. Але сьогодні у неї на шиї був блідо-блакитний бант, на очах бриніли сльози. Вона висловила співчуття з приводу [197] нещасного випадку, а тоді несміливо запитала, чи можна побачити Поліанну.

Міс Полі заперечливо похитала головою.

- Вибачте, але я нікого зараз не пускаю до неї. Може, трошки згодом.

Місіс Бентон витерла очі, підвелася і зібралася йти. Вона вже була біля виходу, коли раптом повернулася назад.

- Міс Гаррінгтон, ласкаво прошу, передайте їй мої слова, - затинаючись, мовила вона.

- Звичайно, місіс Бетон, з величезним задоволенням.

Жіночка повагалась, а тоді промовила:

- Передайте їй, будь ласка, що я... що я тепер ношу ось це, - вона торкнула блакитний бант на шиї. Помітивши в погляді міс Полі неприховане здивування, вона додала: - Ваша дівчинка

так довго вмовляла мене вдягнути хоч щось кольорове, і я подумала... їй буде приємно дізнатися, що я теж почала гратися в її гру. Вона мені казала, що Фредді, напевне, було б приємніше бачити мене такою. Ви знаєте, мій Фредді - це все в моєму житті. А решта..., - місіс Бентон кивнула і пішла до виходу. - Тільки ж не забудьте, передайте Поліанні те, що я сказала, - повторила вона і зникла за дверима.

Цього ж дня прийшла іще одна вдова. Принаймні вона теж була в траурі. Міс Полі бачила її вперше. їй цікаво було, звідки Поліанна могла її знати? Леді відрекомендувалася: місіс Тарбел.

- Ми з вами не знайомі, - почала вона, - але я добре знаю вашу небогу, Поліанну. Літо я прожила в готелі й щодня робила оздоровчі прогулянки. Під час однієї з таких прогулянок я і познайомилася з вашою небогою. Вона така мила! Я не зможу пояснити, чим вона стала для мене. Коли я приїхала сюди, мені було [198] дуже гірко на душі. Її променисте личко та веселість нагадали мені про мою... донечку, яку я втратила багато років тому. Мене достоту вразила звістка про аварію. А коли я почула, що бідолашна ніколи не зможе ходити і дуже страждає, бо не може радіти, - я вирішила, що просто зобов'язана прийти до вас.

- Ви дуже люб'язні, - пробурмотіла міс Полі.

- Ні, це ви будете дуже люб'язною, - перебила її жінка. - Я хочу, щоб ви передали від мене Поліанні кілька слів. Зможете?

- Звичайно!

- Скажіть їй, що місіс Тарбел тепер радіє. Так, я розумію, це звучить дивно, і ви не зрозумієте. Даруйте, але дозвольте мені нічого не пояснювати, - куточки губ леді сумно опустилися, й усмішка зникла з її очей. - Ваша небога знає, що я маю на увазі. А я відчуваю, що маю їй це сказати. Дякую. Перепрошую, якщо візит здався вам безтактним, - вибачилась вона на прощання.

Остаточно збита з пантелику міс Полі поквапилася нагору до Поліанни.

- Поліанно, ти знайома з місіс Тарбел?

- Так, звичайно. Я дуже люблю місіс Тарбел. Вона хвора і дуже сумує. Вона живе в готелі й гуляє околицями. Ми гуляємо разом. Тобто... ми гуляли, - голос дівчинки затремтів, і дві великі сльози скотилися по щоках.

Міс Полі закашлялася.

- Вона щойно приходила, моя любя, - заспокоївшись, мовила жінка. - Вона просила передати тобі кілька слів, але не пояснила, до чого вони. Вона просила тобі переказати, що вона тепер радіє.

Поліанна тихо заплескала в долоні.

- Вона так і сказала? Ой, яка я рада!

- Але, Поліанно, що вона мала на увазі? [199]

- Це - гра така, і... - Поліанна раптом змовкла і затулила рот руками.

- Яка гра?

- Нічого особливого, тітонько Полі. Тобто, я не можу вам розповісти про неї без того, щоб не згадати ще про щось, про що ви заборонили говорити.

На язичі у міс Полі закрутилося питання, однак на обличчі Поліанни була написана така мука, що всі слова завмерли.

Розв'язка настала невдовзі після візиту місіс Тар-бел, коли прийшла молодиця з вульгарно нафарбованими щоками і штучно виполовшим волоссям; вона мала високі підбори і дешеву біжутерію. Її репутація була добре відома міс Полі, а тому приймати таку особу в садибі Гаррінгтон було нездумно.

Міс Полі не подала їй руки, мимоволі задкуючи в кімнату.

Жінка одразу встала. Очі в неї були червоні, ніби від сліз. Вона зухвало запитала, чи може негайно побачити дівчинку Поліанну.

Міс Полі відмовила. Вона почала говорити суворим тоном, але в очах жінки світилося таке благання, що міс Полі стрималася і ввічливо пояснила, що зараз до Поліанни взагалі нікого не пускають.

Жінка завагалась, а тоді почала швидко говорити. Та підборіддя лишалося виключно задерте.

- Мене звати місіс Пейсон - місіс Том Пейсон. Гадаю, ви чули про мене - усі «порядні люди» чули - хоча дещо з того неправда. Але то пусте. Я прийшла до вашої дівчинки. Мені відомо про те, що з нею сталося, і мене це приголомшило. На тому тижні я почула, що вона ніколи більше не зможе ходити. Ви знаєте, я ладна поміняти з нею свої гарні ноги. Вона за годину може зробити стільки добра, скільки я не зроблю і за сто років. Але то пусте. Просто [200] ноги не завжди даються тому, кому вони найбільш потрібні.

Жінка пересапнула і відкашлялася. Однак вона й далі вела хрипким голосом.

- Можливо, ви про це не здогадуєтесь, але я часто бачила дівчинку. Наш дім стоїть біля Пендлтон-ського узвозу; Поліанна часто ходила там і заглядала до нас, гралася з моїми дітьми, розмовляла зі мною, з моїм чоловіком, коли він був удома. Здається, це їй подобалося, і ми їй подобалися теж. Та й нам було приємно. Схоже, вона не знала, що люди її кола не часто спілкуються з такими, як ми. Бо якби вони заходили частіше, міс Гаррінгтон, таких людей, як ми, було б менше, - додала вона з раптовою гіркотою.

Отож вона заходила. Ні, вона собі не зашкодила, а нам це пішло на користь. Вона про це не здогадується і ніколи не здогадається, бо тоді доведеться розповідати і про інші неприємні подробиці, а їй це не обов'язково знати.

Отаке. З багатьох поглядів цей рік видався для нас найважчим. Ми з чоловіком були в безнадії та розпачі й готові... на все. Навіть збиралися розірвати шлюб і віддати кудись дітей... власне, ми не знали, що робити з дітьми. Але стався цей нещасний випадок, і ми почули, що ваша дівчинка ніколи не зможе ходити. І тоді ми згадали, як вона приходила до нас, як сиділа на порозі, бавилася з нашими дітьми, сміялася і - просто раділа. Вона завжди знаходила, з чого можна порадіти. А одного разу вона нам розповіла про свою гру і намагалася вмовити нас погратися в неї.

А тепер ми почули, що вона потерпає, бо більше не може гратися у свою гру, не може знайти, з чого б їй порадіти. І я прийшла, щоб сказати [201] Поліанні - можливо, це їй допоможе порадіти, - що ми з чоловіком вирішили не розлучатися і спробувати погратися в її гру. Я знаю, вона зрадіє, тому що дуже переживала через те, що ми оповідали. Я ще не впевнена, що нам ця гра щось дасть... але сподіваюсь на краще. Принаймні ми спробуємо, бо вона так хотіла. То ви перекажете їй?

- Так, я перекажу їй, - кволо пообіцяла міс Полі. А тоді раптом з дивною рішучістю зробила крок уперед і простягла руку. - Дякую, що ви прийшли, місис Пейсон, - щиро мовила вона.

Спротив гості щез. Губи затремтіли. Щось булькочучи, місис Пейсон схопила простягнуту руку, повернулася і вибігла геть.

Не встигли за нею зачинитися двері, як міс Полі рішуче попрямувала на кухню до Ненсі.

- Ненсі!

Міс Полі говорила різко. Візит місис Пейсон став останньою краплею в низці дивовижних і прикрих візитів за ці кілька днів, і господині урвався терпець. Відколи сталася аварія, Ненсі ще не чула від пані таких уразливих слів.

- Ненсі, ти можеш мені пояснити цю «гру», про яку торочать усі містяни? І як це стосується моєї неволи? Чому всі, починаючи від Міллі Сноу й до місис Том Пейсон, просять її переказати, що вони граються в ту гру? Складається враження, що півміста тільки те й робить, що пов'язує на шії блакитні банти, припиняє родинні чвари або вчиться любити те, що вони раніше терпіти не могли... і все завдяки Поліанні. Я намагалася сама дізнатися в неї, але вона щось приховує, а я не хочу її турбувати в такому стані. Але, судячи з того, що вона тобі сказала минулого вечора, я підозрюю, що ти теж граєшся в цю гру. То поясни мені, нарешті, що це все означає? [202]

Але міс Полі спіткала несподівана прикрість: Ненсі зайшлася слізьми.

- Це означає лише те, що від червня ця благословенна дитина тільки те й робила, що вчила все місто радіти, і тепер усе місто намагається віддячити їй своєю радістю.

- Якою радістю?

- Просто радістю. Це в неї гра така. Міс Полі тупнула ногою.

- І ти така ж, Ненсі? Що це за гра?

Ненсі гордо підняла голову. Вона дивилася господині просто у вічі.

- Я скажу вам, мем. У цю гру міс Поліанну навчив гратися її батько. Одного разу вона отримала разом із місіонерськими пожертвами милиці, тоді як мріяла про ляльку. Звичайно ж, вона заплакала. Та й яка дитина не заплакала б на її місці. І тоді її батько сказав, що немає в житті такої ситуації, з якої не можна було б порадіти, і що вона може порадіти навіть милицям..

- Порадіти... милицям?!- у міс Полі підкотилися ридання у горлі... вона згадала немичні дитячі ніжки під ковдрою в кімнаті нагорі..

- Так, мем. Я теж сказала, і міс Поліанна теж, але батько пояснив їй, що вона може радіти хоча б з того, що ці милиці їй не потрібні.

- О! - вирвалося з грудей міс Полі.

- А після цього випадку, як вона розповіла, батько навчив її знаходити привід радіти. І вона сказала, що це можна зробити, і що ляльки не треба, коли можна порадіти, що милиці тобі не потрібні. Вони називали це «грою в радість». Оце так, мем. Відтоді вона з усіма в неї грається.

- Але як... як... - міс Полі ніяк не могла прийти до тями. [203]

- І це напрочуд добре спрацює, мем, - переконувала Ненсі з запалом, гідним самої Поліанни. - Аби ви знали, як багато ця дівчинка зробила для мене, і для моєї мами, і для всієї нашої родини. Ви ж знаєте, ми двічі з нею там були. Так от, вона навчила мене радіти з усього -

і з дрібничок, і з важливих речей. І все стало набагато простіше. Наприклад, я терпіти не могла своє ім'я Ненсі, доки вона не сказала, що я маю радіти, позаяк мене звати не Гіфзіпа. Або от я ненавиділа ранок у понеділок, а вона навчила радіти ранкам у понеділок.

- Радіти? Ранкам у понеділок? Ненсі засміялася.

- Я знаю, це звучить дивно, мем. Але я зараз усе поясню. Це благословенне ягня дізналося, що я ненавиджу понеділки. І знаєте, якось вона мені сказала: «Ненсі, я гадаю, що ви можете радіти і в понеділок, адже до наступного понеділка лишається іще цілий тиждень». І тепер щоразу, коли я прокидаюся в понеділок, я згадую ці слова і почуваюся щасливою, мем. Я усміхаюся, що б там не було, щоразу, коли думаю про це. І сміх допомагає. Розумієте, це справді так.

- Але чому тоді... вона не розповіла мені про гру? - пробурмотіла спантеличена міс Полі. - Чому вона так крилася, коли я запитала її?

Ненсі завагалася.

- Перепрошую, мем, але ж ви заборонили їй згадувати батька, тому вона й не могла вам нічого розказати. Адже це батькова гра.

Міс Полі прикусила губу.

- Вона хотіла розповісти вам про все з самого початку, - вела далі Ненсі непевно. - Їй хотілося гратися з *кимсь*. Тому я й почала з нею гратися.

- І всі оці люди...? - голос міс Полі затремтів. [204]

- Ой, здається, тепер про це все містечко знає. Принаймні, куди б я не пішла, я скрізь чую про це. Звичайно, багатьом розповіла вона сама, а ті - решті. Знаєте, варто лишень почати. Вона завжди так щиро всміхалася кожному і раділа, що не помітити цього було неможливо. А відколи сталася аварія, всі переживають, особливо коли чують, як вона страждає від того, що не може знайти, з чого порадіти. Ось тому вони щодня приходять сюди і розповідають, як вона навчила їх радіти, сподіваючись, що це допоможе їй самій порадіти. Бо вона дуже хотіла, аби всі гралися разом із нею.

- Що ж, я знаю ще одну людину, яка відтепер гратиметься з нею в цю гру, - захлинулася почуттями міс Полі, повернулася і вибігла з кухні.

Вражена Ненсі не могла вийти з дива.

- Це ж треба таке... - бурмотіла вона собі під ніс. - От і маєш міс Полі... Ну, тепер мене уже справді нічим не здивуєш.

Трохи пізніше медсестра лишила міс Полі з Поліанною наодинці.

- Сьогодні була ще одна відвідувачка, моя любя, - почала міс Полі, намагаючись втамувати тремтіння в голосі. - Ти пам'ятаєш місис Пейсон?

- Місис Пейсон? Звичайно! Вона живе біля дороги до містера Пендлтона, у неї чарівне трирічне дівча і п'ятирічний хлопчик. Вона дуже гарна, і чоловік ставний, тільки вони чомусь цього навзаєм не помічають. Іноді вони чубляться... цебто не можуть дійти згоди. Кажуть, що вони бідні, а пожертв не отримують, бо вони ж не місіонери, як... ну, він не місіонер.

На щоках Поліанни проступив рум'янець. Так само зашарілася й міс Полі.

- Але місис Пейсон пристойно одягається, попри те, що вони бідні, - квапливо додала Поліанна. [205]

- У неї є чудові персні з діамантами, рубінами й смарагдами. В неї є ще обручка, але вона каже, що це вже занадто, і збирається її викинути та натомість взяти розлучення. Тітонько Полі, а що таке «розлучення»? Гадаю, це щось погане, бо коли вона про це говорила, то мала нещасний вигляд. Вона казала, що коли розлучиться, то більше тут не житиме; містер Пейсон забереться геть, і дітей можна десь подіти. Але мені здається, що обручка до тих перснів не завадить, хоч би їх скільки в неї було. Ге ж? Тітонько Полі, що ж таке розлучення?

- Вони нікуди не поїдуть, моя любя, - уникаючи прямої відповіді, поспіщила запевнити її міс Полі. - Вони вирішили й далі жити разом.

- Ой, я така рада! Тоді я їх іще побачу, коли зможу... О, Боже, - розпачливо вигукнула Поліанна. - Тітонько Полі, ну чому я ніяк не можу запам'ятати, що мої ноги більше ніколи не ходитимуть і я більше ніколи не зможу прийти в гості до містера Пендлтона?

- Ну-ну, не треба так, - гамувала в собі ридання міс Полі. - Ти ще колись і під'їхати зможеш. Але послухай. Я не сказала тобі головного. Місис Пейсон просила тобі переказати, що вони з чоловіком вирішили залишитися разом і спробувати погратися у твою гру, як ти цього хотіла.

Поліанна всміхнулася попри заплакані очі.

- Справді? Вона так і сказала? Ой, я така рада!

- Так, і вона сказала, що сподівається, що ти також зможеш із цього порадіти.

Поліанна швидко підвела очі.

- Але, тітонько Полі, ви так говорите, ніби про все знаєте? Ви знаєте про мою гру?

- Так, любя, - міс Полі зібрала всі сили, щоб видаватися невимушено веселою. - Ненсі мені розповіла. [206]

На мою думку, це чудова гра, і я теж хочу навчитися в неї гратися.

- Ви?! Ой, тітонько Полі, яка я рада! Якби ви знали, як я хотіла гратися в неї передусім із вами.

Міс Полі затримала віддих. Цього разу ще важче було подолати тремтіння в голосі, але їй це вдалося.

- Так, любя, тепер в цю гру гратимуться усі. Гадаю, все містечко вже грається в неї... навіть священник. Я тобі не встигла сказати, але вранці, коли ходила до міста, зустріла містера Форда, і він просив переказати тобі, що тільки-но ти зможеш приймати відвідувачів, він перший прийде до тебе. Він хоче сказати, що не перестає радіти відтоді, як ти відкрила для нього вісімсот радісних текстів. Ось бачиш, любя, усе це завдяки тобі. Всеньке місто тепер грається в цю гру і всеньке місто набагато щасливіше - і все це через одну дівчинку, яка подарувала людям нову гру і навчила гратися в радість.

Поліанна заплескала в долоні. [207]

- Ой, я така рада! - вигукнула вона. Раптом її личко розпромінилося. - А ви знаєте, тітонько Полі, я знайшла, з чого можу порадити. Я можу порадити з того, що мої ноги колись ходили, бо інакше я не змогла б навчити їх гратися в цю гру.

КРІЗЬ ВІДЧИНЕНЕ ВІКНО

Один за одним спливали короткі зимові дні. Щоправда, Поліанні вони короткими не здавались, бо були довгими і сповненими болю. Але, сповнена рішучості, дівчина охоче відгукувалася на все, що їй випадало. Адже тепер вона просто мусить гратися в цю гру, коли до неї приохотилася й тітонька Полі! А тітонька Полі знаходила силу-силенну речей, з яких можна було б порадити. Це вона розповіла історію про двох бідних безпритульних дітей, які в завію знайшли зірвані вітром двері й заховалися під ними, а потім дивувались, що роблять люди, в яких нема такого прихистку! А іншого разу вона принесла почуту десь історію про бабусю, в якої було тільки два зуби, але вона раділа з того, що вони були один навпроти одного!

Поліанна, як і міс Сноу, взялася в'язати чудові речі з барвистої шерсті, яка різнобарвними пасем-цями звисала з білого укривала; як і міс Сноу, вона раділа, що має здорові руки.

Вряди-годи вона тепер приймала відвідувачів і залюбки читала підбадьорливі послання тих, які не могли прийти. Це давало їй поживу до роздумів... і цього їй ніколи не було забагато.

Раз до неї завітав Джон Пендлтон і двічі забігав Джиммі Бін. Джон Пендлтон розповів, яким чудовим хлопчиком ставав Джиммі Бін і які він робив [208] поступи. Джиммі розповів їй, яка в нього *лепська* домівка і який добрий *кревняк* з містера Пендлтона. І обоє сказали, що все це завдяки Поліанні.

- Тим більше я радію, що колись мої ноги ходили, - сказала по секрету Поліанна своїй тітоньці, коли гості пішли.

Зима минула, настала весна. Попри призначене лікування, ніхто не бачив помітних змін у здоров'ї Поліанни. Це давало підстави думати, що справджуються найгірші припущення лікаря Міда: Поліанна ніколи більше не зможе ходити.

Увесь Белдінгсвіль напружено стежив за станом Поліанни, але був у містечку один чоловік, який особливо непокоївся цим питанням і гарячково вчитувався у результати обстежень страждальці, які діставав тільки йому відомими шляхами. Однак дні спливали, і новини не кращали, а гіршали, і щось, крім звичайної стурбованості, почало з'являтися на обличчі чоловіка: відчай змінювався впертою рішучістю. Зрештою, рішучість узяла гору, і от якось уранці в неділю лікар Томас Чилтон несподівано відвідав містера Пендлтона.

- Пендлтоне, - почав лікар руба. - Я прийшов до вас, тому що ви, як ніхто в місті, знаєте про мої стосунки з міс Полі Гаррінгтон.

Джон Пендлтон не одразу зрозумів, до чого тут він. Він справді чув щось про роман між міс Полі Гаррінгтон і Томасом Чилтоном, але понад п'ятнадцять років вони про це не згадували.

- Так, - відповів містер Пендлтон, удаючи стурбованість, схожу на співчуття, і не виявляючи нібито цікавості. Та за мить побачив, що не варто хвилюватися: лікар настільки був зосереджений на своїй справі, що не звертав уваги на те, як його сприймуть. [209]

- Пендлтоне, я хочу подивитися цю дитину, хочу обстежити її. Я *мушу* це зробити.

- А що вам заважає?

- Заважає? Містере Пендлтон, ви чудово знаєте, що я п'ятнадцять років не переступав поріг їхнього дому. Ви цього не знаєте, але я вам скажу: господиня дому колись заявила мені, що, якщо ще хоч раз я отримаю запрошення відвідати садибу Гаррінгтонів, це означатиме, що вона мене перепросила і все стане, як раніше, і вона побереться зі мною. І вона затялася, а сам я просто не можу цього зробити.

- А ви можете прийти до неї просто так, без запрошення?

Лікар спохмурнів.

- Це не так просто. Я теж маю свою гордість.

- Але, якщо ви справді занепокоєні..., невже ви не можете переступити через цю гордість і забути про сварку?

- Забути про сварку! - різко урвав лікар. - Я вам не сказав, що це за гордість. Якби це стосувалося тільки мене, я на колінах приповз би до них, прийшов би на голові... аби все було добре. Але йдеться про професійну гордість. Це хвороба, а я лікар. Я не можу вломитися й сказати: «Осьде я, можна, тепер я полікую?»

- Лікарю Чилтон, а через що ви посварилися? - поцікавився Пендлтон.

Лікар відмахнувся і встав.

- Через що ми посварилися? А через що можуть посваритися двоє закоханих? - зло чмихнув він і забігав по кімнаті. - Дурна суперечка з приводу розмірів місяця чи глибини річки... але вона позначилась на подальших роках страждань. Сварка - то пусте! Як на мене, то я ладен пустити її в забуття. Пендлтон, я мушу оглянути дівчинку. Це питання [210] життя і смерті. Адже дев'ять шансів із десяти, що Поліанна Вітьєр знову ходитиме!

Ці слова пролунали чітко й виразно, а мовець стояв побіля відчиненого вікна поруч з фотелем Джо-на Пендлтона. Так сталося, що вони запали у вухо хлопчиків, котрий укляк навколішки під вікном знадвору.

Суботнього ранку Джиммі Бін мав полоти квіткові грядки під вікном. І тепер він сидів, нашорошивши вуха і широко розплющивши очі.

- Ходити! Поліанна! - вигукував Джон Пендлтон _ Ви це хочете сказати?

- Атож. На підставі тієї інформації, яка до мене доходить про хворобу, цей випадок дуже схожий [211] на той, який вилікував мій товариш по коледжу. Він протягом багатьох років вивчав цю недугу. Я з ним підтримував зв'язки і теж до певної міри вивчав її. І з того, що я чув... але мені треба її оглянути. Джон Пендлтон випростався в кріслі.

- Так, чоловіче, ви мусите оглянути її. А якщо... через лікаря Воррена?

- Боюся, що ні. Воррен - дуже порядна людина. Він сам мені казав, що з самого початку пропонував міс Гаррінгтон проконсультуватися зі мною, але отримав таку рішучу відмову, що більше не наважувався заводити про це мову, навіть знаючи про моє бажання оглянути дівчинку. Крім того, кілька його відомих пацієнтів останнім часом перейшли до мене, і це просто зв'яже мені руки. Але, Пендлтоне, я маю оглянути дівчинку! Подумайте тільки, що це може для неї означати!

- Так, але подумайте й ви, що це означатиме, якщо ви не допоможете! - відказав Пендлтон.

- Але ж як це зробити без виклику від її тітки? А цього я не дочекаюсь.

- Її слід примусити запросити вас. -Як?

- Не знаю.

- Отож... і ніхто не знає. Вона надто горда і надто сердита, щоб покликати мене. Ви уявляєте, що це означатиме з погляду того, що вона сказала мені колись? Тільки-но я починаю думати про цю дитину, довіку приречену на недугу, і я уявляю, що міг би допомогти, але через якесь безглуздя, котре ми називаємо гордістю і професійною етикою, я... - він не договорив і, засунувши руки глибоко в кишені, знову почав ходити туди й назад.

- А якщо змусити її... зрозуміти? - не вгавав Джон Пендлтон. [212]

- Так, але хто це зробить? - заперечив лікар, різко повернувшись до нього.

- Не знаю, не знаю, - похитав головою Пендлтон.

На цьому слові Джиммі Біна охопило хвилювання. Досі він, затамувавши подих, слухав усю розмову.

- Що ж, я знаю хто, - піднесено прошепотів він. - Це зроблю я!

Відтак він звівся на рівні ноги, прокрався за ріг будинку і чимдуж помчав у долину з Пендлтонського пагорба.

ДЖИММІ БЕРЕ СПРАВУ В СВОЇ РУКИ

- До вас прийшов Джиммі Бін. Йому треба з вами поговорити, - повідомила Ненсі з порога.
- Зі мною? - здивувалася міс Полі. - Ти впевнена, що не міс Поліанна йому потрібна? Якщо хоче, він може зайти до неї на кілька хвилин.
- Так, мем, я йому теж так сказала. Але він запевняє, що йому потрібні ви.
- Гаразд, я зараз спускаюся, - міс Полі стомлено підвелася з крісла.
- У вітальні на неї збуджено чекав хлопчик з витріщеними від нетерплячки очима. Побачивши міс Полі, він одразу почав говорити:
- Мем, не знаю, може, я вчиняю неправильно, але нема викруту. Це стосується Поліанни, а задля неї я піду по розпеченому вугіллі, розмовлятиму з [213] вами... усе, що завгодно. Гадаю, ви зробили б те саме, якби взнали, що у Поліанни є шанс знову ходити. Ось чому я прибіг сюди, аби сказати вам, що якщо на заваді лише ваша гордість та ети... ети... ну, щось там таке у фахівців... щоб Поліанна почала ходити, то ви мусите запросити лікаря Чилтона, щоб він оглянув...
- Що-о-о?! - урвала міс Полі. Подив на її обличчі змінився обуренням.
- Джиммі розпачливо зітхнув:
- Заспокойтесь, я не хотів вас дратувати. Я кажу, що Поліанна може знову ходити. Я сподівався, що ви почуєте.
- Джиммі, про що ти говориш? Джиммі знову зітхнув.
- Ну, я ж увесь час хочу, щоб ви розчовпали.
- Кажи вже, тільки по порядку і щоб я зрозуміла. Бо ти починаєш казна з чого, і в мене голова іде обертом.
- Джиммі зважився і облизькав губи.
- Гаразд, почнімо з початку. Лікар Чилтон прийшов до містера Пендлтона, і вони розмовляли в бібліотеці. Це вам зрозуміло?
- Так, Джиммі, - ледь чутно мовила міс Полі.
- Ну, вікно бібліотеки було відчинене, а я полов бур'ян під вікном і випадково почув усю розмову.
- О, Джиммі, ти підслуховував?!
- Йшлося не про мене, і це не підслуховування, - заперечив Джиммі. - І я радий, що почув усе. І ви зрадієте, коли дослухаєте. Адже Поліанна зможе знову ходити.
- Чекай, Джиммі, що ти маєш на увазі? Поліанна зможе ходити? - міс Полі подалася вперед. [214]
- Заспокойтесь, я ж оце кажу - задоволено кивнув Джиммі. - Лікар Чилтон знає деє одного лікаря, який може вилікувати Поліанну, поставити на ноги. Але напевне він скаже тільки тоді, коли сам огляне її. Він увесь час поривається оглянути її, але сказав містеру Пендлтону, що ви не дозволите.
- Міс Полі почервоніла.
- Але, Джиммі, я справді не можу! Тобто, я ж не знала... - міс Полі безпорадно викручувала собі пальці.
- Отож я й прибіг сюди, щоб ви знали, - палко переконував її Джиммі. - Вони сказали, що з якоїсь причини - я не розчовпав, з якої саме, - ви не можете запросити лікаря Чилтона і сказали про це лікарю Воррену. А без ваших запитань лікар Чилтон сам не може прийти, бо йому заважає гордість і професійна ети... ети..., ну, щось таке на «ети»... Вони хотіли б, аби хтось вас переконав, проте не знають хто. А я нагодився під вікном і сказав собі: «Хай тому грець, це зроблю я». І одразу прибіг сюди. Тепер вам усе зрозуміло?
- Так, Джиммі, але цей лікар, - гарячково доскіпувалася міс Полі. - Як його звуть? Чим він займається? Вони певні, що він може поставити Поліанну на ноги?
- Я не знаю, як звуть. Вони не сказали. Лікар Чилтон знає його. Він сказав, що той уже вилікував такого хворого, як вона. Принаймні у них з його приводу сумнівів нема. Вони турбувалися через вас, адже це ви не допускали лікаря Чилтона до Поліанни. Але ж тепер ви знаєте все... Ви нарешті дозволите йому прийти?
- Міс Полі розпачливо хитала головою. Від хвилювання їй перехоплювало подих. Вона задихалася. Стурбовано дивлячись на неї, Джиммі гадав, що [215] вона розплачеться. Аж ні. Запинаючись, вона насилу промовила:

- Так, я... дозволю... лікареві Чилтону... оглянути Поліанну. А тепер, Джиммі, мерщій біжи додому. Я поговорю з лікарем Ворреном. Він уже прийшов. Я бачила, як кілька хвилин тому він приїхав.

Лікар Воррен був здивований, зустрівши розчер-вонілу і схвильовану міс Полі у коридорі. Але ще більше вразили його задихано вимовлені слова:

- Лікарю Воррен, ви колись просили в мене дозволу проконсультуватися з лікарем Чилтоном. Тоді я відмовила. Наразі я змінила свою думку. Тепер я сама хочу просити вас, щоб ви запросили лікаря Чилтона. Будь ласка, зробіть це негайно. Дякую. [216]

НОВИЙ ДЯДЕЧКО

Наступного разу лікар Воррен зайшов до кімнати Поліанни не сам. Дівчинка лежала, спостерігаючи за мерехтінням кольорових смужок на стелі. За лікарем ішов високий плечастий чоловік.

- Лікарю Чилтон! Лікарю Чилтон, як я рада вас бачити! - вигукнула Поліанна. В її голосі було стільки захвату, що в присутніх на очі набігли сльози. - Але, звичайно, якщо тітонька Полі буде проти...

- Усе гаразд, любя, не турбуйся, - заспокоїла її схвильована міс Полі, виступивши наперед. - Я сама сказала лікареві Чилтону, що я хочу, аби він оглянув тебе сьогодні вранці разом із лікарем Ворреном.

- Ой, то це ви запросили його сюди? - втішено пробурмотіла Поліанна.

- Так, любя, запросила. Це... - але було пізно. В очах лікаря Чилтона засвітилося таке щастя і обожнювання, що про помилку годі було й говорити. Міс Полі це помітила. Вона зашарілася і, повернувшись, кинулася з кімнати.

Біля вікна лікар Воррен поринув у розмову з медсестрою. Лікар Чилтон простяг руки до Поліанни.

- Дитинко, ти навіть не уявляєш, що сьогодні повершила найрадіснішу справу в своєму житті! - сказав він голосом, який тремтів од почуттів. [217]

Проти вечора до кімнати Поліанни нечутно зайшла безміру щаслива і від того фантастично не схожа на себе міс Полі. Медсестра вечеряла, і вони лишилися наодинці.

- Поліанно, любя, я хочу тобі першій сказати. По-перше, лікар Чилтон незабаром стане твоїм дядьком. І все це - через тебе. Ой, Поліанно, я така рада, я така щаслива, мила моя дівчинко!

Поліанна заплескала в долоні, та раптом завмерла і вражено подивилася на тітку.

- Тітонько Полі, тітонько Полі, то це ви та жінка, що її руки й серця він прагнув стільки років? Це ви... я знаю, це ви! Так ось чому він сказав мені сьогодні, що я зробила найрадіснішу справу в своєму житті. Яка я рада! Ой, тітонько Полі, я ж не знала, але я така рада... навіть попри свої хворі ноги.

Міс Полі проковтнула клубок у горлі.

- Можливо, незабаром, любя... - але тітка Полі не закінчила. Вона не наважилася сказати про ту велику надію, яку заронив сьогодні в її серці лікар Чилтон. Але й того, що вона сказала, було досить для Поліанни:

- Наступного тижня на тебе чекає подорож. На зручному гарному ліжечку тебе повезуть автомобілем та екіпажем до відомого лікаря, який живе за багато миль у великому будинку, спорудженому спеціально для таких же хворих, як ти. Він добрий друг лікаря Чилтона, і ми побачимо, чи він зможе тобі допомогти.

ЛИСТ ВІД ПОЛІАННИ

Любі тітонько Полі і дядечку Том!

Я можу-можу-можу ходити! Сьогодні я сама пройшла від ліжка до вікна! А це шість кроків! Боже, як це чудово - знову стати на ноги!

Усі лікарі стояли довкола і всміхалися, а сестри поруч плакали... Пані з сусідньої палати, яка пішла минулого тижня, теж заглядала в двері. І ще одну пані запросили: вона має стати на

ноги за місяць. Вона лежала на ліжку моєї медсестри і плескала в долоні. Навіть Чорна Тіллі, що мие підлогу, зазірала з ґанку і тільки шепотіла «крихітко моя», бо більше не могла сказати через сльози.

Не знаю, чому вони всі плакали. Мені кортіло співати, кричати, верещати! О-о-о! Подумайте тільки: я можу ходити! Ходити! Ходити! Дарма що на це пішло майже десять місяців, але я не пропустила вашого весілля. Ой, тітонько Полі, яка ви молодець, що приїхали до мене і взяли шлюб біля мого ліжка. Ви завжди дбаєте про найрадісніші речі.

Кажуть, що невдовзі я поїду додому. Шкода, що я не можу дійти туди пішки. їй-їй! Більш ніколи не буду їздити. Найпрекрасніше у світі - просто ходити. Ой, я така рада! Я радію всьому. А найбільше - тому, що деякий час я не могла ходити. Інакше б я ніколи не дізналася, яке це щастя - мати здорові ноги. Завтра я пройду вісім кроків.

Поцілуйте усіх за мене. Поліанна. [219]

ПОГРАЙМОСЯ У РАДІСТЬ!

(Післямова)

Любі читачі, ось ви й перегорнули останню сторінку історії про Поліанну та її друзів. Як бачите, все закінчилося просто чудово: тітонька Полі нарешті знайшла своє щастя з лікарем Чилтоном; Джон Пендлтон, і Джиммі Бін, і місіс Сноу, і місіс Бентон, і багато інших також усвідомили, що бути щасливим - це зовсім не складно. А інакше й бути не могло у книжці, що сама випромінює радість.

її авторка, американська письменниця Елеонор Портер, народилася 1868 року в США, штат Нью-Гемпшир, у родині перших переселенців до Америки - тих, про кого там з повагою кажуть: «О, вони прибули на «Мейфлауері»! З дитинства Елеонор захоплювалася музикою, співала в церковному і світському хорах; їй пророкували славу великої артистки. Але після одруження вона переїхала до Нью-Йорка й захопилася письменством. У 90-х роках XIX століття на сторінках американських журналів з'являються перші її оповідання, а в 1907 році побачив світ перший роман. Загалом з-під пера Портер вийшло чотири томи коротких оповідань і чотирнадцять романів. Але знаменитою вона стала саме завдяки «Поліанні».

Історію «неординарної дитини» пані Портер писала в саду, що ріс просто на даху її будинку в Нью-Йорку. Можливо, він був схожий на плаский дах солярію, куди потрапляє Поліанна невдовзі після свого приїзду до садиби Гаррінгтонів, і звідти так само було цікаво споглядати зорі й слухати, як відлунює бляха під ногами. Принаймні сама письменниця визнавала, що кращого кабінету для себе вона й уявити не могла.

Роман «Поліанна» побачив світ 1913 року й відразу став шалено популярним. Мільйонні тиражі не могли задовольнити всіх, хто прагнув мати в своїй бібліотеці книжку про дивовижну дівчинку. По всій Америці створювалися «Клуби Поліанни», члени яких змагалися між собою у вмінні гратися у радість. Відома американська актриса, зірка німого кіно Мері Пікфорд, за право екранізувати роман заплатила його авторці астрономічну на той час суму. Пізніше ще один фільм за мотивами цього твору було знято на студії Волта Діснея з Хейлі Мілз у головній ролі. [220]

Безпосередність і щирість Поліанни так захопили читачів, що на адресу Елеонор Портер писали листи із проханням, а то й вимогами розповісти, що ж трапилося з дівчинкою далі. Тож уже 1915 року письменниця видала друком наступний роман - «Юність Поліанни», де розповіла про нові пригоди своєї героїні, яка подорослішала, але залишилася такою ж доброю і чуйною. На жаль, більше про неї Портер написати не встигла: у 1920 році вона пішла з життя. Наступного дня по її смерті найпопулярніша у США газета «Нью-Йорк Тайме» опублікувала некролог під коротким, але вагомим заголовком: «Померла авторка «Поліанни».

І все ж читачі не бажали прощатися зі своєю улюбленицею. За деякий час чотири письменниці написали продовження оповіді про неї. Так з'явилася ціла серія книжок під спільною назвою «Радісні книги Поліанни».

Відтоді минуло майже сто років, проте й досі пригоди незвичайної дівчинки захоплюють читачів, учать їх любити життя і дарувати радість один одному. Роман перекладено багатьма мовами світу (а ви тримаєте в руках перше видання українською), знято фільми, в театрах ідуть вистави, а в Росії навіть створена «Партія Радості».

Дехто може звинуватити авторку та її героїню в тому, що вони уникають проблем, намагаються не помічати трагедій людського життя. Але це зовсім не так. Свого часу Елеонор Портер зазначала: «Я ніколи не вважала, що треба заперечувати існування труднощів, страждань і зла. Просто, на мою думку, набагато краще сприймати невідоме бадьоро й радісно».

Так чинила вона сама, і ця дружня порада, звернена до кожного з нас, лунає з вуст її милої, мудрої і безмежно близької нам героїні.

До речі, у сучасній англійській мові слово «поліанна» вживається дуже широко, й означає воно щиру і веселу людину, невиправного оптиміста (чомусь дорослі вважають, що оптимізм обов'язково треба виправляти). То як, юні читачі, може, повчимося гратися у радість? Це так цікаво і до того ж дуже просто; варто лише знайти щось радісне навіть у найприкрішій ситуації. І тоді наше життя, наче ліхтарики, осяють щирі усмішки, а головне -зміниться весь світ навколо нас. Не вірите? Тоді спробуйте переконатися уже зараз. І нехай вам допоможе Поліанна.

Наталя Лозняк

© Aerius, 2004

кухонная тумба под мойку